

Algemeen ambtsbericht China

April 2008

Directie Personenverkeer, Migratie en Vreemdelingenzaken
Afdeling Asiel- en Migratiezaken

Den Haag

	Inhoudsopgave	Pagina
1	INLEIDING	4
2	LANDENINFORMATIE	5
2.1	Basisgegevens	5
2.1.1	Land en volk	5
2.1.2	Geschiedenis	7
2.1.3	Staatsinrichting	9
2.2	Politieke ontwikkelingen	10
2.3	Veiligheidssituatie	14
2.4	Sociaal-economische situatie	16
3	MENSENRECHTEN	19
3.1	Juridische context	19
3.1.1	Verdragen en protocollen	19
3.1.2	Nationale wetgeving	20
3.2	Toezicht	21
3.3	Naleving en schendingen	23
3.3.1	Vrijheid van meningsuiting	23
3.3.2	Vrijheid van vereniging en vergadering	27
3.3.3	Vrijheid van godsdienst en overtuiging	31
3.3.3.1	Ondergrondse kerken	33
3.3.4	Falun Gong	35
3.3.5	Bewegingsvrijheid en Hukou-systeem	36
3.3.6	Wet op de gezinsplanning	40
3.3.7	Rechtsgang	42
3.3.8	Arrestaties en detenties	43
3.3.9	Mishandeling en foltering	46
3.3.10	Verdwijningen	47
3.3.11	Buitengerechtelijke executies	47
3.3.12	Doodstraf	48
3.3.13	Handel in menselijke organen	49
3.4	Positie van specifieke groepen	49
3.4.1	Vrouwen	49
3.4.2	Homoseksuelen	52
3.4.3	Minderjarigen	53
3.4.4	Dienstplichtweigeraars en desertie	56
3.4.5	Milieuactivisten en vakbondsleden	57
3.5	Situatie in specifieke gebieden	57
3.5.1	Tibet	57
3.5.2	Xinjiang	63
3.5.3	Binnen-Mongolië	70
3.5.4	Hongkong	70

4	MIGRATIE	73
4.1	Migratiefactoren en oorzaken	73
4.1.1	Migratie uit China	73
4.1.2	Migratie naar China	75
4.2	Opvang in de regio	77
4.3	Activiteiten van internationale organisaties	78
4.4	Terugkeer	78
5	Mensenhandel	79
5.1	Rechtsbescherming	80
5.2	Risico van represaille	81
5.3	Risico van strafrechtelijke vervolging van prostituees	81
5.4	Sociale en maatschappelijke herintegratie	82
5.5	Opvangmogelijkheden	83
6	GERAADPLEEGDE BRONNEN	85
I	Kaart van China	90

1 INLEIDING

In dit algemeen ambtsbericht wordt de huidige situatie in China beschreven voor zover deze van belang is voor de beoordeling van asielverzoeken van personen die afkomstig zijn uit China en voor besluitvorming over de terugkeer van afgewezen Chinese asielzoekers. Dit ambtsbericht is een actualisering van eerdere ambtsberichten over de situatie in China (laatstelijk mei 2006). Het algemeen ambtsbericht beslaat de periode van juni 2006 tot en met maart 2008.

Dit ambtsbericht is gebaseerd op informatie van openbare en vertrouwelijke bronnen. Bij de opstelling is gebruik gemaakt van informatie van verschillende organisaties van de Verenigde Naties, niet-gouvernementele organisaties, vakliteratuur en berichtgeving in de media. Een overzicht van de geraadpleegde openbare bronnen is opgenomen in de literatuurlijst. Bovendien liggen bevindingen ter plaatse en vertrouwelijke rapportages van de Nederlandse vertegenwoordiging in China aan dit algemeen ambtsbericht ten grondslag.

In het algemeen ambtsbericht wordt veelvuldig verwezen naar geraadpleegde openbare bronnen. Daar waar openbare bronnen zijn vermeld, wordt de tekst in veel gevallen ook ondersteund door informatie die op vertrouwelijke basis is ingewonnen.

In hoofdstuk twee wordt ingegaan op recente ontwikkelingen op politiek, veiligheids- en sociaal-economisch gebied. Deze beschrijving wordt voorafgegaan door een beknopt overzicht van de recente geschiedenis van China. Ook is een korte passage over de geografie en de bevolking van China opgenomen.

In hoofdstuk drie wordt de mensenrechtensituatie in China geschetst. Na een beschrijving van wettelijke garanties en internationale verdragen waarbij China partij is, komen de mogelijkheden van toezicht op naleving van mensenrechten aan de orde. Daarna volgt de beschrijving van de naleving dan wel schending van enkele klassieke mensenrechten. Ten slotte wordt de positie van specifieke groepen, waaronder minderjarigen, belicht.

In hoofdstuk vier komen migratiestromen aan de orde, alsmede de opvang in de regio.

Hoofdstuk vijf is gewijd aan mensenhandel.

2 LANDENINFORMATIE

2.1 Basisgegevens

2.1.1 Land en volk

Het aantal inwoners van de Volksrepubliek China bedraagt ongeveer 1,3 miljard. De Han-Chinezen vormen 92 procent van de totale bevolking.¹ China kent daarnaast 55 officieel erkende etnische minderheidsgroepen.²

China kent 5 officiële geschreven talen, te weten: Mandarijn (ofwel: Putonghua), Mongools schrift, Tibetaans, Zhuang Zu (de taal van een minderheid in Guangxi, Yunnan) en het Oeigoers. Het zijn de talen van de vijf grootste bevolkingsgroepen, te weten: Han-Chinezen, de Mongolen, de Tibetanen, de Zhuang en de Oeigoeren.

In 1956 heeft de Volksrepubliek een groot aantal veelgebruikte karakters ingrijpend vereenvoudigd. Deze vereenvoudiging is niet door Hongkong en Macau gevolgd. Het oude traditionele niet-vereenvoudigde schrift heet 'fantizi', het in de Volksrepubliek gangbare vereenvoudigde schrift heet 'jiantizi'. In het algemeen hebben Chinezen geen moeite beide schriften te lezen. De standaardtranscriptie op het vaste land van China van het Chinese schrift in het Latijnse schrift heet hanyu pinyin. Voor het vaststellen van de data van de traditionele feestdagen (Chinees Nieuwjaar, mid-herfst feestdag, etc.) wordt de Chinese kalender (ook wel maankalender of boerenkalender genoemd) gebruikt. Voor alle officiële documenten (identiteitskaart, familiehuishoudregistratieboekje/hukou, paspoort) en historische feestdagen (de Nationale Dag op 1 oktober, 1 mei viering, etc.) wordt in China door de overheid de Gregoriaanse (westerse) kalender gebruikt.

Officiële documenten als id-kaarten, hukou-boekjes en uitspraken van de rechtbanken zijn opgesteld in het Mandarijn en, indien documenten in één van de hieronder genoemde provincies zijn afgegeven, in één van de vier overige talen.

Naast Mandarijn zijn, het Tibetaans, het Mongools, het Zhuang Zu en het Oeigoers de voertalen in de provincies waar genoemde bevolkingsgroepen voornamelijk wonen, te weten: Tibet, Binnen-Mongolië, Guangxi, Yunnan en Xinjiang. Daarnaast is het Mandarijn sinds 1955 de officiële gestandaardiseerde vorm van het gesproken Chinees in China. In 2001 is het Mandarijn de voertaal in het onderwijs geworden. Dit houdt in dat het Mandarijn officieel in heel China wordt

---

¹ CIA The World Fact Book - China (2007)

² Voor een overzicht van de in China officieel erkende etnische minderheden zie het algemeen ambtsbericht van 30 juni 2005.

gesproken op scholen, in de media en door overheidsfunctionarissen.³ Er zijn ook tweetalige scholen. Praktisch gezien kan men met Mandarijn overal in China terecht.

Naast de vijf voertalen, waarvan het Mandarijn de meest voorkomende is, kent het gesproken Chinees nog vele verschillende dialectgroepen die door miljoenen mensen gesproken worden in het dagelijkse leven. Sommige dialecten verschillen sterk van elkaar. Alle Chinese dialecten hebben echter het schrift (karakters) gemeen. Bekende dialecten zijn het Kantonees (Yue), vooral gesproken in de provincie Guangdong; het Min, gesproken in de provincie Fujian en in Taiwan; het Wu, gesproken in de provincies Jiangsu en Zhejiang; het Hakka, gesproken verspreid over de zuidelijke provincies (vooral in Guangdong) en het Gan gesproken in de provincie Jiangxi.

Het Mandarijn en het Tibetaans (Lhasa standaard Tibetaans) zijn de officiële talen van de *Tibetan Autonomous Region* (TAR). Het Mandarijn wordt vanaf de lagere school aan kinderen onderwezen en wordt door het overheidspersoneel gesproken. Echter, zowel het Tibetaans als het Mandarijn wordt in TAR door de media gebruikt. In de provincie Tibet spreekt men het zogenaamde Lhasa-dialect van het Tibetaans. Daarnaast spreken de meeste Tibetanen die uit de stad komen en onderwijs hebben genoten ook redelijk Mandarijn.

Naast het Lhasa-dialect worden ook het Amdo en Kham Tibetaans dialect door Tibetanen gesproken. Het Amdo Tibetaans wordt gesproken door Tibetanen die uit de Tibetaanse regio's van de provincies Sichuan, Qinghai en Gansu komen. De meeste jongeren uit deze regio's spreken naast het Amdo-dialect ook goed Mandarijn. Overige Tibetanen uit deze regio's zullen ook redelijk Mandarijn spreken als zij een paar jaar naar school zijn geweest of in één van de Chinese steden hebben gewoond. Het Kham-dialect wordt veel gesproken door Tibetanen van de Kham-stam uit Qinghai, Sichuan en Yunnan. Ook voor hen geldt, dat als zij onderwijs hebben genoten, naast het Tibetaans ook Mandarijn kunnen spreken.

In het oude Amdo-gebied (Tibetaanse regio's in Yunnan, Sichuan, Qinghai en Gansu) komen nog de meeste Tibetaanse herders voor. Deze mensen spreken vaak alleen het Amdo dialect of het Kham-dialect van het Tibetaans. Ook kunnen zij vaak niet lezen en/of schrijven.

In de *Xinjiang Uyghur Autonomous Region* van China zijn het Mandarijn en het Oeigoers de officiële talen. Daarnaast spreken Kazakken, Oezbeken, Kirgiziërs, Tadzjiken en Mongolen in Xinjiang hun eigen taal. Zowel Chinese karakters als het Arabische schrift worden erkend. De officiële documenten - zoals onder meer id-kaarten, hukou-boekjes – zijn zowel in Chinese karakters als in Arabisch schrift

---

³ The Law of the People's Republic of China on the Standard Spoken and Written Chinese Language, 2000.

opgesteld. In Xinjiang kan onderwijs in elke minderheidstaal gevolgd worden. De overheid stimuleert onderwijs in het Mandarijn. Er zijn ook tweetalige scholen. De officiële voertaal bij de overheid in Xinjiang is Mandarijn.

Han scholen hebben vaak betere faciliteiten, kleinere klassen en meer middelen ter beschikking dan scholen voor minderheden. Op universiteiten in Xinjiang wordt onderwezen in het Oeigoers, maar in een beperkt aantal vakken.

2.1.2 Geschiedenis⁴

Op 1 oktober 1949 riep Mao Zedong in Peking de ‘Volksrepubliek China’ uit. De regeerperiode van Mao werd gekenmerkt door sociale en economische experimenten die miljoenen slachtoffers maakten. De ‘Grote Sprong Voorwaarts’ van 1958 was een experiment bedoeld om het land in korte tijd op een zelfde ontwikkelingsniveau te brengen als het westen. De Culturele Revolutie (1966-1976) was een nieuw experiment, waarmee Mao probeerde om zijn getaande machtspositie te herstellen. Mao riep daarbij de jeugd op tot zuivering van het ‘corrupte en bourgeois’ partij kader. Rode Gardes bestaande uit fanatieke jongeren trokken massaal met Mao’s ‘rode boekje’ in de hand het land in om de volwassenen op te voeden in de ware communistische leer. Miljoenen Chinezen werden gemarteld en vermoord omdat ze niet veranderingsgezind zouden zijn.

Omdat de Culturele Revolutie dreigde te ontaarden in een burgeroorlog, kwam het leger in 1968 tussenbeide. Deze periode eindigde met de dood van Mao op 9 september 1976 en de arrestatie op 6 oktober 1976 van de zogenaamde ‘Bende van Vier’.⁵

De nieuwe politieke leider Deng Xiaoping gaf in 1978 de aanzet tot hervormingen in de richting van particuliere bedrijfsvoering en marktwerking in de economie. Daarmee begon voor China een periode van economische groei en een begin van politieke liberalisering. Er kwam meer tolerantie op cultureel gebied. Een roep om grotere politieke vrijheden leidde tot studentendemonstraties. De studentenopstand in april 1989 rond het Plein van de Hemelse Vrede (Tiananmenplein) in Peking was voor de regering aanleiding in te grijpen en in de nacht van 3 op 4 juni 1989 de demonstraties bloedig neer te slaan. De schattingen lopen uiteen van 500 tot

---

⁴ Voor een beschrijving van de oude geschiedenis (van de dynastieën tot aan het begin van de regeerperiode van Mao) zie het algemeen ambtsbericht van 28 augustus 2000.

⁵ Zo genoemd naar het viermanschap van Mao’s weduwe (en derde vrouw) Jiang Qing en haar medestanders Zhang Chungqiao, Yao Wenyan en Wang Hongwen, die tijdens de Culturele Revolutie een grote macht uitoefenden. Na de dood van Mao werd vermoed dat Jiang Qing de macht naar zich toe wilde trekken. De ‘Bende van Vier’ werd daarom op 6 oktober 1976 gearresteerd en in een niet aflatende haatcampagne verantwoordelijk gesteld voor alle daden en gebeurtenissen die inmiddels als politieke fouten werden beoordeeld. Op 23 december 2005 overleed het laatste lid van de ‘Bende van Vier’, Yao Wenyan, aan diabetes, nadat Jiang zich in 1991 in een cel zou hebben opgehangen en Wang en Zhang in respectievelijk 1992 en 2005 overleden.

3000 dodelijke slachtoffers. In november 1989 gaf Deng Xiaoping zijn laatste officiële functie op, maar hij behield zijn politieke invloed.

In 1993 werd Jiang Zemin staatshoofd, nadat hij al in 1989 tot algemeen partijsecretaris van de Chinese Communistische Partij (CCP) was benoemd. Onder zijn leiding is het door Deng ingezette beleid van geleidelijke liberalisatie van het economische stelsel voortgezet. Het aantrekken van buitenlandse investeringen en het behoud van sociale stabiliteit hadden daarbij prioriteit. Als onderdeel van zijn campagne om de geschiedenis in te gaan als één van China's grote leiders introduceerde Jiang een nieuw gedachtegoed in de partij, de zogeheten 'san ge daibiao', de drie vertegenwoordigingen.⁶ In deze ideologie wordt gesteld dat de CCP de meest moderne productieve krachten, de meest ontwikkelde cultuur en de fundamentele belangen van de gehele bevolking moet vertegenwoordigen. Op basis van deze ideologie werd besloten dat ook ondernemers tot de CCP toegelaten konden worden. De doctrine van de drie vertegenwoordigingen wordt algemeen gezien als strategie om de legitimiteit van de partij bij het Chinese volk uit te breiden. Vroeger konden slechts boeren en arbeiders partijlid worden.

In november 2002 volgde Hu Jintao president Jiang Zemin op als algemeen partijsecretaris van de CCP. Hu Jintao werd in maart 2003 tijdens het Nationaal Volkscongres aangewezen als de nieuwe president van de Volksrepubliek China. Vanaf september 2004 heeft Hu Jintao het roer in China werkelijk in handen kunnen nemen nadat Jiang Zemin aftrad als voorzitter van het Centrale Militaire Comité. Wen Jiabao, voorheen vice-premier, volgde in maart 2003 Zhu Rongji op als premier.

De regering van Hu Jintao heeft – gedwongen door een groeiende binnenlandse sociale onrust - relatief veel aandacht voor sociale problemen die grotendeels worden veroorzaakt door zaken die variëren van grondonteigeningen zonder voldoende compensatie en corruptie onder overheidsfunctionarissen tot een steeds groter wordende kloof tussen rijk en arm. Een voorstel van premier Wen Jiabao voor een 'nieuw socialistisch platteland' waarvan 750 miljoen Chinezen zouden moeten gaan profiteren, werd in 2005 aangenomen. Met het 'Nieuwe Socialistische Platteland' (ook wel het 'Go-west beleid' genoemd⁷) wilde de overheid tot een revival van het verpauperde platteland komen met grote

---

⁶ De ideologie van Jiang Zemin werd in maart 2004 door het Nationaal Volkscongres opgenomen in de Chinese grondwet.

⁷ 'China: economisch beleid' (EVD, 08.08.06)

investerings⁸ op het gebied van gezondheidszorg, onderwijs, voeding en veilig drinkwater.⁹

2.1.3 Staatsinrichting¹⁰

De Volksrepubliek China is volgens de grondwet een socialistische staat onder de democratische dictatuur van het volk, geleid door de werkende klasse en gebaseerd op de alliantie van arbeiders en boeren. De belangrijkste staatsorganen:

- het staatshoofd van China is de president en de Secretaris-Generaal van de CCP, bijgestaan door een vice-president. De president en vice-president worden gekozen voor een termijn van vijf jaar en kunnen ten hoogste twee ambtstermijnen vervullen.
- het Nationaal Volkscongres, het Chinese ‘parlement’, bekleedt formeel het hoogste staatsgezag in China. Het Chinese parlement komt eens per jaar in plenaire zitting bijeen in Peking (doorgaans in maart). Wanneer het Nationaal Volkscongres niet in zitting is (voor de rest van het jaar), worden alle functies daarvan uitgeoefend door het Staand Comité van het Nationaal Volkscongres.
- de regering wordt gevormd door de Staatsraad. De leden worden gekozen door het Chinese parlement en moeten formeel ook aan het Chinese parlement verantwoording afleggen. De Staatsraad wordt geleid door een kernkabinet van de vier vice-premiers en vijf staatsraden, voorgezeten door de premier. De ‘Staatsraad in ruime zin’ omvat tevens de voorzitters van de staatscommissies, alle ministers (22) en de president van de Rekenkamer.
- het Centraal Militair Comité, dat wordt voorgezeten door de president, geeft sturing aan het leger.

De macht van de CCP is groter dan dat van de staatsorganen. De CCP speelt een overheersende rol in het functioneren van zowel wetgevende, controlerende als uitvoerende macht.

Rechterlijke macht

China kent een Hooggerechtshof met daaronder volksrechtbanken op meerdere niveaus (basic, intermediary en higher) en daarnaast bijzondere rechtbanken zoals militaire rechtbanken of rechtbanken voor maritieme -of transportaangelegenheden.¹¹

---

⁸ Met naar schatting 1,25 miljard dollar aan investeringen in de komende twee decennia.

⁹ Dit regeringsprogramma weekt met een verlegging van de aandacht van het overheidsbeleid naar het westen en de rurale gebieden af van het programma van de vorige president Jiang Zemin, dat de nadruk vooral legde op economische ontwikkeling in de grote steden in het oosten van het land (Oxford Analytica, 14 maart 2006).

¹⁰ Voor een uitgebreidere beschrijving van de staatsorganen zie het algemeen ambtsbericht van 28 augustus 2000.

¹¹ Artikel 123 van de Chinese grondwet en artikel 2 van de Organic Law of the People’s Courts of the People’s Republic of China.

Administratieve indeling

China is conform artikel 30 van de grondwet administratief ingedeeld in de volgende bestuurslagen¹²:

1. provincies (sheng), autonome gebieden (zizhiqu) en gemeentes die direct onder het landsbestuur vallen (zhixiashi);
2. de provincies en autonome gebieden zijn onderverdeeld in autonome prefecturen (zizhizhou), gewesten (xian), autonome gewesten (zizhixian) en steden (shi);
3. de gewesten en autonome gewesten zijn onderverdeeld in agglomeraties (xiang), nationaliteitsagglomeraties (minzuxiang) en landelijke gemeentes (zhen).

Er zijn 23 provincies¹³, 5 autonome gebieden¹⁴ en 4 stadsprovincies¹⁵ (tezamen 32). Daarnaast zijn er twee gebieden met een aparte status (Special Administrative Region – SAR), te weten Hongkong¹⁶ en Macao¹⁷. De autonome gebieden liggen vooral aan de grenzen en worden veelal bestuurd door een gouverneur die afkomstig is uit het leger. Hoewel deze gebieden aangemerkt worden als ‘autonoom’, hebben zij in de praktijk minder autonomie dan een provincie.

Verkiezingen

Voor de volkscongressen op gewestelijk niveau worden verkiezingen gehouden. Deze volksvertegenwoordigers kiezen vervolgens afgevaardigden voor de provincies, die op hun beurt weer afgevaardigden voor het Nationaal Volkscongres kiezen. Los hiervan worden directe verkiezingen gehouden op dorps- en wijkniveau. Dit zijn vooralsnog de laagste overheidsniveaus in ruraal en stedelijk China. Tijdens al deze verkiezingen dienen de te verkiezen kandidaten lid van de CCP te zijn. Experimenten zijn gaande voor directe verkiezingen op weer een niveau hoger, van districten. In de praktijk hebben de Chinese parlementsleden zeer weinig invloed op het bestuur.

2.2 Politieke ontwikkelingen

In oktober 2007 vond het 17^e Partijcongres plaats, alwaar de politieke koers voor China in de komende vijf jaar werd bepaald. Het leiderschap gaf aan de ingezette politieke koers die gericht is op economische groei en stabiliteit, te blijven volgen. President Hu Jintao en premier Wen Jiabao werden voor nog een termijn van vijf jaar benoemd.

---

¹² Zie bijvoorbeeld CIA The World Factbook – China 2007

¹³ Taiwan geldt voor China formeel als 23ste provincie.

¹⁴ Tibet Autonomous Region, Xinjiang Uighur Autonomous Region, Inner Mongolia Autonomous Region, Ningxia Hui Autonomous Region en Guangxi Zhuang Autonomous Region.

¹⁵ Dit zijn Peking, Shanghai, Tianjin en Chongqing.

¹⁶ Zie ook paragraaf 3.5.4 van dit algemeen ambtsbericht.

¹⁷ Op 20 december 1999 werd Macao door Portugal aan China teruggegeven.

Centraal in de politiek van Hu staat het ‘harmonieuze samenleving’-programma, met daarin aandacht voor ‘scientific development’. Het programma voorziet in grote investeringen in onderwijs en gezondheidszorg en tracht de milieuschade die de economische ontwikkelingen met zich meebrengen te beperken. Ook wordt getracht het ambtenarenapparaat te professionaliseren. Het programma richt zich met name op Chinezen die niet of nauwelijks mee profiteerden van de recente economische ontwikkelingen, zoals boeren, migranten en verpauperde stedelingen en mensen in achtergebleven gebieden.

Lokale bestuurders van de CCP kunnen in verregaande mate zelfstandig opereren, zonder zich iets van Peking aan te hoeven trekken. Teneinde de touwtjes strakker in handen te krijgen, verbetert de regering de mechanismen waarmee lagere overheden gecontroleerd kunnen worden en corruptie kan worden tegengegaan.¹⁸

De Chinese regering benadrukt dat bij elke politieke hervorming de rol van de CCP leidend dient te zijn en dat hervormingen toch vooral gezien moeten worden als een vorm van perfectionering van het democratische gehalte binnen de partij zelf.¹⁹ Experimenten waarin bestuurders op wijkniveau meer verantwoording moeten afleggen aan plaatselijke partijleden teneinde gekozen te worden, vonden tijdens de verslagperiode plaats, onder andere in Sichuan en Zhejiang.²⁰

In het handhaven van het primaat van de CCP zien de Chinese leiders een garantie dat het land zich geleidelijk kan ontwikkelen en dat excessen ten gevolge van ongecontroleerde liberalisatie kunnen worden vermeden. De Chinese regering is daarom erg gevoelig voor (grote) georganiseerde, onafhankelijke groeperingen die, ongeacht hun aard, het gezag van de communistische partij zouden kunnen aantasten. Het kan hier bijvoorbeeld gaan om een vakbeweging, een godsdienst, een democratiseringsbeweging of een spirituele beweging.

De regering blijft zeer beducht voor sociale onrust en spant zich in deze te bedwingen. Het aantal demonstraties in China is staatsgeheim.²¹ Protesten worden door Chinese veiligheidsdiensten snel de kop in gedrukt.²² In toenemende mate gaat dit gepaard met gewelddadig ingrijpen.²³ Protesten zijn vaak gericht tegen

---

¹⁸ The Economist Intelligence Unit – China Country Report 2007-2008

¹⁹ Reuters, 26.06.07

²⁰ Oxford Analytica, 08.01.08

²¹ De meest recente publicatie van het Chinees ministerie van Public Security stamt uit 2005. In dat jaar vonden er volgens de autoriteiten 87.000 protesten plaats in China. (Ter vergelijking: in 1993 waren dat er nog 8700). Na deze publicatie werd het aantal demonstraties tot staatsgeheim verklaard.

²² Zie bijvoorbeeld ANP, 24.06.07; Reuters, 13.06.07; Reuters, 02.07.07; The Economist, 15.03.07 en The Economist, 08.11.07

²³ Human Rights Watch: ‘China: Repression Spikes as People’s Congress Closes (14.03.07)

zaken als slechte arbeidsomstandigheden, milieuproblemen, corruptie en het gebrek aan bescherming van land-en eigendomsrecht.²⁴ In januari 2008 demonstreerden duizenden inwoners van Shanghai tegen de aanleg van een traject voor een magneettrein door hun wijk. De aanleg werd tijdelijk opgeschort.²⁵ Na afloop werden enkele demonstranten kort vastgehouden. Demonstranten werden door de lokale autoriteiten gewaarschuwd dat een tweede demonstratie bestraft zou worden met 15 dagen cel. Sommige demonstranten kregen van hun werkgever te horen dat zij hun baan zouden verliezen als zij aan verdere demonstraties zouden deelnemen.²⁶

Milieu komt ook in China steeds prominenter op de politieke agenda te staan. President Hu Jintao pleitte herhaaldelijk voor ‘scientific development’, waarmee een duurzame, energie-efficiënte economische groei wordt bedoeld, die in de plaats komt van de huidige economische groei van China, die een zware druk legt op het milieu en op de beschikbare grondstoffen.²⁷

Taiwan

De Volksrepubliek China beschouwt Taiwan als een opstandige provincie en streeft ernaar dat Taiwan, net als Hongkong en Macao, weer met de Volksrepubliek wordt verenigd. China heeft verklaard dat een onafhankelijkheidsverklaring van Taiwan een grond voor oorlog is. Sinds Costa Rica in juni 2007 besloot diplomatieke betrekkingen aan te knopen met de Volksrepubliek China (en daarmee terugkomt op de eerdere erkenning van Taiwan), wordt het eiland (officieel: de Republiek China) nog slechts door 24 staten erkend.²⁸

Vooruitlopend op de verkiezingen van maart 2008 zorgden politici van de Taiwanese Democratic Progressive Party (DPP) voor onrust door voor een referendum te pleiten waarin lidmaatschap van de Verenigde Naties onder de naam Taiwan (in plaats van onder de minder controversiële naam Republic of China) centraal staat. Een dergelijk referendum, dat direct inspeelt op patriotistische sentimenten bij de bevolking, werd onmiddellijk afgekeurd door China en door de Verenigde Staten. Het zou te veel neigen naar een onafhankelijkheidsverklaring en zou Peking provoceren.²⁹ De Taiwanese regering ontkende dat er sprake zou zijn van een provocatie en stelde dat ze alleen wilde

---

²⁴ EIU Country Report 2007

²⁵ NRC Handelsblad, 21.01.08

²⁶ International Herald Tribune, 27.01.08

²⁷ Reuters, 26 juni 2007

²⁸ De Volkskrant, 08.06.07

²⁹ Oxford Analytica 07.08.07; Oxford Analytica 14.09.07

onderstrepen dat ook Taiwanese recht hebben op vertegenwoordiging bij de VN.³⁰

Buitenlands beleid

Er is China veel aan gelegen een alternatief te bieden aan de gedachte van de 'China threat' (met name in de VS en Japan), die er vanuit gaat dat de opkomst van China een bedreiging voor het buitenland vormt. China volgt officieel de weg van vreedzame ontwikkeling ten aanzien van zijn externe betrekkingen en draagt dat standpunt actief uit.³¹

Het uitgangspunt vrede en afzien van geweld is alleen aan het buitenlandse beleid gekoppeld; 'Taiwan' blijft voor China een interne aangelegenheid, waarop de term 'vreedzaam' niet van toepassing is. Met de meeste buurlanden heeft China de afgelopen jaren uitstaande grensproblemen opgelost, ofwel gesprekken daartoe gestart.

De buitenlandse politiek van China staat voor een belangrijk deel in het teken van energiezekerheid.³² Zo wordt er vanuit Peking veel gedaan aan het onderhouden van warme relaties met buurlanden als Kazachstan, Rusland en Vietnam, alle drie grote leveranciers van olie (en in de toekomst ook gas).³³ Bilaterale bezoeken in de regio vinden geregeld op hoog niveau plaats, veelal om akkoorden te sluiten op energiegebied. Ook met landen als Australië, Indonesië, Iran, Sudan en Venezuela bestaan bilaterale akkoorden op het gebied van energie.

Sinds de door de Chinese president Hu Jintao in 2004 tijdens een bezoek aan Gabon gedane oproep om de banden met Afrika aan te halen, is de Chinese diplomatieke en economische aanwezigheid in dat werelddeel aanzienlijk uitgebreid. Deze interesse in het Afrikaanse continent kan gezien worden in het licht van een toenemende dringende Chinese behoefte aan grondstoffen als olie, koper, nikkel, kobalt en platina om een economische groei van meer dan 9 procent per jaar te kunnen volhouden. Daarbij wordt niet gekeken naar de staat van dienst op het gebied van mensenrechten van Afrikaanse regeringen waarmee zaken worden gedaan. Een VN-wapenembargo tegen de Soedanese regering in verband

---

³⁰ Reuters, 06.08.07

³¹ Zie onder andere Strengthen Dialogue and Cooperation, Maintain Peace and Prosperity - Speech at the Plenary Session, 6th Shangri-La Dialogue by Lieutenant General Zhang Qinsheng, Deputy Chief of General Staff, PLA, China www.iiss.org (02.06.07)

³² China toont de laatste tien à vijftien jaar een gemiddelde jaarlijkse economische groei van 8-9%. Daarentegen groeit het energiegebruik de laatste jaren gemiddeld met 15% per jaar. Het is voornamelijk de transportsector en het groeiende bezit van elektrische apparaten als airconditioning, elektrische kachels en huishoudelijke apparatuur die de groei van de energievraag in de steden veroorzaken. Ook de snelle uitbreiding van commerciële en industriële zones vragen veel energie.

³³ ANP, 21 maart 2006.

met haar Darfur-politiek, werd door China tegengehouden.³⁴ In 2007 stemde China in de VN-Veiligheidsraad na aanvankelijke weigeringen wel voor de uitzending van UNAMID, een vredesmacht van de Verenigde Naties en de Afrikaanse Unie naar Darfur in Soedan.³⁵

China maakt deel uit van besprekingen in het Zespartijen-Overleg om een oplossing te vinden in de kwestie Noord-Korea. Begin 2007 kwam Noord-Korea met de Verenigde Staten, Zuid-Korea, Japan, Rusland en China tot een akkoord waarin het beloofde in twee stappen zijn nucleaire faciliteiten te ontmantelen. In ruil daarvoor zal het land een hoeveelheid aardolie krijgen en zullen de Verenigde Staten Noord-Korea niet meer aanmerken als terroristisch land.³⁶

2.3 Veiligheidssituatie

De veiligheidssituatie in China was in de verslagperiode stabiel. Potentiële spanningen hangen samen met de kwestie Taiwan en toenemende sociale onrust. Dagelijks vinden er zo'n 200 demonstraties plaats in China, in veel gevallen als gevolg van frustratie over zaken als groeiende werkloosheid als gevolg van sluiting van staatsbedrijven, het niet uitbetalen van achterstallige lonen/salarissen, corruptie, gedwongen verhuizingen, milieuvervuiling en landonteigeningen. Het komt voor dat bij deze demonstraties doden en gewonden vallen.³⁷

Xinjiang

De veiligheidssituatie in Xinjiang is stabiel. Xinjiang is vrij te bereizen voor zowel Chinese burgers als buitenlanders. Drugsmokkel vormt in Xinjiang een probleem, vooral op de grens met Afghanistan, Tadjikistan en Pakistan. De beschikbaarheid van drugs zorgt voor een relatief hoog aantal verslaafden in Xinjiang. Veel drugs wordt via Xinjiang verder gesmokkeld naar de kust.³⁸

Voor het rondreizen in de grensgebieden kan in sommige gevallen een bianfang zheng (=grensvergunning) nodig zijn. Een dergelijke vergunning kan verkregen worden bij het lokale public security bureau (PSB).

---

³⁴ BBC, 08.05.07

³⁵ BBC, 01.08.07

³⁶ Reuters, 17.08.07

³⁷ Human Rights Watch: 'China: repression spikes as people's congress closes' (14.03.07); BBC, 02.07.07; Reuters, 13.06.07)

³⁸ South China Morning Post, 15.09.07

Tibetaanse Autonome Regio (TAR)

Tibet is voor Chinese burgers vrij te bereizen. Er is weinig criminaliteit in TAR. De landsgrenzen van Tibet (met India, Nepal, Bhutan, Birma) zijn zeer streng beveiligd.

Tijdens herdenkingsdagen en plaatselijke feestdagen worden de veiligheidsmaatregelen in de TAR verscherpt. In de verslagperiode werden activiteiten die een politieke lading hadden, inclusief enkele religieuze feestdagen, verboden. In de TAR kwamen tijdens de verslagperiode soms kleinschalige politieke protesten voor, die door de Chinese autoriteiten snel werden beëindigd, waarbij in voorkomende gevallen geweld werd gebruikt en/of demonstranten werden gearresteerd.³⁹ In de aanloop naar de Olympische Spelen kwam het in maart 2008 tot een gewelddadig treffen tussen Tibetaanse demonstranten en Chinese politie-eenheden, waarbij tussen de 20 en 100 slachtoffers vielen en honderden Tibetanen werden gearresteerd.⁴⁰

Het is buitenlanders niet toegestaan zonder vergunningen buiten Lhasa en/of de Freedom Highway van Lhasa naar Kathmandu te reizen. Buitenlanders die zonder vergunning in TAR rondreizen kunnen een boete opgelegd krijgen en worden - meestal - uitgewezen en voor vijf jaar persona non grata verklaard. Journalisten, diplomaten en overheidspersoneel moeten een speciale vergunning aanvragen om TAR in te kunnen reizen bij het Chinese Ministerie van Buitenlandse Zaken.

Leger en politie

De binnenlandse veiligheid valt onder de verantwoordelijkheid van het Volksbevrijdingsleger (People's Liberation Army, 2,3 miljoen man)⁴¹ van het ministerie van Defensie en de Gewapende Volkspolitie (People's Armed Police, 1,5 miljoen man) van het ministerie van Openbare Veiligheid. Formeel controleert het Nationaal Volkscongres de verantwoordelijke ministers. In de praktijk echter worden zij aangestuurd door de Communistische Partij. Daarnaast zijn er nog 600.000 legerreservisten en een volksmilitie van in totaal 10 miljoen personen die onder bevel staat van militaire organen en belast is met verdedigingstaken en helpt bij het handhaven van de openbare orde. Officieel kent China een dienstplicht voor mannen en vrouwen.⁴²

---

³⁹ US Department of State, 'China (includes Tibet, Hongkong and Macau) Country Report on Human Rights Practices 2007', 11 maart 2008.

⁴⁰ Zie verder paragraaf 3.5.1 Tibet

⁴¹ Europa World- China Country Profile 2007 www.europaworld.com Bekeken op 19 september 2007

⁴² Zie verder paragraaf 3.4.4 Dienstplichtweigeraars en desertie

2.4 Sociaal-economische situatie

De Chinese economie groeit hard, de afgelopen jaren gemiddeld met 9 à 10 procent BNP per jaar.⁴³ Door de toetreding tot de World Trade Organisation in december 2001 kreeg China ook betere toegang tot de wereldmarkt. De meeste Chinezen in de grote steden profiteren van de economische voorspoed. Daar tegenover staan miljoenen mensen, vooral op het platteland, die nog steeds onder de armoedegrens leven. China neemt op de UNDP development index de 81^e plaats in en staat daarmee tussen Belize en Granada in.⁴⁴

Vooraf de oostelijke kustprovincies (waaronder Fujian, Zhejiang en Guangdong) profiteren van de economische groei, maar het midden en westen van het land zijn ver achter gebleven. Deze ongelijkheid is er voornamelijk de oorzaak van dat mensen (al dan niet legaal) migreren van de rurale gebieden naar de steden, van het westen naar het rijkere oosten van China.

De Chinese regering werkt sinds enige tijd aan verbetering van de leefomstandigheden op het platteland. In maart 2007 kondigde minister van Financiën Jin Renqing een verhoging van 90 procent aan op investeringen in de gezondheidsvoorzieningen op het platteland. Het onderwijs in ruraal China kan op 40 procent extra rekenen. Daarnaast wordt gewerkt aan een minimum inkomen, werkloosheidsuitkering en een nieuwe wet die mensen beter beschermt tegen landonteigeningen.⁴⁵

Arbeiders, afkomstig van het platteland, die in Chinese steden werken, worden geconfronteerd met discriminatie en uitsluiting als gevolg van het hukou-systeem. Chinezen hebben recht op basisvoorzieningen en onderwijs in de woonplaats zoals aangegeven in het hukou-huishoudboekje.⁴⁶ Migranten die zonder geldige papieren in een stad verblijven, krijgen als gevolg hiervan vaak te maken met onbetaald overwerk en slechte arbeidsomstandigheden en worden buitengesloten van verzekering en medische zorg. In voorkomende gevallen wordt loon helemaal niet uitbetaald.

Bouwwerkers afkomstig van het platte land die naar de grote steden trekken om hun diensten aan te bieden, worden vaak uitgebuit. Zij werken onder gevaarlijke

---

⁴³ Internationaal bestaat de nodige zorg of het groeitempo niet te hoog is. De Chinese regering heeft wel pogingen gedaan om de groei binnen de perken te houden, bijvoorbeeld door strengere regels over het verstrekken van kredieten. In die opzet is ze deels geslaagd. Zo lukte het wel in de sectoren zoals de bouw, die door de overheid worden beheerst, een minder sterke groei te realiseren. In september 2007 stelde de Wereldbank zijn groeiprognoze voor de Chinese economie fors naar boven bij. De ontwikkelingsbank verwacht dat de groei in 2007 zal uitkomen op 11,3 procent. (ANP, 12.09.07)

⁴⁴ UNDP Human Development Report 2007. www.undp.org

⁴⁵ The Economist, 15.03.07

⁴⁶ Zie verder paragraaf 3.3.5 Bewegingsvrijheid en Hukou systeem

omstandigheden. In veel gevallen krijgen zij te laat of helemaal niet betaald. De Chinese autoriteiten erkennen dat ook de rechten van migrantenarbeiders gerespecteerd moeten worden, maar slagen er niet in misstanden te voorkomen. Bouwvakkers die klagen, lopen het risico mishandeld te worden door hun werkgever. Hierbij vallen dodelijke slachtoffers.⁴⁷

Vaak kunnen kinderen van migranten in de stad niet naar school.⁴⁸ In september 2006 sloot het gemeentebestuur van Peking tientallen migrantenscholen, waardoor duizenden kinderen van migranten van onderwijs verstoken bleven. Autoriteiten stelden dat de scholen illegaal en onder de maat waren. In de praktijk is het vrijwel onmogelijk om als migrantenschool de juiste vergunningen te verkrijgen. De sluiting zou bedoeld zijn om het aantal migranten in de hoofdstad te reduceren voordat de Olympische Spelen in de zomer van 2008 van start gaan.⁴⁹

Bedrijven zijn volgens de Chinese wet verplicht een contract op te stellen als ze iemand in dienst nemen, maar in 80 procent van de gevallen gebeurt dat niet. Niet geregistreerde werknemers kunnen geen aanspraak maken op wettelijke bescherming in geval van misstanden op de werkvloer. Migrantenwerkers hebben veelal geen legale positie, zij kunnen daardoor nog minder voor hun rechten opkomen.⁵⁰

In 2007 kwamen gevallen van slavernij aan het licht.⁵¹ Om de Chinese vraag naar bouwmaterialen bij te kunnen houden, maakten steenfabrikanten op meerdere plaatsen in China gebruik van (ook minderjarige) slaven, die onder erbarmelijke omstandigheden gedwongen werden gevaarlijk en onbetaald werk te verrichten.⁵²

De overheid biedt geen adequaat zorgstelsel. Hoewel de overheid al in 2005 toezegde de gezondheidszorg te verbeteren, hebben veel Chinezen nog geen toegang tot betaalbare en betrouwbare medische voorzieningen. Ziekenhuizen zijn vaak overvol, artsen kampen vaak met tijdgebrek en hebben nauwelijks tijd voor diagnoses. Buiten de grote steden is de kans op adequate behandeling nog kleiner, waardoor veel mensen naar de steden trekken voor medische zorg.⁵³

---

⁴⁷ Human Rights Watch - 'One year of my blood – Exploitation of migrant construction workers in Beijing' (maart 2008)

⁴⁸ Amnesty International Report – 'Internal migrants: discrimination and abuse. The human cost of an economic 'miracle'. Maart 2007.

⁴⁹ Amnesty International China Report 2007 en Human Rights Watch: China: Beijing Closes Schools for Migrant Children in Pre-Olympic Clean-Up (25.09.07)

⁵⁰ Zie verder paragraaf 3.3.5: Bewegingsvrijheid en Hukou-systeem

⁵¹ Zie onder andere ANP, 13.08.07

⁵² Zie ook hoofdstuk 5 van dit ambtsbericht

⁵³ South China morning Post, 10.11.07 en Reuters, 25.10.07

Het aantal kinderen dat voor het vijfde levensjaar overlijdt, is in China gedaald van 49 per 1000 in 1990, tot 24 per 1000 in 2006. Op het platteland is kindersterfte nog wel een groot probleem, hetgeen wordt veroorzaakt door slechte medische voorzieningen.⁵⁴

Sinds een paar jaar is hiv/aids-bestrijding door de Chinese autoriteiten tot prioriteit gemaakt en kan het onderwerp redelijk open worden besproken. Volgens officiële schattingen zijn er 650.000 mensen met aids besmet in China. Andere bronnen stellen echter dat het werkelijke aantallen besmetten waarschijnlijk aanzienlijk hoger ligt.

Het hiv/aids-virus verspreidt zich met name via de belangrijkste risicogroepen (intraveneuze drugsgebruikers en sekswerkers) langzaam onder de rest van de bevolking. Hiv-positieven kunnen als hun besmetting uitkomt, geconfronteerd worden met discriminatie en stigmatisering. Mensen zijn hierdoor huiverig zich te laten testen. Veel mensen weten niet dat ze besmet zijn. De overheid streeft naar gratis toegang tot medische hulp bij aids, maar in de praktijk wordt niet iedereen bereikt. Op 12 februari 2006 is in China de eerste officiële voorlichtingscampagne van start gegaan om verspreiding van hiv/aids tegen te gaan. Een voorlichtingsbijeenkomst voor 50 Chinese en buitenlandse aids-experts die in juli 2007 in de Chinese stad Guangzhou had moeten plaatsvinden, werd door de autoriteiten verboden.⁵⁵

---

⁵⁴ UNICEF – Background information on China. http://www.unicef.org/infobycountry/china_china.html Bezocht op 26 september 2007.

⁵⁵ Reuters, 29.07.07

3 MENSENRECHTEN

3.1 Juridische context

3.1.1 Verdragen en protocollen

China heeft de Universele Verklaring van de Rechten van de Mens (New York, 10-12-1948) getekend en is onder meer partij bij

- het Verdrag inzake de voorkoming en de bestraffing van genocide (Parijs, 09-12-1948),
- het Internationaal Verdrag inzake de uitbanning van alle vormen van rassendiscriminatie (CERD) (New York, 07-03-1966),
- het Internationaal Verdrag inzake economische, sociale en culturele rechten (ESOCUL) (New York, 19-12-1966)⁵⁶,
- het Internationaal Verdrag inzake de bestrijding en bestraffing van de misdaad van apartheid (New York, 30-11-1979),
- het Verdrag inzake de uitbanning van alle vormen van discriminatie tegen vrouwen (CEDAW) (New York, 18-12-1979),
- het Verdrag tegen foltering en andere wrede, onmenselijke of ontorende behandeling of bestraffing (CAT) (New York, 10-12-1984),
- het Verdrag inzake de rechten van het kind (CRC)(New York, 20-11-1989).

China is ook partij bij het Verdrag betreffende de status van vluchtelingen (Genève, 28-07-1951 en bij het (aanvullende) Protocol bij dit Verdrag (New York, 31-01-1967).

China heeft voorts op 5 oktober 1998 het Internationaal Verdrag inzake Burgerrechten en Politieke Rechten (ICCPR) (BUPO) (New York, 19-12-1966) ondertekend, maar nog niet geratificeerd. Ondanks herhaaldelijk aandringen van onder andere EU zijde en diverse lidstaten (waaronder Nederland) wil China geen tijdpad voor bekrachtiging noemen. Wel zegden Chinese autoriteiten bij diverse internationale ontmoetingen toe het verdrag zo spoedig mogelijk te zullen ratificeren.

China is geen partij bij het Statuut van Rome (het Internationaal Strafhof).

Voordat China in mei 2006 werd gekozen in de nieuwe VN-Mensenrechtenraad, deed het een aantal toezeggingen op het gebied van de mensenrechten, waaronder

---

⁵⁶ Onder het maken van een voorbehoud ten aanzien van artikel 8 sectie 1 onder a, waardoor China zich niet verplicht acht onafhankelijke vakbonden toe te staan. China erkent alleen de All China Federation of Trade Unions, die onder staatscontrole staat.

ratificatie van het Internationaal Verdrag inzake Burgerrechten en Politieke Rechten en actieve samenwerking met de VN ten aanzien van mensenrechten.

3.1.2 Nationale wetgeving

De Grondwet

De Chinese grondwet legt de basisrechten en- plichten van de burgers vast en vormt de basis voor de politieke structuur en de verdeling van de macht. Echter, veel constitutionele bepalingen worden niet via andere wetten uitgevoerd en daardoor worden ze geen dwingende rechtspraktijk. Het is ook geen uitzondering dat rechten en vrijheden die weliswaar in de grondwet staan, tegelijkertijd door andere wetten worden beknot.

Wetgeving met betrekking tot terrorisme en separatisme

Eind 2001 is een aantal amendementen toegevoegd aan de strafwet van China. Deze hebben tot doel 'terroristische misdaden te bestraffen, nationale veiligheid en de veiligheid van leven en bezit van de bevolking te waarborgen en sociale orde te bewaren'. De amendementen maken het mogelijk zwaardere straffen (inclusief de doodstraf) op te leggen aan personen die terroristische activiteiten organiseren of leiden. De term 'terroristisch' is niet nader gespecificeerd. Hierdoor is het voor overheidsinstanties mogelijk zelf een interpretatie te geven aan deze term. In de praktijk blijkt de term ruim ingevuld te worden. Ook de formulering van de amendementen is niet altijd even duidelijk en kan op verschillende manieren worden uitgelegd.

Anticorruptie wetgeving

De Chinese autoriteiten spannen zich in om de veel voorkomende corruptie onder ambtenaren tegen te gaan. De overheid vreest dat corruptie voor sociale onrust zorgt. Enkele hoge functionarissen die schuldig werden bevonden aan corruptie zijn in deze verslagperiode geëxecuteerd.⁵⁷

Voorts is een aantal wijzigingen in de Chinese Criminal Procedure Law in de maak. Zo kan het bezit van buitensporige rijkdommen die niet in verhouding staan tot het inkomen binnenkort een grond voor veroordeling zijn, zonder dat er directe bewijzen van corruptie aanwezig zijn. Ook wordt het mogelijk een gerechtelijk onderzoek naar een verdachte te beginnen terwijl deze in het buitenland verblijft.⁵⁸

---

⁵⁷ Associated Press, 24.10.2006

⁵⁸ China Daily, 26.07.07

Wetgeving inzake eigendomsrechten

Een wetsontwerp dat betere bescherming van privaat eigendom moet bieden, is in maart 2007 aangenomen tijdens de jaarlijkse bijeenkomst van het parlement.⁵⁹ Het is de eerste wet in het communistische China die het eigendomsrecht van het individu beschermt. Vooral boeren die te lijden hebben onder inbeslagname van land, zouden met de wet geholpen zijn.⁶⁰

Arbeidswetgeving

Een nieuwe arbeidscontractenwet, in juni 2007 aangenomen, wordt beschouwd als een steun in de rug voor werknemers in China. De wet heeft als doel het terugdringen van de slechte arbeidsomstandigheden, verlagen van het aantal arbeidsconflicten en verdere stabilisering van de arbeidsmarkt in China. De wet toont de zorg die de centrale overheid in China heeft ten aanzien van de groeiende sociale onrust in het land. Met deze wet wordt de macht van de werkgevers op een aantal vlakken flink ingeperkt. De wet voorziet in strengere straffen voor werkgevers die de rechten van hun werknemers niet respecteren.

Implementatie van wetgeving

De implementatie van wetgeving blijft overigens een punt van zorg in China. Met name op lokaal niveau is er een gebrek aan capaciteit om ontwikkelingen op het gebied van nieuwe wetgeving bij te houden. Rechters, advocaten en lokale bestuurders zijn vaak nauwelijks op de hoogte van nieuwe wetgeving. Correcte handhaving van wetgeving in China staat daarmee onder druk.

3.2 Toezicht

De politieke wil aan Chinese kant om voortgang te boeken op het gebied van mensenrechten is wisselend. In aanloop naar het 17^e Partijcongres in oktober 2007 en in aanloop naar de Olympische Spelen van 2008 toonde de Chinese overheid zich minder bereid om de dialoog over mensenrechten met de internationale gemeenschap aan te gaan. Dialogen werden uitgesteld of beperkt.

Verenigde Naties (VN)

Door de VN wordt de mensenrechtensituatie in China kritisch gevolgd. China werd tot nog toe bezocht door de Speciale Rapporteurs inzake Willekeurige Hechtenis (in 1997 en in 2004), inzake Recht op Onderwijs (2003) en inzake Foltering (2005). Bezoeken van Speciale Rapporteurs van de VN verlopen over het algemeen moeizaam. Over verzoeken van de VN aan China om speciale Rapporteurs toe te laten op het gebied van Religieuze Vrijheid en op het gebied van Mensenrechten en Extreme Armoede wordt nog onderhandeld. Op de

---

⁵⁹ BBC, 16.03.07

⁶⁰ BBC, 09.03.07

aanvragen van de VN om speciale rapporteurs toe te laten voor een studiereis rond de thema's 'Chemische Vervuiling' en 'Vrijheid van Meningsuiting' is van Chinese zijde nog niet gereageerd.⁶¹

Nederland en de Europese Unie (EU)

De Europese Unie onderhoudt sinds 1995 een dialoog met China over de mensenrechten. Deze halfjaarlijkse dialoog vindt in principe tegelijkertijd plaats met mensenrechtenseminars waaraan academische experts, NGO's en andere vertegenwoordigers uit de EU en China deelnemen. De mensenrechtendialoog tussen China en de EU heeft als voornaamste doel concrete verbeteringen in de mensenrechtensituatie in China te bevorderen. Aandachtspunten tijdens de dialoog zijn onder meer de doodstraf, administratieve detentie, foltering, respect voor culturele en religieuze rechten van etnische minderheden, vrijheid van religie, vrijheid van vergadering, vrijheid van meningsuiting en persvrijheid. Verder worden individuele zaken van politieke gevangenen opgebracht.

Op 17 en 18 oktober 2007 vond de laatste EU-China sessie van de mensenrechtendialoog plaats. Het mensenrechtenseminar ging deze keer niet door, omdat China weigerde visa te verstrekken voor een aantal ngo's.

Van 21 tot 23 november 2007 hield de Nederlandse Mensenrechtenambassadeur bilaterale mensenrechtenconsultaties met China.

Naast de mensenrechtendialogen vindt jaarlijks een EU-China topontmoeting plaats waar naast economische, politieke en internationale onderwerpen ook de mensenrechten aan de orde komen. De meest recente EU-China topontmoeting vond plaats op 28 november 2007 in Peking.

NGO's

Organisaties als Amnesty International, Human Rights Watch, Human Rights in China en Reporters without Borders volgen de mensenrechtensituatie in China kritisch. Deze organisaties hebben geen kantoren in China (Hongkong uitgezonderd), omdat onafhankelijke mensenrechtenorganisaties in China niet zijn toegestaan. De organisaties maken gebruik van een uitgebreid netwerk van informanten. Deze informanten kunnen niet openlijk hun werk doen en lopen het risico opgepakt te worden wanneer bekend wordt dat zij actief zijn voor mensenrechtenorganisaties die in China verboden zijn.

---

⁶¹ <http://www.ohchr.org> geraadpleegd op 03.11.07

3.3 Naleving en schendingen⁶²

Olympische Spelen

Er is de Chinese autoriteiten veel aan gelegen China voorafgaande aan de Olympische Spelen, die in augustus 2008 in Peking worden gehouden, te presenteren als modern land. In dat kader verruimde China de vrijheden voor buitenlandse journalisten. Desalniettemin is voorafgaand aan de Olympische Spelen een negatieve trend op het gebied van bescherming en naleving van de mensenrechten in China waar te nemen. De Chinese overheid lijkt met name op gebied van vrijheid van meningsuiting en mensenrechtenactivisten repressiever in haar opereren.⁶³

Vooruitlopend op de Olympische Spelen werd de persvrijheid voor Chinese journalisten verder aan banden gelegd.⁶⁴ Scholen voor migrantenkinderen in Peking werden gesloten in een poging om de stad vrij te maken van migrantenfamilies voor de duur van de Olympische Spelen.⁶⁵ Tegelijkertijd werd harder opgetreden tegen politieke dissidenten⁶⁶ en werden hun mogelijkheden om het land te verlaten nog verder beperkt.⁶⁷ Veel mensenrechtenactivisten werden bedreigd, mishandeld of kregen huisarrest.⁶⁸ Arbeidsrechten van migranten die mee bouwen aan Olympische locaties werden geschonden.⁶⁹

3.3.1 Vrijheid van meningsuiting

Op het gebied van vrijheid van meningsuiting is de situatie in China gedurende de verslagperiode verslechterd. Het aantal arrestaties van journalisten steeg en het internet is aan strenge censuur onderhevig.⁷⁰ Ook mensenrechtenactivisten, schrijvers en advocaten hadden te maken met repressie.⁷¹ Een uitgebreid web van regelgeving en wetten inzake het beschermen van staatsgeheimen, zonder dat

---

⁶² In deze en volgende paragrafen worden geregeld individuele gevallen genoemd. Deze dienen slechts ter illustratie en vormen geen uitputtende opsomming.

⁶³ Amnesty International: 'The Olympics countdown – failing to keep human rights promises' (september 2006); Amnesty International: 'The Olympics countdown – repression of activists overshadows death penalty and media reforms' (april 2007); South China morning Post, 13.01.07.

⁶⁴ Human Rights Watch: China: Media Freedom Under Assault Ahead of 2008 Olympics (31.05.07)

⁶⁵ Human Rights Watch: China: Beijing Closes Schools for Migrant Children in Pre-Olympic Clean-Up (25.09.07)

⁶⁶ Amnesty International: Olympics Countdown – Important reforms marred by increasing repression (30.04.07)

⁶⁷ Human Rights Watch: China: No Progress on rights One Year Before Olympics (02.08.07)

⁶⁸ Human Rights Watch: China: No Progress on rights One Year Before Olympics (02.08.07) en: New York Times, 30.01.08

⁶⁹ Human Rights Watch: China: No Progress on rights One Year Before Olympics (02.08.07)

⁷⁰ Reporters Without Borders 'China – Annual report 2007'

⁷¹ US Department of State, China (includes Tibet, Hongkong and Macau) Country Report on Human Rights Practises 2007, 11 maart 2008

eenduidig is vastgelegd wat daaronder wordt verstaan, wordt in de praktijk gebruikt om critici de mond te snoeren.⁷²

Journalisten

De Chinese grondwet zegt vrijheid van meningsuiting en persvrijheid te waarborgen. In de praktijk zijn persvrijheid en vrijheid van meningsuiting echter aan aanzienlijke beperkingen onderworpen. Op de index voor persvrijheid van Reporters without Borders neemt China de 163^e plaats in (van 168 landen).⁷³

Informatie die China (internationaal) in verlegenheid zou kunnen brengen wordt door de Chinese autoriteiten aangemerkt als 'staatsgeheim'.⁷⁴ Er vindt censuur van media en internet plaats.⁷⁵ Het staatspersbureau Xinhua speelt een grote rol bij de propaganda en censuur door de Chinese Communistische Partij.⁷⁶ De autoriteiten laten niet toe dat de leidende rol van de CCP wordt aangetast of in gevaar wordt gebracht of dat kritiek wordt geleverd op regeringsleiders of officiële beleidsuitgangspunten van de partij. Op door de autoriteiten als niet-politiek gevoelig beschouwde onderwerpen, zoals bijvoorbeeld natuurrampen en lokale corruptie, is het in het algemeen mogelijk om zonder consequenties kritiek te uiten.⁷⁷ Het is (vooraf) echter niet altijd duidelijk waar de grens ligt van wat als politiek gevoelig wordt beschouwd en derhalve niet geoorloofd is.

Vooruitlopend op de Olympische Spelen mogen buitenlandse journalisten sinds 1 januari 2007 zonder toestemming van de lokale autoriteiten in China werken. Tegelijkertijd zijn echter de regels voor Chinese media aangescherpt.⁷⁸ Er was deze verslagperiode sprake van een toename van incidenten waarbij lokale medewerkers (inclusief tolken en chauffeurs) van buitenlandse journalisten werden achtervolgd, lastig gevallen, bedreigd of opgepakt. Chinezen die zich lieten interviewen werden in voorkomende gevallen opgepakt en gestraft.⁷⁹ Talloze kranten en tijdschriften werden gesloten, honderden websites en weblogs werden geblokkeerd.

Tientallen journalisten werden gedurende de verslagperiode gearresteerd omdat zij over gevoelige onderwerpen hadden bericht.⁸⁰ Gewelddadigheden tegen journalisten komen in China steeds vaker voor, naarmate er meer geschreven

---

⁷² 'State Secrets: China's legal labyrinth' (Human Rights in China, 12.07.07) en Associated Press, 07.01.08

⁷³ Worldwide Press Freedom Index 2006 (Reporters Without Borders, 23.10.06)

⁷⁴ Deze term is in de wet echter niet duidelijk gedefinieerd.

⁷⁵ Human Rights Watch (HRW) - World Report 2007 (Januari 2007)

⁷⁶ Xinhua: the world's biggest propaganda agency', Reporters without Borders, 30 september 2005.

⁷⁷ ANP/AFP, 25.06.07

⁷⁸ 'China: Olympics countdown - important reforms marred by increasing repression' (Amnesty International)

⁷⁹ AFP, 18.12.07

⁸⁰ Amnesty report 2007 - China

wordt over criminaliteit en corruptie. Gevallen van Chinese journalisten die door politieagenten werden doodgeslagen kwamen voor gedurende de verslagperiode.⁸¹

Mensenrechtenactivisten

In de verslagperiode voerde de overheid de druk op advocaten en mensenrechtenactivisten op. Mensenrechtenactivisten werden opgepakt en tot lange celstraffen veroordeeld. Gevallen van mishandeling door politie of gemaskerde mannen kwamen voor. Veel mensenrechtenactivisten staan onder permanent toezicht.⁸²

Een reeks van arrestaties en veroordelingen van en controlemaatregelen op mensenrechtenactivisten wijzen op een negatieve trend ten aanzien van de vrijheid van meningsuiting. Kritiek op deze ontwikkeling wordt door de Chinese autoriteiten steeds assertiever ter zijde geschoven.

Net buiten de verslagperiode, begin april 2008, werd mensenrechtenactivist Hu Jia veroordeeld tot 3,5 jaar gevangenisstraf, wegens ondermijning van de staat en het socialistische systeem.⁸³

Dissidenten

Zolang als voormalig politiek dissident bekendstaande personen niet weer actief worden, hebben zij weinig van de autoriteiten te vrezen. Actieve dissidenten en soms hun familieleden worden geïntimideerd door de autoriteiten. Voorafgaand aan belangrijke politieke gebeurtenissen, bezoeken van buitenlandse hoogwaardigheidsbekleders of Chinese nationale feestdagen worden bij de autoriteiten bekende dissidenten vaak opgepakt of krijgen zij huisarrest.⁸⁴

Petitierecht

In China is het indienen van verzoekschriften bij het centrale gezag in Peking al eeuwenlang een manier voor de bevolking om te proberen verondersteld onrecht ongedaan te maken en conflicten met lokale bestuurders op te lossen. De afgelopen jaren is het aantal mensen dat uit vaak afgelegen provincies naar de hoofdstad Peking kwam in de hoop bij de centrale regering hun recht te halen sterk gestegen. Lokale functionarissen en rechtbanken negeren vaak de klachten van een bevolking die zich het slachtoffer voelt van onrechtvaardige behandeling, uitbuiting of bedreiging, vaak door lokale politici en/of door zakenmensen ingehuurd criminele elementen.

---

⁸¹ 'Policeman beats Guizhou editor to death in public' (Committee to Protect Journalists, 25.07.06)

⁸² Amnesty report 2007 - China

⁸³ BBC, 03.04.08

⁸⁴ US Department of State, China (includes Tibet, Hongkong and Macau) Country Report on Human Rights Practises 2007, 11 maart 2008

Officieel moet de overheid alle klachten in ontvangst nemen en binnen zestig dagen met een oordeel komen. Het komt echter vaak voor dat mensen die komen klagen worden opgepakt, mishandeld en vervolgens hardhandig worden gedwongen naar hun plek van herkomst terug te gaan, voordat zij hun klacht hebben kunnen overbrengen of terwijl zij op antwoord wachten. Tijdens het jaarlijkse congres van de CCP in maart 2007 werden meer dan 700 mensen die met een klacht naar de hoofdstad waren gekomen, opgepakt. Velen van hen werden onder dwang teruggestuurd naar hun provincie.⁸⁵

In september 2007 kregen de tijdelijke bewoners van een wijk in het Fengtai district van Peking, die speciaal bestemd was voor mensen die met een klacht naar de hoofdstad kwamen, te horen dat hun wijk gesloopt zou worden. Van financiële compensatie of het aanbieden van een verblijfsalternatief was geen sprake.⁸⁶

Internet

Steeds meer Chinezen hebben toegang tot het internet.⁸⁷ Hoewel de autoriteiten internet geschikt achten voor het zakenleven en het onderwijs, trachten ze de toegang tot internetsites te controleren.⁸⁸ Meestal gaat dit onder het mom van bescherming van de jeugd tegen pornografische, subversieve of gewelddadige informatie, terwijl het de autoriteiten in werkelijkheid vooral lijkt te gaan om het behoud van politieke stabiliteit en om het tegengaan van het verspreiden van kritische teksten.

Tijdens de verslagperiode was er sprake van een verscherpte controle op het internet in China.⁸⁹ Meer dan 30.000 personen zouden belast zijn met de controle van het internetgebruik. Deze internetpolitie opereert onder het ministerie van Openbare Veiligheid. De toegang tot politiek gevoelige websites, waaronder die van buitenlandse persbureaus en mensenrechtenorganisaties, maar ook tot zoekmachines, wordt geregeld beperkt en is in sommige gevallen geblokkeerd.⁹⁰

Sinds 31 januari 2008 is het niet meer toegestaan om video- en audiobestanden op het internet te plaatsen zonder toestemming van zowel het Chinese ministerie van Informatie als het overheidsorgaan voor Radio, Film en Televisie. Video op internet is volgens de Chinese autoriteiten alleen toegestaan als het de

---

⁸⁵ Human rights Watch - China: repression spikes as people's congress(14.03.07)

⁸⁶ Human Rights Watch – 'Beijing petitioners' village faces demolition (06.11.07)

⁸⁷ ANP/AFP, 21.09.06

⁸⁸ Reuters, 06.07.07

⁸⁹ ANP, 24.08.07 en US Department of State, China (includes Tibet, Hongkong and Macau) Country Report on Human Rights Practises 2007, 11 maart 2008

⁹⁰ 'China: Olympics countdown - important reforms marred by increasing repression'(Amnesty International) en: Reuters, 18.07.07

socialistische idealen van het Chinese volk dient. Volgens Reporters Without Borders is de maatregel een vorm van censuur die moet voorkomen dat mensen hun leven kunnen tonen en beschrijven.⁹¹

Meerdere mensen werden gearresteerd voor het op internet publiceren van kritische teksten.⁹²

Mensenrechtenorganisaties, waaronder Human Rights Watch, bekritisieren buitenlandse internetbedrijven als Yahoo!, Microsoft (MSN), Google en Skype omdat ze meewerken aan de Chinese censuur. Nadat Yahoo! de identiteit vrijgaf van vier internetgebruikers, werden dezen door de Chinese autoriteiten opgepakt en tot lange celstraffen veroordeeld.⁹³

Telefonie

De Chinese autoriteiten controleren de inhoud van verstuurd sms-berichten in het land. Er zou vooral gezocht worden naar personen die de berichtjes gebruiken voor frauduleuze financiële praktijken, voor pornografische doeleinden of voor politiek ondermijnende activiteiten.

3.3.2 Vrijheid van vereniging en vergadering

Ook in deze verslagperiode was de vrijheid van vereniging en vergadering in China aan strikte beperkingen onderhevig.⁹⁴ De Chinese grondwet erkent de vrijheid van vereniging en vergadering, maar de vrijheden worden aan aanzienlijke beperkingen onderworpen. Politieke partijen die zich kritisch opstellen tegenover de CCP zijn niet toegestaan. Ook het pleiten voor meer democratie wordt niet geduld.

Politieke partijen

De politieke macht in China is volledig in handen van de Chinese Communistische Partij (CCP). In de People's Political Consultative Conference en het Nationale Volkscongres zijn enkele andere legale politieke partijen vertegenwoordigd, die de machtspositie van de CCP volledig ondersteunen.⁹⁵

---

⁹¹ 'Unprecedented censorship measures to be applied to online video and audio files' (Reporters Without Borders, 04.01.08)

⁹² US Department of State, China (includes Tibet, Hongkong and Macau) Country Report on Human Rights Practises 2007, 11 maart 2008

⁹³ 'Race to the bottom: corporate complicity in Chinese internet censorship' (Human Rights Watch, 10.08.06)

⁹⁴ US Department of State, China (includes Tibet, Hongkong and Macau) Country Report on Human Rights Practises 2007, 11 maart 2008

⁹⁵ Het zijn onder andere de China Association for Promoting Democracy, de China Democratic League en de China Democratic National Construction Association.

Het is niet toegestaan om onafhankelijke partijen op te richten die zich kritisch tegenover de CCP opstellen. Onschuldige lijkende (massa)bewegingen, die een spreekbuis zouden kunnen worden voor ontevreden en daardoor een bedreiging kunnen vormen voor het gezag van de CCP, worden direct door de autoriteiten bestreden.⁹⁶ Iedere poging om in China een onafhankelijke politieke partij op te richten wordt door de autoriteiten in de kiem gesmoord.

China Democracy Party (CDP)

De CDP werd in 1998 opgericht door prominente dissidenten als Wang Youcai, Xu Wenli en Qin Yongmin, oorspronkelijk onder de naam China Justice Party. Doel was te komen tot directe verkiezingen en een meerpartijensysteem. Toen een aantal personen trachtte de CDP officieel als politieke partij te registreren, traden de autoriteiten op. De partij werd verboden. Talrijke aanhangers van de CDP werden naar werkkampen of gevangenis gestuurd. De CDP is thans in Washington gevestigd. De campagne tegen activisten van de CDP duurt nog steeds voort.⁹⁷ Leaders van de CDP die in China activiteiten ontplooiën kunnen arrestatie en gerechtelijke vervolging verwachten. Dit geldt niet voor minder actieve of minder bekende aanhangers. Eind 2007 zaten nog steeds ruim dertig voormalige CDP-leden in de gevangenis of in heropvoedingskampen.⁹⁸

Democratiseringsbeweging van 1989⁹⁹

Het ingrijpen van het leger op 4 juni 1989 tegen demonstrerende studenten op het Plein van de Hemelse Vrede (Tiananmenplein), waarbij honderden studenten om het leven kwamen¹⁰⁰, betekende een terugslag voor diegenen die destijds hoopten op grotere vrijheid van meningsuiting en meer democratie. Leidende personen ontvingen lange gevangenisstraffen. Het is niet bekend hoeveel 1989-demonstranten nog steeds in detentie verblijven.

Na de eerste golf strenge veroordelingen werd het vervolgingsbeleid geleidelijk aan minder streng. Reeds vanaf het najaar van 1989 werd bekend gemaakt dat gevluchte studenten die enkel participeerden in de betogingen en verder geen actieve rol hadden vervuld, bij terugkeer naar China niet hoefden te vrezen voor

---

⁹⁶ US Department of State, China (includes Tibet, Hongkong and Macau) Country Report on Human Rights Practises 2007, 11 maart 2008

⁹⁷ US Department of State, China (includes Tibet, Hongkong and Macau) Country Report on Human Rights Practises 2007, 11 maart 2008

⁹⁸ US Department of State, China (includes Tibet, Hongkong and Macau) Country Report on Human Rights Practises 2007, 11 maart 2008

⁹⁹ Voor een beschrijving van de gebeurtenissen op 4 juni 1989 en de daarop volgende vervolging van studentenleiders en andere leidende personen, zie het algemeen ambtsbericht China van 29 november 1991.

¹⁰⁰ Het exacte aantal is onbekend

vervolg. Af en toe wordt een 1989-gevangene vrijgelaten wegens goed gedrag.¹⁰¹

Hernieuwde activiteiten voor meer politieke vrijheid en elke verwijzing naar de gebeurtenissen van 1989 worden echter niet geduld.¹⁰² In de Chinese media worden de gebeurtenissen van 1989 effectief doodgezwegen. Sommige activisten uit 1989 zijn weer gearresteerd nadat ze opnieuw actief werden. Ex-activisten die in 1989 een leidende rol hadden worden nog steeds in het oog gehouden en worden soms opgeroepen voor ondervraging of onder huisarrest gesteld. Ook activisten in het buitenland zouden in de gaten worden gehouden.

Demonstraties

De CCP heeft herhaaldelijk de bevolking gewaarschuwd om sociale onrechtvaardigheid niet door middel van demonstraties op te willen lossen, maar hun problemen binnen het politieke systeem voor te leggen aan de partij en de regering. Desondanks vinden in China geregeld demonstraties van meer dan honderd personen plaats. Over veel protesten wordt nooit bericht door de Chinese media, omdat de autoriteiten het rapporteren over demonstraties en sociale onlusten hebben verboden.¹⁰³

De reden van demonstraties en onlusten is veelal gelegen in machtsmisbruik van lokale autoriteiten, landonteigening, de groeiende kloof tussen arm en rijk en (minder vaak voorkomende) conflicten tussen etnische groeperingen. Grote groepen voelen zich machteloos door het gebrek aan inspraak en het ontbreken van een onafhankelijke rechtsgang. Honderden miljoenen boeren en migrantenarbeiders menen dat hun rechten worden opgeofferd om de groeiende rijkdom van een in hun ogen corrupte minderheid te bekostigen. De centrale overheid beseft dat dit voor sociale spanningen zorgt en besteedt meer aandacht aan een eerlijker verdeling van de welvaart en aan de bestrijding van de werkloosheid, machtsmisbruik door en corruptie binnen het lokale partijkader. Tegelijkertijd probeert de centrale overheid de onrust de kop in te drukken door organisatoren of deelnemers aan de demonstraties en andere indirect betrokkenen, bijvoorbeeld advocaten die boeren bijstaan in onteigeningskwesities, te arresteren. Lokale autoriteiten roepen geregeld de hulp van het leger in om onlusten aan te pakken.¹⁰⁴

---

¹⁰¹ Associated Press, 10.08.07 en Associated Press, 08.07.07.

¹⁰² 'China: Tragedy of Tiananmen remains still alive', Amnesty International, press release, AI Index: ASA 17/018/2005, news service no. 145, 3 juni 2005.

¹⁰³ Reporters Without Borders – China Annual Report 2007.

¹⁰⁴ Human Rights Watch: 'A great danger for lawyers' (December 2006) en 'China: repression spikes as people's congress closes' (14.03.07).

Een wet uit maart 2006 (de 'Guiding Opinions on Lawyers Handling Mass Cases') verbiedt advocaten om zaken aan te nemen waarbij meer dan tien personen zijn betrokken. Door de wet wordt het advocaten onmogelijk gemaakt om groepen demonstranten te verdedigen. Ook legt de wet de mogelijkheden voor bijstand van advocaten bij claims van groepen tegen autoriteiten aan banden.¹⁰⁵

Het komt steeds vaker voor dat Chinese autoriteiten geweld gebruiken bij het beëindigen van vreedzame demonstraties. Bekend is dat lokale overheden soms gebruik maken van criminele elementen die worden ingehuurd om protesten uiteen te slaan.¹⁰⁶

Demonstranten lijken steeds beter georganiseerd en zijn met name via internet beter geïnformeerd over (mogelijkheden voor het afdwingen van) hun rechten. In de verslagperiode kwamen meerdere demonstraties voor van voormalige militairen, die protesteerden tegen een gebrek aan mogelijkheden bij herintegratie in de maatschappij. Ook stelden zij corruptie van lokale autoriteiten aan de kaak. Vergeleken bij andere demonstranten zijn de oud-militairen goed georganiseerd. Bij andere demonstraties zouden zij een leidende rol hebben.¹⁰⁷

NGO's

Alle ngo's in China dienen zich te registreren bij de overheid. Afhankelijk van het bereik van een ngo (dorpsniveau, provinciaal, nationaal, internationaal) meldt een ngo zich bij de lokale, provinciale of centrale overheid. Er bestaan op het moment naar schatting 300.000 geregistreerde ngo's in China. Tot op heden functioneren ngo's in een juridisch (de facto illegaal) vacuüm waardoor ze zeer kwetsbaar zijn.

Al geruime tijd wordt er gewacht op de nieuwe NGO-regeling van het Chinese ministerie van Civil Affairs die ngo's meer juridische houvast moet geven. Binnen de nieuwe regeling moeten ngo's zich naar verwachting nog steeds houden aan het al bestaande systeem van 'dual responsibility' (d.w.z. een ngo moet zich verplicht binden aan een 'governing unit' of een 'sponsoring unit' binnen de Chinese overheid). Deze overheidscounterpart is verantwoordelijk voor 'controle en correctie' van de desbetreffende ngo. Ook voor internationale ngo's zal deze regeling strikt worden uitgevoerd.

Internationale ngo's die nog geen overheidspartner in China hebben, moeten deze dan vinden, alvorens opnieuw geregistreerd te kunnen worden. Met name voor ngo's die kritiek hebben op overheidsbeleid zal het moeilijk zijn de verplichte counterpart binnen de overheid te vinden.

---

¹⁰⁵ 'A great danger for lawyers' (Human Rights Watch, December 2006)

¹⁰⁶ Human Rights Watch: 'China: repression spikes as people's congress closes' (14.03.07)

¹⁰⁷ The Economist, 08.11.07

Werknemersbelangen

Onafhankelijke vakbonden zijn in China niet toegestaan. China erkent alleen de All China Federation of Trade Unions (ACFTU), die door de staat wordt gecontroleerd. Volgens de Chinese wet is staken niet toegestaan.

Werkonderbrekingen en stakingen werden door de autoriteiten aangeduid als ‘illegale demonstraties’ waartegen werd opgetreden.¹⁰⁸

Ook in deze verslagperiode was er onrust onder arbeiders. Arbeiders door het hele land demonstreerden tegen slechte arbeidsomstandigheden, corruptie van het bedrijfsmanagement en het openbaar bestuur, achterstallige loonbetalingen en vertragingen bij de uitbetaling van uitkeringen en pensioenen. In de verslagperiode kwam het voor dat personen die opkwamen voor de rechten van arbeiders werden gearresteerd.

3.3.3 Vrijheid van godsdienst en overtuiging

In de Chinese grondwet staat vrijheid van godsdienst en de vrijheid om niet te geloven omschreven. Leden van de CCP wordt ontmoedigd een geloof aan te hangen. Religieuze instellingen worden in China streng gecontroleerd, zijn verplicht zich te registreren en worden aan strikte regels gebonden.¹⁰⁹ Het Bureau voor Religieuze Zaken, een staatsorgaan, is verantwoordelijk voor het algehele toezicht en beoordeelt de legitimiteit van religieuze activiteiten. Voor iedere officieel erkende religie bestaat een overkoepelend toezichthoudend orgaan.

China kent geen staatsreligie. Er zijn vijf officieel erkende religies in China: katholicisme, protestantisme, boeddhisme, islam en taoïsme. Volgens een witboek van de regering, gepubliceerd in april 2002, zouden rond de 300 miljoen Chinezen zich tot één van deze religies rekenen. Met naar schatting ruim 100 miljoen Chinezen is het boeddhisme de grootste religie in China.

---

¹⁰⁸ US Department of State, ‘China (includes Tibet, Hongkong and Macau) Country Report on Human Rights Practices 2007’, 11 maart 2008.

¹⁰⁹ US Department of State, China (includes Tibet, Hongkong, and Macau) International Religious Freedom Report 2007, september 2007.

Volgens de Taoist Association zijn er meer dan 25.000 Taoïstische monniken en nonnen en meer dan 1500 Taoïstische tempels in China. Het Taoïsme ondervindt voor zover bekend weinig beperkingen van de kant van de overheid. Wel proberen de autoriteiten de financiën van Taoïstische tempels te controleren en te reglementeren.¹¹⁰ Traditionele volksreligies, gelieerd aan de taoïstische of boeddhistische levensbeschouwing, worden door honderden miljoenen burgers gepraktiseerd en in wisselende mate getolereerd door de Chinese autoriteiten.¹¹¹

Ook telt China meer dan 20 miljoen moslims, waarvan het merendeel (10 miljoen) Hui-moslim is. De Hui wonen met name in de Ningxia Hui Autonome Regio, maar ook elders in het land bevinden zich groepen Hui. In Xinjiang wonen Oeigoerse moslims. Daarnaast wonen in China nog een achttal kleinere groepen moslims (Kazakken, Oezbeken, Tadjiken, Dongxiang, Kyrgiziërs, Baoan, Tatar en Salar-moslims). Chinese moslims kunnen op pelgrimstocht naar Mekka, maar moeten hiervoor toestemming krijgen van de Islamitische Associatie van China.¹¹²

Ongeveer 5 miljoen Chinezen behoren tot de door de Chinese autoriteiten erkende katholieke kerk - welke het gezag van de paus in het Vaticaan niet aanvaardt - en er zijn naar schatting 10 miljoen aanhangers van de door de Chinese autoriteiten niet-erkende Rooms-Katholieke kerk, welke zich houdt aan de richtlijnen van het Vaticaan. Voorts zijn ongeveer 20 miljoen Chinezen protestant en gaan er daarnaast minstens 30 miljoen naar niet-geregistreerde, onofficiële protestantse kerken. Deze cijfers zijn indicaties en verschillen van bron tot bron.¹¹³

De door de Chinese overheid erkende christelijke kerken zijn de 'Chinese Catholic Patriotic Association' en de protestantse 'Three-Self Patriotic Movement'/Chinese Christian Council). Katholieken en protestanten die onafhankelijk van deze twee staatskerken hun geloof wensen te belijden, overtreden de wet.

Volgens een regeling van 6 mei 1991 dienen alle plaatsen waar religieuze activiteiten plaatsvinden, te worden geregistreerd. Ingevolge het bepaalde in artikel 36 van de grondwet dienen religieuze groeperingen zich te onthouden van activiteiten die de openbare orde verstoren, de gezondheid van burgers in gevaar brengen of inbreuk maken op het onderwijssysteem van China.

---

¹¹⁰ US Department of State, China (includes Tibet, Hongkong and Macau) International Religious Freedom Report 2007, September 2007.

¹¹¹ US Department of State, China (includes Tibet, Hongkong, and Macau) International Religious Freedom Report 2007, september 2007.

¹¹² US Department of State, China (includes Tibet, Hongkong, and Macau) International Religious Freedom Report 2007, september 2007.

¹¹³ US Department of State, China (includes Tibet, Hongkong, and Macau) International Religious Freedom Report 2007, september 2007.

Ten opzichte van religieuze activiteiten van officieel geregistreerde kerken is er sprake van tolerantie. Godsdienstles is op Chinese scholen taboe, maar religieus onderwijs voor kinderen op een zondagsschool is toegestaan. De laatste jaren is groei te constateren in het aantal gelovigen, vooral bij christelijke kerken en onder hoger opgeleiden.¹¹⁴

3.3.3.1 Ondergrondse kerken

Sinds 1982 bestaat een verbod op huiskerken. De mogelijkheid tot godsdienstbeoefening van niet-geregistreerde kerken is afhankelijk van de opstelling van de lokale autoriteiten en varieert per regio (in de provincies Jiangsu en Hunan bijvoorbeeld zijn de autoriteiten toleranter). Sommigen kunnen openlijk in kerken bijeenkomen, andere kerkgemeenschappen veranderen continu van ontmoetingsplaats om ontdekking te voorkomen.¹¹⁵

Het komt geregeld voor dat lokale autoriteiten leden van niet-geregistreerde kerkgenootschappen veroordelen tot een straf in een heropvoedingskamp.¹¹⁶ Vooral leiders van ongeoorloofde kerken lopen het risico te worden geïntimideerd, verhoord, vastgezet en mishandeld.¹¹⁷

In 2006 zijn tenminste 110 Protestantse kerkleiders gearresteerd voor een periode van tenminste 10 dagen, 17 kerkleiders kregen straffen opgelegd van meer dan een jaar.¹¹⁸ De US Commission on International Religious Rights constateert dat Chinese autoriteiten leiders van niet-officiële kerken steeds vaker beschuldigen van criminele activiteiten teneinde hen het werken onmogelijk te maken.¹¹⁹

In de verslagperiode kwam het voor dat autoriteiten niet-geregistreerde kerken of tempels sloten of afbraken. In 2006 werden Protestante kerken in Zhejiang, Jilin, Fujian, Anhui en Binnen Mongolië op last van de autoriteiten gesloopt. Kerken in de steden Guangdong en Shandong werden gedwongen te sluiten. In juli 2006 arresteerden autoriteiten in de stad Hangzhou honderden mensen die protesteerden tegen de afbraak van hun kerk in aanbouw. Een aantal arrestanten is mishandeld tijdens verhoren. In januari 2007 zijn 8 leiders van deze kerk veroordeeld tot celstraffen variërend van 1 tot 3,5 jaar.¹²⁰

---

¹¹⁴ US Department of State, China (includes Tibet, Hongkong, and Macau) International Religious Freedom Report 2007, september 2007.

¹¹⁵ US Commission on International Religious Freedom – Annual report - China (may 2007).

¹¹⁶ Voor informatie over heropvoeding door arbeid zie paragraaf 3.3.7 van dit algemeen ambtsbericht.

¹¹⁷ US Commission on International Religious Freedom – Annual report - China (may 2007).

¹¹⁸ US Department of State, International Religious Freedom Report China 2007.

¹¹⁹ US Commission on International Religious Freedom – Annual report - China (may 2007).

¹²⁰ US Department of State, International Religious Freedom Report China 2007.

De Chinese regering heeft tussen april en juni 2007 meer dan honderd christelijke zendelingen het land uitgezet. Zij werden ervan beschuldigd dat zij bij onwettige religieuze activiteiten betrokken waren geweest. De meeste zendelingen waren afkomstig uit de Verenigde Staten, Zuid-Korea, Singapore, Canada, Australië en Israël.¹²¹

Relatie met het Vaticaan

Nadat Mao Zedong in 1949 de banden met het Vaticaan verbrak heeft China in feite een parallelle kerkorganisatie opgezet met een eigen bisschoppenconferentie en een Katholieke Patriottische Associatie. Het Vaticaan zou graag zien dat de banden met Peking worden hersteld en voert daarover overleg met China.

Het is aan rooms-katholieken in China niet toegestaan het gezag te erkennen van de Paus. De Chinese overheid tracht hen daarmee af te schermen van buitenlandse invloeden en aantasting van de macht van de CCP te voorkomen.

In juni 2007 eiste paus Benedictus XVI in een open brief godsdienstvrijheid voor alle gelovigen in China. Hij drong aan op verzoening tussen de twee katholieke kerken, maar maakte ook duidelijk dat het Vaticaan het recht blijft opeisen bisschoppen te benoemen zonder tussenkomst van de regering in Peking.¹²² Het Chinese ministerie van Buitenlandse Zaken reageerde afwijzend op de brief en maande de Paus zich niet te bemoeien met interne aangelegenheden. Ook riep het het Vaticaan op Taiwan niet langer te erkennen.¹²³

De patriottische associatie benoemde een maand later Li Shan tot bisschop van Peking, zoals gebruikelijk zonder dat het Vaticaan daar in gekend was. Toch reageerde de nummer twee van het Vaticaan, kardinaal-staatssecretaris Tarcisio Bertone, positief op de benoeming.¹²⁴

Bij een demonstratie tegen de arrestatie van een Vaticaan-getrouwe bisschop en een priester in augustus 2006 in de stad Xiwanzi arresteerde de politie 90 mensen. Verder vielen er twee gewonden.¹²⁵ Twee Chinese priesters die een bezoek aan het Vaticaan hadden gebracht, werden bij terugkomst gearresteerd wegens illegale uitreis en veroordeeld tot 9 en 11 maanden gevangenisstraf.¹²⁶

---

¹²¹ Associated Press, 10.07.07 en: ANP, 10.07.07

¹²² ANP/AFP/DPA/RTR, 30.06.07

¹²³ ANP, 01.07.07

¹²⁴ ANP/DPA, 21.09.07

¹²⁵ Associated Press, 04.08.07

¹²⁶ 'China detains two "underground" priests, group says' (Reuters, 30.09.06)

Illegale sektes

In 1996 begon de Chinese overheid met het verbieden van groepen die zij aanduidde als ‘evil cults’. De leden van dergelijke groepen worden sindsdien vervolgd op basis van artikel 300 van de strafwet. Op grond van dit artikel kunnen sekteleiden drie tot zeven jaar gevangenisstraf krijgen wegens het verstoren van de publieke orde of het uitdelen van publicaties. Sekteleiders lopen het risico op minimaal zeven jaar gevangenisstraf, net als personen die zich bezighouden met het werven van nieuwe leden¹²⁷

Van de volgende religieuze bewegingen is bekend dat zij tot illegale sektes zijn verklaard: de Guan Yin, the Shouters, Eastern Lightning, Society of Disciples, Full Scope Church, Spirit Sect, New Testament Church, Three Grades of Servants, Association of Disciples, Lord God Sect, Established King Church, Unification Church, the Family of Love en de South China Church.¹²⁸

Ook zogeheten Qigong-bewegingen¹²⁹, zoals de Zhong Gong, Guo Gong en de Xian Gong-groep, worden door de Chinese autoriteiten aangemerkt als ‘evil cult’.

3.3.4 Falun Gong

De Falun Gong is sinds 1999 een verboden groepering en wordt door de Chinese autoriteiten aangemerkt als ‘evil cult’. Het beoefenen van Falun Gong of het bezit van Falun Gong-boeken is al voldoende reden voor detentie.¹³⁰ Falun Gong-aanhangers lopen het gevaar te worden opgepakt, zodra het algemeen bekend is dat ze Falun Gong-aanhanger zijn.

De Chinese overheid betreft familieleden, burens en werkgevers van Falun Gong-aanhangers in haar strijd tegen de beweging. Familieleden of de werkgever worden verantwoordelijk gesteld voor de Falun Gong-aanhanger en dienen te voorkomen dat betrokkene nog participeert in Falun Gong-activiteiten. Buitenlandse bedrijven worden gedwongen om een verklaring te tekenen waarin zij afstand nemen van de Falun Gong en waarin zij toezeggen geen Falun Gongers in dienst te nemen.¹³¹ Staatsmedia worden geïnstrueerd de Falun Gong in diskrediet te brengen.

---

¹²⁷ US Department of State, International Religious Freedom Report China 2007.

¹²⁸ US Department of State, International Religious Freedom Report China 2007. Voor meer informatie over de verschillende illegale sektes zie het algemeen ambtsbericht China van april 2004.

¹²⁹ Qigong betekent letterlijk een ademhalingsmethode.

¹³⁰ US Department of State, International Religious Freedom Report China, 2007, 14 september 2007.

¹³¹ US Commission on International Religious Freedom – Annual report - China (may 2007).

Duizenden Falun Gong-aanhangers zijn naar intensieve anti-Falun Gong-‘studieessies’ gestuurd, waar ze onder grote druk worden gezet om afstand te nemen van de Falun Gong. Volharden zij in hun overtuiging dan worden ze naar heropvoedingskampen gestuurd.¹³² Hierbij lopen zij een groot risico om gemarteld te worden.¹³³ Leiders van de Falun Gong worden onmiddellijk in deze kampen opgesloten.

Sinds de autoriteiten in 1999 met een campagne tegen Falun Gong begonnen, zijn tienduizenden Chinezen vanwege deelname aan deze ‘evil sect’ zonder proces voor korte of langere tijd naar heropvoedingskampen, gevangenissen en psychiatrische instellingen gestuurd. Duizenden zouden tijdens martelingen of als gevolg van de slechte omstandigheden in detentie zijn overleden.¹³⁴ Volgens de speciale VN-rapporteur inzake marteling zou twee derde van alle martelingen in heropvoedingskampen gericht zijn tegen Falun Gongers.¹³⁵

Door veel aanhangers hard aan te pakken en in heropvoedingskampen te plaatsen, is Falun Gong uit het openbare leven verdwenen en is het onduidelijk hoeveel mensen zich nog met Falun Gong verbonden voelen. In sommige delen van China zou de politie quota hanteren met betrekking tot arrestaties van Falun Gongers. Dit zou er in voorkomende gevallen toe hebben geleid dat Falun Gongers die vrijgelaten waren na een straf in een heropvoedingskamp te hebben uitgezeten, opnieuw werden opgepakt.¹³⁶ De campagne zou nu weer geïntensifieerd worden omdat Falun Gongers zo langzamerhand weer op vrije voeten komen na een periode in een heropvoedingskamp te hebben gezeten, maar het is uiterst moeilijk om aan betrouwbare informatie over Falun Gong te komen. Spreken over de Falun Gong is taboe in China.

3.3.5 Bewegingsvrijheid en Hukou-systeem

Ieder gezin heeft een hukou, ofwel een huishoudregistratieboekje, waarin alle mutaties zoals verhuizing, geboorte, huwelijk en overlijden worden geregistreerd. Het hukou-boekje is de uitdraai voor het hoofd van de familie van de situatie op dat moment.

Sinds 2000 is China bezig met het digitaliseren van de hukou registratie. Momenteel worden de meeste aanpassingen in de hukou registratie in de computer

---

¹³² Het betreft hier veelal speciaal op Falun Gong-aanhangers gerichte heropvoedingskampen; zie ook paragraaf 3.3.7 van dit algemeen ambtsbericht.

¹³³ Amnesty China Report 2007

¹³⁴ US Commission on International Religious Freedom – Annual report - China (may 2007).

¹³⁵ ‘Civil and political rights, including the question of torture and detention’ (Report of the Special Rapporteur on torture and other cruel, inhuman or degrading treatment or punishment, VN, 10.03.06)

¹³⁶ US Commission on International Religious Freedom – Annual report - China (may 2007).

ingevoerd. De enige instantie die wijzigingen mag aanbrengen in de hukou is het Public Security Bureau (PSB), verantwoordelijk voor de bevolkingsregistratie in China. Wijzigingen kunnen digitaal of met de hand (onder andere door doorhalen) worden ingevoerd in de hukou-administratie, welke periodiek wordt opgeschoond. Daar dezelfde verandering ook wordt geregistreerd in de hukou-registratieboeken, welke voor onbepaalde tijd bewaard worden in beveiligde archieven van de desbetreffende PSB in die regio (als men nog niet gedigitaliseerd is), dan wel in het computer systeem van de PSB, blijven alle persoonsgegevens traceerbaar, ook als een persoon naar het buitenland is vertrokken.

Zolang een persoon zijn correcte naam, geboortedatum en laatst bekende adres opgeeft, moet men in de hukou-registratie terug te vinden zijn. De ervaring leert dat de Public Security Bureau's de registraties van de jaren '70 en '80 nog in hun bezit hebben. De hukou-registratieboeken worden op basis van inschrijving en wijziging bewaard, hetgeen de zoektocht moeilijker maakt, aangezien de datum van overlijden, geboorte of verhuizing exact bekend moet zijn.

De hukou-registratie wordt per regio bijgehouden. Er bestaat in China geen centraal archief van alle registraties. In principe werken alle PSB's op dezelfde manier, maar het kan niet worden uitgesloten dat in sommige afgelegen rurale regio's een andere werkwijze wordt gehanteerd. Voorts is het mogelijk dat hukou-registratieboeken in een brand of bij een andere ramp verloren gaan.

Chinese burgers die voor langer dan één jaar naar het buitenland vertrekken, moeten zich laten uitschrijven uit hun hukou. Bij terugkeer kan hun hukou per direct actief worden gemaakt, waardoor ze weer toegang hebben tot basisvoorzieningen in de plaats van herkomst in China. De PSB kunnen een verklaring afgeven van de hukou-situatie van iemand op het moment dat hij het land heeft verlaten en zijn hukou is geannuleerd. Personen die vermist worden of verdwenen zijn, kunnen na twee jaar door de rechtbank als overleden worden aangemerkt en hun hukou kan dan worden opgeheven. De hukou-registratie van personen die overleden zijn verklaard en nog in leven blijken te zijn, kan per direct actief gemaakt worden.

De hukou wordt tevens gebruikt om migratie van het platteland naar de stad te reguleren. Onder het huishoudregistratiesysteem zijn alle families in China verdeeld in plattelands- en stedelijke huishoudens. Migranten afkomstig van het platteland hebben in de stad waar zij werkzaam en woonachtig zijn geen toegang tot sociale voorzieningen. Dit geldt ook voor mensen met een stedelijke registratie uit een andere regio die hun hukou niet over hebben kunnen zetten. Grootschalige migratie van plattelanders naar stedelijke gebieden heeft geleid tot een sociale

onderklasse in veel steden, welke grotendeels verstoken blijft van sociale voorzieningen.¹³⁷

In Shanghai mogen migrantenarbeiders ook zonder geldige hukou aan het werk, mits zij zich registreren. Daarvoor dienen zij te beschikken over een Temporary Residence Certificate (de zogenaamde ‘blue card’). Daartoe moet de migrant relevante documenten¹³⁸ kunnen tonen waaruit blijkt dat hij legaal werk heeft. Zijn werkgever, die borg voor hem staat, moet een grote onderneming zijn. Ieder jaar wordt zijn woon/werksituatie beoordeeld.

De houder van een dergelijke ‘blue card’ moet eenmalig inschrijfgeld en vervolgens een jaarlijkse vergoeding voor de registratie betalen. Met deze ‘blue card’ heeft de migrant toegang tot een aantal sociale voorzieningen. De hukouregistratie verandert niet met de aanvraag van een ‘blue card’.

Identiteitskaart

Twee uitzonderingen daargelaten¹³⁹ is elke Chinese burger die woonachtig is in China verplicht binnen drie maanden na zijn zestiende verjaardag een identiteitskaart aan te vragen. Het is niet wettelijk bepaald dat men de identiteitskaart altijd bij zich dient te dragen, maar de wet stelt wel dat een politieagent uit hoofde van zijn functie iedereen altijd op straat om zijn id-kaart mag vragen.¹⁴⁰ Het is wettelijk niet toegestaan om in plaats van een identiteitskaart het hukou-boekje te gebruiken als legitimatiebewijs. Echter, het hukou-boekje is het brondocument waar de id-kaart op wordt afgegeven.

De identiteitskaart moet worden aangevraagd bij het politiebureau in de plaats waar men volgens de hukou geregistreerd staat. Daarbij moet men het hukou-boekje meebrengen, aangezien dit het brondocument is waarop de identiteitskaart wordt afgegeven.

---

¹³⁷ ‘China: The human cost of the economic ‘miracle’’ (Amnesty International, 01.03.07)

¹³⁸ Om de volgende documenten wordt specifiek gevraagd: 1) ingevuld residence registratie aanvraagformulier; 2) id-kaart; 3) hukou; 4) bewijs van onderdak voor een verblijf van langer dan 6 maanden in Shanghai (huurcontract, koopovereenkomst van een woning, registratie in een dormitory); 5) migranten tussen de 18-49 jaar moeten een bewijs van huwelijkse status en toestemming voor het krijgen van kinderen hebben; 6) betrokkene moet een gezondheidsverklaring overleggen van het straatcomité, zhen,xiang waar hij/zij geregistreerd staat.

¹³⁹ Burgers in actieve dienst van het People’s Liberation Army of de People’s Armed Police, hebben een speciale identiteitskaart. Minderjarigen die veroordeeld zijn tot dienstverlening, gevangenisstraf of heropvoedingskamp kunnen de identiteitskaart na vrijlating aanvragen.

¹⁴⁰ The Law of the People’s Republic of China on the Identity Card of Residents (June, 2003)

De wettelijke voogd dient de id-kaart voor een jongere tussen de 16 en de 18 aan te vragen. Een persoon tussen de 16 en de 18 kan alleen zelfstandig een id-kaart aanvragen als de wettelijke voogd hiervoor een goede reden weet aan te geven. De wijze waarop dit geschiedt, kan per gemeente verschillen. Een minderjarige jonger dan 16 jaar kan niet zelfstandig een reis- of identiteitsdocument aanvragen. Een dergelijk document kan slechts door een voogd namens de minderjarige aangevraagd worden en is maximaal vijf jaar geldig.

De aanvraagprocedure verschilt niet per provincie. Soms kan men al binnen enkele dagen zijn nieuwe identiteitsbewijs ophalen, dan weer duurt het langer voordat het document gereed is. Een nieuwe id-kaart moet binnen 60 dagen worden afgegeven, met een mogelijkheid tot verlenging met 30 dagen voor personen woonachtig in afgelegen gebieden. Het identiteitsbewijs moet men persoonlijk afhalen. In geval van spoed is het mogelijk om een tijdelijke id-kaart aan te vragen.

Paspoort

In China bestaan diplomatieke, dienst- en gewone paspoorten. Om naar het buitenland te kunnen reizen moeten Chinezen een paspoort aanvragen. Er is geen toestemming van de werkeenheden meer nodig om een paspoort te kunnen krijgen.¹⁴¹

In een honderdtal grote en middelgrote steden kan via een vereenvoudigde procedure een paspoort worden aangevraagd. Daarvoor is het hukou-boekje nodig, samen met een identiteitsbewijs en twee pasfoto's. Ook moet de reden van de reis worden gemeld. De paspoortaanvraagformulieren zijn af te halen bij postkantoren en politiebureaus door de hele stad en ze zijn te downloaden van internet. Het paspoort kan binnen tien werkdagen worden afgehaald. Personen die door de autoriteiten als staatsgevaarlijk worden beschouwd, kan een paspoort worden geweigerd.¹⁴²

Reizen naar het buitenland

Voor alle landen ter wereld heeft een Chinees staatsburger een inreisvisum nodig. Hoewel het uitreisvisum sinds januari 2002 is afgeschaft, wordt de uitreis van een Chinees burger door de medewerkers van de Entry&Exit Unit van het ministerie van Openbare Veiligheid of lokaal aanwezige militairen geregistreerd. Officieel kunnen Chinese toeristen slechts op vakantie naar landen waarmee China een Approved Destination Status (ADS)-overeenkomst heeft afgesloten.¹⁴³

---

¹⁴¹ Voor verdere details zie paragraaf 3.3.5 van het algemeen ambtsbericht van 30 juni 2005.

¹⁴² US Department of State, 'China (includes Tibet, Hongkong and Macau) Country Report on Human Rights Practices 2007', 11 maart 2008.

¹⁴³ In mei 2004 is een ADS-overeenkomst tussen China en de EU tot stand gekomen die per 1 september 2004 in werking trad. Andere landen waarmee China een ADS-overeenkomst heeft gesloten zijn: Hongkong, Macao, Thailand, Singapore, Maleisië, Filippijnen, Australië (alleen voor Peking, Shanghai en Guangzhou), Nieuw-

3.3.6 Wet op de gezinsplanning

Op demografisch gebied kampt China met een aantal grote uitdagingen: de zeer grote bevolking, de scheve getalsverhouding tussen mannen en vrouwen en de vergrijzing van de bevolking. De Chinese autoriteiten trachten het hoofd te bieden aan de problematiek die hiermee gepaard gaat.¹⁴⁴

Het geboortebelid is vastgelegd in regelgeving op provinciaal niveau. Hierin wordt een concrete beschrijving gegeven van het aantal kinderen dat per gezin is geoorloofd.

In principe mag een Chinees echtpaar één kind krijgen. In veel gevallen kan daarop echter een uitzondering worden gemaakt door de Chinese autoriteiten.

Indien de eerstgeborene gehandicapt is, en dus later niet voor de oudedagsvoorziening van de ouders kan zorgen, hebben ouders in de meeste plaatsen ook recht op een tweede kind.¹⁴⁵ Dit wordt bepaald door het population and family planning committee van de provincie of de autonome regio en kan per regio variëren.

Tibetanen en mensen die tot andere minderheden behoren, hebben het recht om twee kinderen te krijgen.¹⁴⁶ Tibetanen die op het platteland wonen, mogen drie kinderen krijgen.¹⁴⁷ In de meeste plattelandsregio's geldt dat stellen een tweede kind mogen hebben als het eerste een meisje is. Ook ouders die zelf allebei enig kind waren, mogen tegenwoordig een tweede kind krijgen, met uitzondering van de provincie Henan.¹⁴⁸ Sinds 2007 geeft de Chinese overheid een financiële tegemoetkoming aan oudere plattelandsbewoners die niet meer dan een zoon of twee dochters hebben.¹⁴⁹ In de Chinese stad Guangzhou is het iedereen toegestaan een tweede kind te krijgen, dit om de vergrijzing van de bevolking tegen te gaan.¹⁵⁰

Zeeland (alleen Peking, Shanghai en Guangzhou), Zuid-Korea, Japan (alleen Peking, Shanghai en Guangzhou), Vietnam, Cambodja, Myanmar, Brunei, Nepal, Indonesië, Malta, Turkije en Egypte.

¹⁴⁴ International Herald Tribune, 28.06.06

¹⁴⁵ Oxford Analytica, 10.02.06

¹⁴⁶ ANP, 11.07.07

¹⁴⁷ US Department of State, 'China (includes Tibet, Hongkong and Macau) Country Report on Human Rights Practices 2007', 11 maart 2008.

¹⁴⁸ ANP, 11.07.07

¹⁴⁹ ANP, 16.10.06

¹⁵⁰ Reuters, 05.07.07

Stellen die meer kinderen krijgen dan is toegestaan, moeten een boete betalen, de zogenaamde social compensation fee.¹⁵¹ De hoogte van de social compensation fee wordt door de lokale en regionale overheden die belast zijn met de gezinsplanning bepaald. Deze hoogte kan dan ook per provincie en per regio verschillen. De hoogte van de social compensation fee is minstens 50.000 CNY (ongeveer 5000 euro).

Het betalen van de sociale compensation fee vindt plaats via een door de geboorteplanningautoriteiten aangewezen plaatselijke bank. De Chinese autoriteiten hebben aangekondigd de social compensation fee te verhogen voor de zeer rijken die zich veelal weinig gelegen lieten liggen aan een boete die zij gemakkelijk konden betalen.¹⁵²

Volgens het nationaliteitsrecht heeft een kind dat in het buitenland is geboren en waarvan slechts één van de ouders Chinees is, geen recht op de Chinese nationaliteit als het kind de vreemde nationaliteit heeft verkregen. De Chinese autoriteiten erkennen geen dubbele nationaliteit. Deze kinderen zullen dan ook niet gezien worden als een Chinees burger en kunnen gewoon met de Chinese ouder naar China komen. Zij zullen dan wel een visum moeten aanvragen en dit na aankomst in China naar een verblijfsvergunning voor verblijf bij ouder moeten laten omzetten. Er zullen geen consequenties zijn in het kader van een social compensation fee.

Als een Chinese burger terugkeert met een tweede en/of derde kind - en in het geval beide ouders de Chinese nationaliteit hebben, het kind de Chinese nationaliteit heeft en dus niet bij geboorte in het buitenland een andere nationaliteit heeft gekregen - dan zal alsnog een social compensation fee betaald moeten worden indien de ouders niet binnen één van de groepen vallen die meer dan één kind mogen hebben. De hoogte hiervan hangt af van de provincie en de lokale regio.

Als een Chinees burger weigert de social compensation fee te betalen, dan kan hij door de autoriteiten van het Nationale Bureau voor Gezinsplanning voor de rechter gedaagd worden en alsnog gedwongen worden tot betaling van de social compensation fee. Dit verschilt echter per provincie, of soms zelfs per regio. Op sommige plaatsen kan onderhandeld worden over een afbetalingsregeling.

Echoscopie alleen om de sekse te kunnen bepalen van een ongebooren kind kan in China een gevangenisstraf van ten hoogste drie jaar opleveren. Vrouwen die door

---

¹⁵¹ Artikel 41 van de 'Population and Family Planning Law of the People's Republic of China' (Adopted at the 25th Meeting of the Standing Committee of the ninth National People's Congress on December 29, 2001)

¹⁵² BBC, 08.07.07

echoscopie vaststellen dat ze een meisje krijgen, gaan vaak over tot abortus¹⁵³, hoewel seksegerelateerde abortus bij wet verboden is.¹⁵⁴ Desondanks kent China een overschot aan jongens. De waardering voor dochters lijkt de afgelopen jaren wel te zijn toegenomen, met name onder meer welvarende Chinezen. De getalsverhouding jongens/meisjes bij geboorte is nu 120/100. In China bestaan er geografische variaties in deze verhouding die variëren van 130/100 tot de natuurlijke verhouding van 105/100. De rurale gebieden kennen de scheefste verhoudingen.

Sinds 2002 is een wet van kracht die fysieke dwang tot abortus en sterilisatie in het kader van family planning verbiedt, hoewel incidenten op regionaal niveau toch nog voorkomen. Zo beschuldigden inwoners van een dorp in zuidwest China lokale bestuurders in april 2007 ervan tientallen abortussen te hebben afgedwongen om geboortequota te halen.¹⁵⁵ Over het aantal gedwongen abortussen bestaan geen betrouwbare schattingen.

Regels voor huwelijksregistratie

De huwelijkswet schrijft voor dat een man pas mag trouwen als hij 22 jaar of ouder is, voor een vrouw ligt de grens bij 20 jaar. Om te kunnen trouwen moeten stellen de identiteitskaart en de *hukou* (familiehuishoudregistratieboekje) en een verklaring van ongehuwd zijn overleggen. Voor echtscheidingen is per 1 oktober 2003 geen toestemming van de werkgever meer nodig. Ook hoeft men niet langer deel te nemen aan bemiddelingssessies georganiseerd door de overheid.

Sinds 2003 is het niet meer verplicht om een medisch onderzoek te ondergaan voorafgaande aan het huwelijk. Personen besmet met hiv of een andere besmettelijke ziekte worden niet langer uitgesloten van het huwelijk. Per 2005 is de regel geschrapt dat studenten niet mogen trouwen of kinderen mogen krijgen.

3.3.7 Rechtsgang

De rechtsgang in China voldoet niet aan de daarvoor internationaal geldende standaarden. De controle van de Communistische Partij over het rechtssysteem blijft onveranderd groot: rechters kunnen ontslagen worden en het OM staat onder controle van de communistische partij. Het rechtssysteem in China is een middel voor de CCP om macht uit te oefenen en het recht is ondergeschikt aan de politiek. Van een onafhankelijke rechtspraak is dan ook nog geen sprake. Veel wetten zijn vaag geformuleerd en verdachten hebben slechts beperkt toegang tot een advocaat.

---

¹⁵³ US Department of State – China (includes Tibet, Hongkong and Macau) Country Report on Human Rights Practices 2007, 11 maart 2008.

¹⁵⁴ Artikel 35 van de 'Population and Family Planning Law of the People's Republic of China' (Adopted at the 25th Meeting of the Standing Committee of the ninth National People's Congress on December 29, 2001)

¹⁵⁵ The New York Times, 13.05.07

Veel rechters zijn nauwelijks opgeleid om hun beroep uit te oefenen. Bovendien zitten verdachten vaak lang vast voordat hen iets ten laste wordt gelegd of de zaak voor het gerecht komt. Ook worden mensen zonder vorm van rechtspraak gevangen gezet in zogenoemde heropvoedingskampen. Mishandeling en foltering van gevangenen komt op grote schaal voor ondanks een wettelijk verbod terzake.¹⁵⁶

De Chinese wet kent het personaliteitsbeginsel, waarbij de nationaliteit bepaalt onder het recht van welk land de betrokkene valt. Het Ne bis in Idem principe kent de wet niet. Indien een Chinees onderdaan een in de wet genoemd strafbaar feit in het buitenland pleegt, dan kan hij in China vervolgd worden, zelfs als hij al in het buitenland berecht is. Als deze persoon al een straf heeft uitgezeten voor het feit, dan zal er geen nieuwe volledige straf volgen, maar er bestaat wel een mogelijkheid dat hij of zij een aanvullende straf in China krijgt opgelegd.

Een buitenlander, die een strafbaar feit buiten China pleegt tegen de Volksrepubliek China of haar onderdanen, kan in principe vervolgd worden in China. Conditie is, dat op de strafbare feiten tenminste 3 jaar gevangenisstraf staat én het feit ook strafbaar is in het land waar het feit gepleegd is.

Voorzover bekend vinden weinig vervolgingen van Chinezen, die een misdrijf in het buitenland hebben gepleegd plaats, tenzij het land waar het feit gepleegd is aan de Chinese autoriteiten om overname van strafvervolgning of tenuitvoerlegging van het strafvonnis verzoekt. De Chinese autoriteiten gaan doorgaans wel tot vervolging over als het feit een politieke lading heeft.

Naast de formele rechtsgang speelt op lokaal niveau het Public Security Bureau (PSB) vaak een bemiddelende rol. Een PSB kan op basis van wetgeving bij bijvoorbeeld kleinere geweldsdelicten een verdachte bij wijze van straf een aantal dagen detineren zonder dat er een toetsing door een rechter plaatsvindt. Ook treedt het PSB vaak op als bemiddelaar bij het geldelijk compenseren om een geschil op te lossen. Dit wordt veel in China toegepast en is niet controversieel. Deze vorm van arbitrage is niet mogelijk bij ernstige vormen van criminaliteit.

3.3.8 Arrestaties en detenties

In april 2001 startte de Chinese overheid een 'strike hard'- campagne. Deze campagne richtte zich op het tegengaan van geweldsmisdrijven en georganiseerde misdaad en corruptie, maar ook tegen separatisten, sektes, criminele groeperingen, massale bijeenkomsten en betogingen van boeren en arbeiders. Na '11 september

---

¹⁵⁶ US Department of State, 'China (includes Tibet, Hongkong and Macau) Country Report on Human Rights Practices 2007', 11 maart 2008.

2001' werd de 'strike hard' - campagne verscherpt, in het bijzonder tegen veronderstelde separatisten.

Detentie

Onder Chinees recht moet een verdachte binnen 72 uur formeel aangeklaagd worden. Dit kan uitgesteld worden tot 7 dagen en in omvangrijke zaken tot 37 dagen. In geval de gestelde tijdslimieten met betrekking tot het strafrechtelijk onderzoek niet toereikend zijn, kunnen verdachten op borgtocht of onder toezicht vrijgelaten worden.¹⁵⁷

Verdachten zitten echter vaak langer dan de wettelijke termijnen vast, voordat hen iets ten laste wordt gelegd. Voorafgaand aan belangrijke internationale ontmoetingen of bijeenkomsten worden vaak enkele vooraanstaande gevangenen vrijgelaten.

Administratieve detentie

China kent een vorm van administratieve detentie, onder andere via een systeem van 're-education through labour' (heropvoedingskampen) (RTL). RTL bestaat sinds 1957 en is bedoeld voor bestraffing van vergrijpen die niet ernstig genoeg zijn voor strafvervolging, met het doel de burger te heropvoeden. Zo wordt RTL gebruikt voor prostituees en voor drugsgebruikers. De laatste jaren worden ook aanhangers van Falun Gong, politieke activisten en leden van niet-geregistreerde kerken veelvuldig naar de heropvoedingskampen gestuurd. RTL wordt verder gebruikt voor bestraffing van 'misdaden tegen de nationale veiligheid'. De term is niet nader gespecificeerd, zodat hij ruim geïnterpreteerd kan worden. Volgens statistieken uit 2005 zouden 500.000 mensen in 310 RTL kampen worden vastgehouden.¹⁵⁸

Het Public Security Bureau (PSB) heeft het recht burgers, zonder proces, hun persoonlijke vrijheid te ontnemen voor een periode van één tot drie jaar (en als nodig geacht dit met één jaar te verlengen). In theorie moet de oplegging van RTL worden voorgelegd aan een 'administrative committee' (bestaande uit ambtenaren van de ministeries van Civil Affairs, Veiligheidszaken en Werkgelegenheid). In de praktijk beslist het lokale PSB hierover. Het is ook het lokale PSB dat uiteindelijk beslist over vrijlating, dan wel continuering van het verblijf in een heropvoedingskamp. Arrestatiebevelen zijn niet nodig.

Een wet uit 2006 sluit zwangere vrouwen, jonge moeders, kinderen en bejaarden uit van detentie in een RTL-kamp. Dezelfde wet introduceerde 165 nieuwe

---

¹⁵⁷ Ingevolge de artikelen 60 tot 76 van de Criminal Law of the People's Republic of China.

¹⁵⁸ US Department of State, 'China (includes Tibet, Hongkong and Macau) Country Report on Human Rights Practices 2007', 11 maart 2008.

delicten waarvoor RTL kon worden toegepast. Hieronder waren ‘illegale demonstraties’, ‘het verstoren van de publieke orde in de naam van religie’ en ‘publicaties die aanzetten tot haat of discriminatie tegen een individu of tegen de natie’.¹⁵⁹

Het kwam gedurende de verslagperiode voor dat mensen in heropvoedingskampen werden vastgehouden zonder dat zij de aanklacht kregen te horen. Verdachten in politieke zaken werden in voorkomende gevallen langer in RTL-kampen opgesloten dan de wet toestaat.¹⁶⁰

RTL is al meer dan tien jaar omstreden onder Chinese rechtsgeleerden, met name omdat een tenlastelegging of een proces niet nodig zijn om mensen naar een heropvoedingskamp te sturen. In diverse kringen worden momenteel hervormingsvoorstellen besproken. In april 2007 maakte de South China Morning Post melding van een experiment in de stad Chongqing, waar Chinese advocaten verdachten mogen bijstaan die een straf in een heropvoedingskamp boven het hoofd hangt.¹⁶¹

Situatie in gevangenissen

Volgens cijfers die de Chinese regering in 2005 bekend maakte, telt China 1.8 miljoen gevangenen, verspreid over ruim 700 gevangenissen. Daarnaast telt China nog 30 jeugdgevangenissen waar 22.000 minderjarigen vastzitten.¹⁶² Gevangenissen zijn zeer moeilijk toegankelijk voor waarnemers, waardoor de situatie moeilijk is in te schatten.

Over de situatie in gevangenissen is weinig bekend. VN rapporteur inzake Foltering Manfred Nowak, die in 2005 tien detentiefaciliteiten bezocht, concludeerde dat voedsel, hygiëne, medische voorzieningen en toegang tot medicijnen over het algemeen voldoende waren. VN Rapporteur Nowak maakte gewag van het strikte regime in de bezochte gevangenissen. Gevangenen worden gedwongen wetsteksten en huisregels te bestuderen, waarbij deze vorm van heropvoeding soms als dagtaak werd beschouwd. Er was nauwelijks tijd voor recreatie. Gevangenen werd niet toegestaan hun geloof te praktiseren.¹⁶³

---

¹⁵⁹ US Department of State, ‘China (includes Tibet, Hongkong and Macau) Country Report on Human Rights Practices 2006’, 6 maart 2007.

¹⁶⁰ US Department of State, ‘China (includes Tibet, Hongkong and Macau) Country Report on Human Rights Practices 2007’, 11 maart 2008.

¹⁶¹ ANP, 04.04.07

¹⁶² US Department of State, ‘China (includes Tibet, Hongkong and Macau) Country Report on Human Rights Practices 2007’, 11 maart 2008.

¹⁶³ ‘Civil and political rights, including the question of torture and detention’ (Report of the Special Rapporteur on torture and other cruel, inhuman or degrading treatment or punishment, VN, 10.03.06)

Het US Department of State spreekt van zware omstandigheden in de meeste politiecellen, gevangenis en heropvoedingskampen. Gevangenis zijn volgens het State Department vaak overvol en er zou gebrekkig sanitair zijn. De gezondheids- en voedingssituatie zou er slecht zijn. Veel gedetineerden zijn afhankelijk van voedsel en medicijnen die familieleden van buiten de gevangenis toesturen.

Politieke gevangenen worden slechter behandeld dan gewone gevangenen. Ze worden tussen gewone gevangenen geplaatst, door wie zij in voorkomende gevallen op bevel van het gevangenis personeel in elkaar worden geslagen.¹⁶⁴ Een aantal prominente dissidenten mocht geen pakjes met voedsel en medicijnen van familieleden buiten de gevangenis ontvangen.¹⁶⁵

In sommige gevangenis is sprake van dwangarbeid. Volgens de wet mogen gedetineerden maximaal 12 uur per dag werken en hebben zij recht op een tweewekelijkse vrije dag. Vaak worden deze wettelijke normen overschreden.¹⁶⁶ Gevangenis in China zijn vaak een bron van hiv/aids besmetting en verspreiding. Geestelijke gezondheidszorg ontbreekt grotendeels binnen de Chinese gevangenis.

China werkt aan hervorming van het gevangeniswezen. Doelstelling is te komen tot een systeem dat in staat is gevangenen te heropvoeden en terug te brengen in de maatschappij. Dit in tegenstelling tot het voorgaande beleid waarbij gevangenen bewust werden afgeschermd van de maatschappij. Daarbij worden enkele honderden gevangenis verplaatst naar minder afgelegen gebieden.

3.3.9 Mishandeling en foltering

Op 1 maart 2006 is in het Chinese parlement een wet aangenomen die politiegeweld ter verkrijging van bekentenissen strafbaar stelt. Ook mag het openbaar ministerie geen gebruik meer maken van bewijsmateriaal dat met geweld of onder bedreiging van geweld is verkregen. De wet bepaalt dat de verhoren van verdachten van zware misdrijven, als moord, op video worden vastgelegd, maar Chinese autoriteiten erkennen dat niet gegarandeerd kan worden dat de nieuwe regels ook in afgelegen rurale gebieden zouden worden gerespecteerd.¹⁶⁷

---

¹⁶⁴ US Department of State, 'China (includes Tibet, Hongkong and Macau) Country Report on Human Rights Practices 2007', 11 maart 2008.

¹⁶⁵ US Department of State, 'China (includes Tibet, Hongkong and Macau) Country Report on Human Rights Practices 2007', 11 maart 2008; Reuters, 22.06.07)

¹⁶⁶ US Department of State, 'China (includes Tibet, Hongkong and Macau) Country Report on Human Rights Practices 2007', 11 maart 2008.

¹⁶⁷ Reuters, 20.11.06

Foltering komt met name voor tijdens verhoren.¹⁶⁸ Het recht van de verdachte om te zwijgen is in China onbekend, hetgeen tot verhoogd risico op gedwongen bekentenissen en foltering leidt. Politieagenten zouden onder druk staan om bekentenissen los te krijgen.¹⁶⁹ De overheid onderkent het probleem. In november 2006 erkende Wang Zhenchuan, de plaatsvervangend procureur-generaal van het Chinese Hooggerechtshof, dat in dat jaar tenminste 30 achteraf onjuist gebleken ‘bekentenissen’ door middel van foltering waren afgedwongen.¹⁷⁰ Amnesty International schat het werkelijke aantal hoger in.¹⁷¹

Er zijn geen indicaties dat veroordeelde gevangenen systematisch worden gemarteld. Mishandeling en foltering van verdachten in detentie door autoriteiten komt met name voor in afgelegen gebieden. Methodes zijn schoppen, slaan, elektrische schokken, ophanging aan de armen, boeien in pijnlijke posities, slaap- en voedselonthouding.¹⁷² Ook komt het voor dat gevangenen geen toegang krijgen tot voor hen noodzakelijke medicijnen.¹⁷³

3.3.10 Verdwijningen

Volgens de wet moeten familieleden van een arrestant binnen 24 uur op de hoogte worden gesteld. Het komt echter geregeld voor dat personen worden opgepakt zonder dat daar melding van werd gemaakt. Dit was met name het geval bij de arrestatie van dissidenten.¹⁷⁴

3.3.11 Buitengerechtelijke executies

Buitengerechtelijke executies en moorden komen voor in China.¹⁷⁵ Het is niet bekend op welke schaal dit gebeurt.

---

¹⁶⁸ US Department of State, ‘China (includes Tibet, Hongkong and Macau) Country Report on Human Rights Practices 2007’, 11 maart 2008.

¹⁶⁹ ‘Civil and political rights, including the question of torture and detention’ (Report of the Special Rapporteur on torture and other cruel, inhuman or degrading treatment or punishment, VN, 10.03.06)

¹⁷⁰ People’s Daily Online, 20.11.06

¹⁷¹ Amnesty International China report 2007

¹⁷² Zie bijvoorbeeld Amnesty China report 2007 ‘Tortured’; ‘Torture: Yang Maodong (also known as Guo Feixiong (m) China’ (Amnesty International, 07.06.07) en Reuters, 09.07.07

¹⁷³ Reuters, 13.07.07

¹⁷⁴ US Department of State, ‘China (includes Tibet, Hongkong and Macau) Country Report on Human Rights Practices 2007’, 11 maart 2008.

¹⁷⁵ US Department of State, China (includes Tibet, Hongkong and Macau) Country Report on Human Rights Practices 2007, 11 maart 2008.

3.3.12 Doodstraf

Het Wetboek van strafrecht noemt 73 misdrijven waar de doodstraf op staat, waaronder:

- politieke misdrijven als het verraden van militaire geheimen en contra-revolutionaire activiteiten;
- delicten als moord, drugsmokkel, handel in vrouwen en kinderen, brandstichting, smokkel, verspreiding van bijgeloof, vandalisme, souteneurschap en groepsgevechten;
- economische overtredingen als diefstal, omkoping, corruptie, verduistering, belastingontduiking, vervalsing, bankfraude met gebruik van valse documenten en het indienen van valse verzekeringsclaims.¹⁷⁶

Voltrekking van de doodstraf is bij wet uitgesloten voor personen die tijdens het plegen van een vergrijp nog minderjarig zijn. Bij zwangere vrouwen wordt de executie uitgesteld tot na de bevalling.

Sinds 1 januari 2007 is een nieuwe wet van kracht die bepaalt dat iedere doodstraf die is opgelegd door een lagere rechtbank, nogmaals beoordeeld moet worden door het hoogste gerechtshof. Mensenrechtenorganisaties verwelkomen de wet als een grote stap vooruit, maar spreken tegelijkertijd hun zorg uit over het gebrek aan transparantie waarmee het Hooggerechtshof opereert, waardoor het onduidelijk is of er zorgvuldig naar de vonnissen wordt gekeken.¹⁷⁷ Aanleiding voor de wet is vermoedelijk de executie van enkele Chinezen die achteraf onschuldig bleken te zijn. Hun bekentenissen waren onder dwang of met behulp van foltering afgelegd.¹⁷⁸

Volgens mensenrechtenorganisaties is het aantal executies na invoering van de wet gedaald. Het exacte aantal executies is staatsgeheim, maar schattingen lopen uiteen van 470 tot 12.000 mensen per jaar.¹⁷⁹

Volgens Chinese media zou zo'n tien procent van alle voltrokken executies corruptie-gerelateerd zijn.¹⁸⁰ In de autonome regio Xinjiang worden nog geregeld

---

¹⁷⁶ Sommige bronnen hanteren 73 misdrijven, andere bronnen 68 misdrijven. Het gebruik van dit cijfer is afhankelijk van het aantal misdrijven waarvoor de doodstraf is uitgevoerd of het aantal misdrijven die met de doodstraf bestraft kunnen worden.

¹⁷⁷ 'China: review of death penalty by supreme court welcome, but abolition needed' (Amnesty International, 31.10.06) en 'China: Olympics countdown - important reforms marred by increasing repression' (Amnesty International, 30.04.07)

¹⁷⁸ ANP/AFP, 08.06.07

¹⁷⁹ US Department of State, China (includes Tibet, Hongkong and Macau) Country Report on Human Rights Practices 2007, 11 maart 2008; BBC, 05/09/07; South China Morning Post, 04.09.07; 'Review of death penalty by supreme court welcome, but abolition needed' (Amnesty International, 31.10.06); The Guardian 10.03.08; The Independent, 15.04.08)

wegens terrorisme veroordeelde mensen geëxecuteerd. De aanklacht luidt doorgaans dat betrokkene zich schuldig heeft gemaakt aan deelname aan ‘separatistische activiteiten’, ‘fabricatie van illegale explosieven’ en/of ‘deelname aan training in een terroristenopleidingskamp’.¹⁸¹

3.3.13 Handel in menselijke organen

De grote vraag en het beperkte aanbod van organen leidde volgens staatspersbureau Xinhua in sommige regio's tot illegale handel in organen.¹⁸² In augustus 2007 werd een nieuwe wet van kracht die moet garanderen dat orgaandonatie op legale wijze plaatsvindt. Volgens de nieuwe richtlijnen is de schriftelijke toestemming van donors noodzakelijk, ook als het een orgaan van een ter dood veroordeelde betreft. Ook de familie van de veroordeelde moet instemmen met het afstaan van een orgaan. Orgaantransplantatie mag nog maar in een beperkt aantal, door het ministerie van gezondheidszorg aangewezen ziekenhuizen worden uitgevoerd. Hiermee hopen de Chinese autoriteiten illegale orgaantransplantaties tegen te gaan. Mensenrechtenorganisaties beschuldigden lokale ziekenhuizen ervan organen van met name geëxecuteerde gevangenen aan patiënten aan te bieden.¹⁸³

3.4 Positie van specifieke groepen

3.4.1 Vrouwen

Hoewel mannen en vrouwen volgens de communistische ideologie gelijk zijn, is er in de praktijk sprake van ongelijkheid. Vrouwen zijn vaak werkzaam in de laagst betaalde sectoren.¹⁸⁴ In hogere politieke en ambtelijke functies zijn vrouwen ondervertegenwoordigd.

Vrouwen zijn vaker analfabeet dan mannen en hebben gemiddeld 1 jaar minder onderwijs genoten dan mannen. In het onderwijs wordt de sekseongelijkheid kleiner. Dit geldt vooral voor de steden. Steeds meer meisjes gaan naar school. Op universiteiten is inmiddels de helft vrouw. Hoogopgeleide vrouwen hebben vaak moeite om een baan op niveau te vinden.

---

¹⁸⁰ US Department of State, ‘China (includes Tibet, Hongkong and Macau) Country Report on Human Rights Practices 2007’, 11 maart 2008.

¹⁸¹ Radio Free Asia, 09.02.07; Reuters, 11.11.07; BBC, 18/02/08

¹⁸² People's Daily, 05.06.06

¹⁸³ Reuters, 25.06.07

¹⁸⁴ US Department of State, ‘China (includes Tibet, Hongkong and Macau) Country Report on Human Rights Practices 2007’, 11 maart 2008.

Bij de overheid moeten vrouwen op 55-jarige leeftijd met pensioen, mannen met 60 jaar.

Vrouwen zijn net als mannen vanaf hun achttiende jaar handelingsbekwaam.¹⁸⁵ Een vrouw kan zelfstandig een identiteitsdocument of paspoort aanvragen zonder dat daarvoor toestemming nodig is van bijvoorbeeld haar echtgenoot. Indien noodzakelijk kunnen ook vrouwen worden opgeroepen voor militaire dienst vanaf hun achttiende jaar. Op basis van vrijwilligheid kunnen jongens en meisjes die nog geen 18 zijn eveneens dienst nemen. Ook vrouwen kunnen dienst nemen als beroepsmilitair.

Met name op het platteland komt het voor dat een stel trouwt volgens een traditionele huwelijksceremonie of gaat samenwonen, bijvoorbeeld omdat de huwbare leeftijd nog niet is bereikt. In de praktijk worden deze samenlevingsvormen door de omgeving en lokale autoriteiten geaccepteerd als zijnde getrouwd.¹⁸⁶ Echter, om voor de wet rechtsgeldig te zijn, moet een huwelijk zijn geregistreerd bij het huwelijksbureau. Kinderen die buiten een rechtsgeldig huwelijk zijn geboren hebben volgens de wet dezelfde rechten als kinderen die binnen een rechtsgeldig huwelijk geboren zijn, al kan niet worden uitgesloten dat de ouders een boete moeten betalen. Dit hangt af van het lokale Provinciale Population and Family Planning Committee.

Huiselijk geweld tegen vrouwen komt veel voor in China.¹⁸⁷ Er is geen aparte wet voor strafbaarstelling van huiselijk geweld. Seksueel misbruik binnen het huwelijk is niet strafbaar. De huwelijkswet bevat wel enkele bepalingen over huiselijk geweld. Chinese vrouwen kunnen volgens deze wet voor hulp terecht bij de nationale en lokale All China Women's Federation (ACWF) en bij buurtcomités, dorpscomités, werkeenheden en de politie.¹⁸⁸

Bij de Chinese overheid bestaat een groeiend besef van het probleem van huiselijk geweld tegen vrouwen, met een toenemend aantal opvanghuizen als resultaat. Sommige opvanghuizen zijn opgezet in samenwerking met ngo's.¹⁸⁹

---

¹⁸⁵ Grondwet van de Volksrepubliek China (artikelen 33, 34 en 48); Law of the People's Republic of China on the Protection of Rights and Interests of Women, 1 oktober 1992 (Ch. VIII. Legal Responsibility, Artt. 48-52); General Principles of the Civil Law of the People's Republic of China, 1 januari 1987 (Ch. 11, Artt. 9-11).

¹⁸⁶ The Christian Science Monitor, 15.12.04

¹⁸⁷ US Department of State, China (includes Tibet, Hongkong and Macau) Country Report on Human Rights Practices 2007', 11 maart 2008; UK Immigration and Nationality Directorate, China Country Report (Augustus 2007)

¹⁸⁸ Marriage Law of the People's Republic of China, 1 januari 1981 (Ch. V, Artt. 32-b, 43 en 45).

¹⁸⁹ US Department of State, 'China (includes Tibet, Hongkong and Macau) Country Report on Human Rights Practices 2007', 11 maart 2008.

Het ministerie voor Civil Affairs experimenteert met opvang gericht op slachtoffers van huiselijk geweld. Er zijn 20 opvanghuizen, waar speciale zorg voor vrouwen is. Er zijn 2000 zogenaamde reliefstations, waar daklozen worden opgevangen. Hier kunnen vrouwen ook terecht. Ook kinderen hebben toegang tot opvanghuizen, al dan niet alleenstaand. Er bestaan ook aparte opvanghuizen voor kinderen.¹⁹⁰

Er is een telefonische hulplijn voor vrouwen die mishandeld zijn. Hier wordt intensief gebruik van gemaakt. In de praktijk blijkt dat er wel verbetering is van de situatie voor vrouwen, maar nog verre van voldoende. De All China Women's Federation voert campagne tegen huiselijk geweld, onder meer door trainingen te geven aan politie, juristen en journalisten.

Het is lastig om aangifte te doen van seksueel misbruik door een overheidsbeambte of een werkgever, daar om concrete bewijzen zal worden gevraagd.

Buiten de grote steden is het aantal zelfmoorden onder vrouwen vier maal zo hoog als dat onder mannen. Waarnemers menen dat dit hoge cijfer verklaard kan worden door de achtergestelde positie van de vrouw.¹⁹¹

Mede doordat de Chinese overheid haar voorlichting met betrekking tot geboortebeperving alleen richt op getrouwde stellen, neemt het aantal zwangere ongetrouwde vrouwen toe. In de Chinese samenleving bestaat nog weinig begrip voor alleenstaande moeders, zodat ook het aantal abortussen bij alleenstaande vrouwen stijgt.¹⁹² Kinderen van alleenstaande moeders hebben dezelfde rechten als kinderen met getrouwde ouders, hoewel regelgeving alleenstaande vrouwen ontmoedigt een kind te krijgen. Zo is het niet eenvoudig een identiteitsbewijs voor het kind met een alleenstaande moeder te verkrijgen.¹⁹³

Ongehuwde zwangere vrouwen zullen proberen het ongehuwde moederschap te voorkomen door snel te trouwen of door terug te vallen op abortus. Abortusmogelijkheden zijn overal voorhanden. Abortus komt vaak voor. Voor ongehuwde vrouwen is abortus toegestaan tot en met de 27^e week van de zwangerschap, voor gehuwde vrouwen ligt de grens bij 12 weken.

---

¹⁹⁰ Zie verder paragraaf 3.4.3 Minderjarigen

¹⁹¹ US Department of State, 'China (includes Tibet, Hongkong and Macau) Country Report on Human Rights Practices 2007', 11 maart 2008.

¹⁹² The New York Times, 13.05.07

¹⁹³ People's Daily Online, 17.10.06

Bij terugkeer naar China kan een alleenstaande moeder om hulp en opvang verzoeken bij het buurtcomité in de plaats van herkomst, indien opvang bij bekenden en/of vrienden niet mogelijk is. In de meeste gevallen zal het buurtcomité de gevraagde hulp ook bieden.

3.4.2 Homoseksuelen

De situatie voor homoseksuele mannen en vrouwen is de laatste decennia verbeterd. In 1997 werd 'straatschenderij' uit het strafrecht geschrapt; een delict waarvoor veel homoseksuelen werden opgepakt. In 2001 werd homoseksualiteit van de lijst van geestesziekten geschrapt. Er is geen strafvervolgning tegen homoseksuelen wegens hun seksuele geaardheid.¹⁹⁴

In China is het onderwerp homoseksualiteit steeds beter bespreekbaar. In november 2006 werd in Peking een kliniek geopend waar homoseksuelen gratis getest kunnen worden op hiv/aids en andere seksueel overdraagbare ziektes. De kliniek wordt van overheidswege gefinancierd.¹⁹⁵ In diezelfde maand werd een telefonische hulplijn voor lesbische vrouwen geopend. Eerder was al een dergelijke hulplijn voor homoseksuele mannen geopend.¹⁹⁶ In 2007 lanceerde de Chinese televisie een educatief programma over homoseksualiteit, teneinde homoseksualiteit uit de taboesfeer te halen. Het programma wordt uitgezonden via het internet.¹⁹⁷ Gay bars bestaan openlijk in grote steden als Peking, Shanghai, Guangzhou en Shenzhen.

Ondanks deze verbeteringen wordt het sociaal-maatschappelijk gezien nog steeds niet geaccepteerd dat personen van hetzelfde geslacht een relatie met elkaar aangaan. De gemiddelde Chinees ziet homoseksualiteit weliswaar niet langer als crimineel gedrag, maar beschouwt het wel nog steeds als een ziekte.¹⁹⁸ Het idee overheerst dat een Chinees uit piëteit voor de ouders en trouw aan de familiestamboom moet trouwen en voor nageslacht moet zorgen. Het komt daarom nog veel voor dat homoseksuelen onder druk van de familie een heteroseksueel huwelijk aangaan en een gezin stichten.

Er zijn geen gevallen bekend van een situatie waarin de (toegeschreven) homoseksuele geaardheid van een persoon in praktijk leidde tot onevenredige of

---

¹⁹⁴ US Department of State, 'China (includes Tibet, Hongkong and Macau) Country Report on Human Rights Practices 2007', 11 maart 2008.

¹⁹⁵ Reuters, 09.11.06

¹⁹⁶ Reuters, 22.11.06

¹⁹⁷ ANP, 05.04.07

¹⁹⁸ China Daily, 18-10-07

discriminatoire bestraffing of tenuitvoerlegging van een straf die werd opgelegd bij strafrechtelijke vervolging wegens een ander delict.

Gevallen van homoseksuelen die door politie of andere autoriteiten worden lastig gevallen komen op incidentele basis voor, met name in verafgelegen rurale gebieden. Incidenten waarbij homoseksuelen door publiek op straat worden lastiggevallen of mishandeld, komen voor, met name buiten de grote steden.

Homoseksuelen durven mogelijke discriminatie vaak niet openlijk aan de kaak te stellen. Ook durven zij vaak de hulp van bijvoorbeeld de politie niet in te roepen in geval van discriminatie. Officieel kunnen homoseksuelen om bescherming van de politie vragen, maar of zij in de praktijk zullen worden geholpen is niet bekend.

In 2006 hebben Chinese autoriteiten een aantal websites die gericht waren op homoseksuele Chinezen geblokkeerd omdat ze pornografisch zouden zijn.¹⁹⁹

3.4.3 Minderjarigen

Sinds 1992, het jaar waarin werd gestart met de uitvoering van het *National Programme of Action (NPA) for Child Development in China in the 1990's*, hebben de Chinese overheid en organisaties voor kinderen veel bereikt op het gebied van de promotie van kinderrechten en ontwikkeling van kinderen. Aandachtspunten daarbij zijn het verminderen van de regionale ongelijkheid in de ontplooiingsmogelijkheden van kinderen, het creëren van een betere leefomgeving, gezondheidszorg, opleiding en bescherming van de bevolking en het beteugelen van de verdere verspreiding van hiv/aids onder kinderen.

Een nieuwe wet uit juni 2007 voorziet in een betere bescherming van minderjarigen. De nadruk ligt nu meer op de rechten van kinderen. De rechten van gehandicapte kinderen en migrantenkinderen worden explicieter gemaakt. Met de nieuwe wet is het ook mogelijk ouders het ouderschap te ontnemen als het kind mishandeld of misbruikt wordt. In het geval van straatkinderen komt de voogdij te liggen bij het ministerie van Civil Affairs.

Meerderjarigheid en handelingsbekwaamheid

Een Chinese burger is meerderjarig vanaf 18 jaar. Vanaf deze leeftijd is men ook handelingsbekwaam. Minderjarigen tussen de 16 en 18 jaar die door werk grotendeels in eigen onderhoud voorzien, worden geacht volledig handelingsbekwaam te zijn in het maatschappelijke verkeer. Een kind van 10 jaar

---

¹⁹⁹ US Department of State, 'China (includes Tibet, Hongkong and Macau) Country Report on Human Rights Practices 2006', 6 maart 2007.

of ouder is beperkt handelingsbekwaam. Een kind jonger dan 10 is niet handelingsbekwaam.

Het beginsel van niet-bestrafing van minderjarigen is vastgelegd in de wet op de bescherming van minderjarigen (*Law on the Protection of Minors*) van 4 september 1991, van kracht vanaf 1 januari 1992. Ingevolge artikel 38 van deze wet dienen minderjarigen vooral te worden opgevoed, overtuigd en verbeterd en wordt opvoeding beschouwd als belangrijkste aanpak en straf als een secundaire.

Volgens de Chinese wetgeving zijn Chinezen vanaf de leeftijd van 16 jaar strafrechtelijk aansprakelijk. Als een minderjarige een zware misdaad (zoals moord of verkrachting) heeft begaan, kan een 14-jarige als 16-jarige berecht worden en een 16-jarige als een 18-jarige (volwassene).²⁰⁰

Leeftijdsopgave Chinese minderjarigen

Er kan leeftijdsverschil bestaan tussen opgave van leeftijd volgens de westerse of volgens de Chinese telling. Volgens een traditioneel gebruik worden Chinese kinderen bij hun geboorte reeds als één jaar oud beschouwd. Iedere Chinees wordt voorts op Chinees Nieuwjaar een jaar ouder. Wanneer een kind dus een dag voor Chinees Nieuwjaar geboren is, kan het voorkomen dat wanneer het een dag oud is volgens westerse telling, het volgens de Chinese telling reeds twee jaar oud is. De Chinese wet houdt echter dezelfde telling aan die ook in Nederland wordt gehanteerd.

Onderwijs

Volgens de leerplichtwet moeten kinderen vanaf zes jaar naar school voor een periode van negen schooljaren. In sommige gebieden mag de schoolgang uitgesteld worden tot het kind de leeftijd van zeven jaar heeft bereikt. Lokale overheden zijn verantwoordelijk voor voldoende capaciteit om alle kinderen onderwijs te bieden. In 2007 werd het schoolgeld voor alle kinderen afgeschaft voor de duur van het verplichte onderwijs.

De overheid in de woonplaats waar het kind geregistreerd is, wordt verantwoordelijk geacht voor het verschaffen van de verplichte negen jaar onderwijs. Volgens de aangepaste Compulsory Education Law (2006) moeten lokale autoriteiten ook zorg dragen voor het verplichte onderwijs voor migrantenkinderen.

---

²⁰⁰ The Criminal Law of the People's Republic of China, revised at the Fifth Meeting of the Standing Committee of the Eighth National People's Congress of the People's Republic of China on March 14, 1997,

Opvang alleenstaande minderjarigen

Chinese minderjarigen hebben recht op opvang. De opvang van minderjarigen valt onder de verantwoordelijkheid van het ministerie van Civil Affairs.

Verlaten kinderen/vondelingen worden in eerste instantie in een weeshuis opgevangen. Andere alleenstaande minderjarigen worden in principe door familie opgevangen. De laatste jaren wordt het steeds makkelijker om een pleeggezin te vinden voor achtergelaten kinderen. Pleegouders moeten aan strenge eisen voldoen. Voor de Chinese overheid en voor Chinese hulporganisaties verdient plaatsing in een gastgezin de absolute voorkeur boven het weeshuis. Eerst wordt gekeken of een kind bij familie, vrienden of dorpsgenoten terecht kan. Pas daarna komt een pleeggezin in zicht. Als dat niet lukt, komt een weeshuis in aanmerking. De zoektocht naar een pleeggezin wordt daarmee niet beëindigd.

Over het algemeen is er sprake van voldoende opvangmogelijkheden voor minderjarigen. Op het platteland worden minderjarigen meestal opgevangen door familie of bekenden. In het geval geen opvang beschikbaar is bij familie of bekenden, dan kan een minderjarige terecht bij een overheidsinstelling. Kinderen blijven doorgaans tot hun achttiende in het weeshuis, maar de meeste gezonde kinderen worden geadopteerd voordat zij die leeftijd bereiken. Er zitten ongeveer evenveel jongens als meisjes in weeshuizen.

De meeste grote steden hebben opvanghuizen voor straatkinderen. Deze centra zijn nieuw, het niveau van de staf is doorgaans nog niet zo hoog. Voorheen werden straatkinderen opgepakt en teruggestuurd naar hun plaats van herkomst.

De meeste weeshuizen beschikken over goede faciliteiten, al is de staf van wisselend niveau. In afgelegen gebieden is de situatie in weeshuizen minder goed dan in de grote steden. Er is de laatste jaren steeds meer overheidsgeld naar weeshuizen gegaan. Het Social Welfare System waarbij jongeren en ouderen samen woonden, is afgeschaft. Minderjarigen worden nu in aparte faciliteiten opgevangen.

Het Child Welfare Institute bevordert opvang in pleeggezinnen en biedt daarvoor advies en monitoring en enige financiële tegemoetkoming. De All China Women's Federation vangt alleenstaande remigrantenkinderen op. Zij biedt onderdak voor kinderen en vrouwen die terugkeren naar China. Het Public Security Bureau (PSB) heeft ook faciliteiten voor de opvang van repatrianten. Er is ook een beperkt aantal particuliere opvanghuizen, die werken met goedkeuring van de overheid.

Het voor kinderopvang verantwoordelijke ministerie van Civil Affairs werkt intensief samen met UNICEF (dat een bureau in Peking heeft en assisteert bij het vinden van alternatieve opvang voor minderjarigen, bijvoorbeeld in gastgezinnen),

maar ook met andere NGO's, zoals Save the Children (bureau in Peking, helpt de meest kwetsbare en gemarginaliseerde kinderen met begeleiding, opleiding en juridisch werk) en de Chi Heng Foundation (hoofdkantoor in Hongkong, kantoren in vijf Chinese steden, met name gericht op kinderen met hiv/aids, financiert scholing en onderdak in gastgezinnen)

Terugkeer

Minderjarigen worden bij terugkeer niet gestraft wegens illegale emigratie. Wel mogen teruggekeerde minderjarigen 6 maanden geen paspoort aanvragen.

Bij aankomst op het vliegveld van Peking wordt de minderjarige opgevangen door de immigratiedienst. De meeste terugkerende minderjarigen worden eerst geïnterviewd door de immigratieautoriteiten. Betrokkene wordt vervolgens overgedragen aan zijn (naaste) familieleden die doorgaans van tevoren door lokale autoriteiten zijn gewaarschuwd en als regel naar het vliegveld komen. Indien de familie armlastig is, zal het ministerie van Civil Affairs zorgdragen voor begeleiding naar de plaats van herkomst. Ditzelfde geschiedt indien er geen familieleden meer zijn. Betrokkene wordt in dit laatste geval door het ministerie van Civil Affairs begeleid naar zijn plaats van herkomst en door bemiddeling van dat ministerie aldaar ondergebracht in een weeshuis of verzorgingshuis of overgedragen aan het dorpscomité, dat zal kijken of opvang bij dorpsgenoten mogelijk is.

3.4.4 Dienstplichtweigeraars en desertie

Officieel kent China een dienstplicht voor mannen en vrouwen, die zich moeten melden na hun achttiende verjaardag. De persoon wordt vervolgens wel ingeschreven, maar niet opgeroepen. Universiteitsstudenten, zowel mannen als vrouwen, zijn wel verplicht om militaire training te ondergaan gedurende hun studententijd. Studenten die in aanmerking komen voor een officiersfunctie krijgen een korte, aanvullende training. Onduidelijk is hoe lang deze trainingen duren. In de praktijk hoeft iemand niet in dienst als hij dat niet wil. Door het grote aantal jongeren dat carrière wil maken in het leger, werkt China *de facto* met een beroepsleger.

Desertie wordt bestraft. In vreedetijd staat er maximaal drie jaar gevangenisstraf op, in oorlogstijd zit de strafmaat tussen de drie en zeven jaar. Wie het slagveld ontvlucht, riskeert de doodstraf. Afhankelijk van de omstandigheden en de gevolgen, kan desertie ook worden afgedaan met een lichtere militaire disciplinaire maatregel.²⁰¹ Indien een reservist weigert militaire training te

---

²⁰¹ 'Article 2 of the Interim Regulations of the People's Republic of China on Punishment of Servicemen Who Commit Crimes Contrary to Their Duties' (1982)

ondergaan, kan de lokale autoriteit hem dwingen alsnog deel te nemen. Onduidelijk is of dit ook daadwerkelijk wordt afgedwongen.

3.4.5 Milieuactivisten en vakbondsleden

Milieuactivisten kunnen hun werk doen zolang zij daarmee geen lokale autoriteiten of machtige personen voor het hoofd stoten. De Chinese centrale autoriteiten delen de zorgen van milieuactivisten en laten hen met rust zolang hun kritiek zich niet direct op de CCP richt. Lokale autoriteiten trachten milieuactivisten soms de mond te snoeren door middel van detentie teneinde hun slechte prestaties op milieugebied verborgen te houden. Wu Lihong, een bekende Chinese milieuactivist, werd gearresteerd en mishandeld vlak voordat hij naar Peking wilde afreizen om milieuvervuiling van plaatselijke autoriteiten aan de kaak te stellen.²⁰² Er zijn gevallen bekend van zakenlieden die mensen inhuren om milieuactivisten in elkaar te slaan.

De All China Federation of Trade Unions (ACFTU) is de enige vakbond die in China is toegestaan. Personen die een eigen vakbond willen oprichten lopen het risico gearresteerd te worden.

3.5 Situatie in specifieke gebieden

3.5.1 Tibet²⁰³

Er wonen naar schatting 2,8 miljoen Tibetanen in de Tibet Autonome Regio (TAR), oftewel 92 procent van de totale bevolking van de TAR. Buiten de TAR zijn in China nog eens 2,9 miljoen Tibetanen woonachtig.²⁰⁴

Economische ontwikkelingen

Tibet is één van de armste regio's in China. De kindersterfte is er hoog en veel kinderen lijden aan ondervoeding. De Chinese regering steekt veel geld in de economische ontwikkeling van Tibet. De economische groei in Tibet was de afgelopen jaren gemiddeld hoger dan in de rest van China en de levensstandaard van de Tibetaan nam gemiddeld genomen toe.

Een in de zomer van 2006 geopende spoorweg die de Chinese provincie Qinghai (Golmud) met Tibet (Lhasa) verbindt, heeft Tibet zowel toegankelijker gemaakt voor toerisme en migranten, als de aanvoer van goederen vereenvoudigd. Critici

---

²⁰² Associated Press, 10.08.07

²⁰³ Voor een gedetailleerd overzicht inzake Tibet zie paragraaf 3.5.1 van het algemeen ambtsbericht van 30 juni 2005.

²⁰⁴ US Department of State, 'China (includes Tibet, Hongkong and Macau) Country Report on Human Rights Practices 2007', 11 maart 2008.

vrezen dat de trein tevens een bedreiging vormt voor lokale cultuur en tradities.²⁰⁵ In november 2007 gaven bronnen binnen het leger toe dat de trein ook gebruikt zal worden voor de aanvoer van Chinese militairen naar Tibet.²⁰⁶

De Chinese overheid voert enkele grootschalige projecten uit in Tibet die zijn gericht op de ontwikkeling van de infrastructuur. Vooral het deel van de stadsbevolking dat niet Tibetaans is, profiteert van deze investeringsimpuls. De meeste arbeiders die gerekruteerd worden, zijn Han-Chinees. Het merendeel van de etnische Tibetanen leeft op het platteland en profiteert veel minder van het Chinese ontwikkelingsprogramma. Ontwikkeling van de regio gaat gepaard met destructie van oude wijken en tempels, waarvoor moderne gebouwen in de plaats komen. Tegelijkertijd investeren de Chinese autoriteiten in cultuurbehoud en wordt een aantal religieuze plaatsen gerestaureerd met het oog op het groeiende toerisme in de TAR.

De mensenrechtenorganisatie Human Rights Watch waarschuwde in november 2006 dat steeds minder Tibetanen op belangrijke bestuurlijke functies worden benoemd in de TAR.²⁰⁷

In het verlengde van de overheids campagne om west China te moderniseren, zouden tussen 2000 en 2006 meer dan 700.000 Tibetaanse herders zijn gedwongen hun traditionele levenswijze op te geven en hun intrek te nemen in gesubsidieerde nieuwbouw dorpen. De woningen, waarvoor de Tibetanen een hypotheek moeten afsluiten, zijn volgens de Chinese autoriteiten een stap op weg naar ontwikkeling en modernisering van Tibet en de enige manier om de Tibetanen de toegang tot onderwijs en medische voorzieningen te kunnen garanderen.²⁰⁸

Mensenrechtenorganisaties laken het dwingende karakter van de hervestiging. Tibetanen die een leven lang als nomadische veehouder hadden gewerkt, zouden in hun nieuwe leefomgeving als boer of als loonarbeider aan de slag moeten. Zonder relevante werkervaring en vaak zonder het Chinees goed te beheersen, is dat niet eenvoudig. Veel gezinnen gingen er in hun bestaanszekerheid op achteruit. Ook zou de campagne tot doel hebben de Tibetaanse cultuur de kop in te drukken en de facto een vorm van gedwongen assimilatie in de Han-cultuur zijn. Protesten tegen de hervestigingcampagne werden onderdrukt.²⁰⁹

---

²⁰⁵ The Economist, 06.07.06

²⁰⁶ Associated Press, 01.12.07

²⁰⁷ 'China: Fewer Tibetans on Lhasa's key ruling body' (Human Rights Watch, 07.11.06)

²⁰⁸ 'No one has the liberty to refuse: Tibetan herders forcibly relocated in Gansu, Qinghai, Sichuan and the Tibetan Autonomous Region' (Human Rights Watch, 11.06.07)

²⁰⁹ 'No one has the liberty to refuse: Tibetan herders forcibly relocated in Gansu, Qinghai, Sichuan and the Tibetan Autonomous Region' (Human Rights Watch, 11.06.07); 'China's relocation of rural Tibetans' (BBC, 13.08.07)

In oktober 2007 werden 100.000 Tibetaanse nomaden gedwongen een vaste verblijfplaats in een dorp te accepteren omdat hun zwerfende bestaan en de daarmee gepaard gaande overbegrazing het milieu zouden schaden. Er zou sprake zijn van een financiële compensatie voor de getroffen families. De hervestiging moet in 2010 afgerond zijn.²¹⁰

Vrijheid van godsdienstovertuiging

In principe is vrijwel iedere Tibetaan aanhanger van het Tibetaanse boeddhisme. Deze levensbeschouwing kan openlijk worden beleden. De Chinese autoriteiten handhaven wel strikte controles op alle religieuze activiteiten en op de gang van zaken in tempels en kloosters.²¹¹

Het komt voor dat religieuze activiteiten door de overheid worden gezien als uitingen van politieke onvrede of onafhankelijkheidsstreven. Zodra in de TAR geloof geassocieerd wordt met de huidige Dalai Lama, wordt er hard opgetreden door de Chinese autoriteiten. Geregeld worden in dat kader religieuze activiteiten verboden. Ook worden kloosters gesloten en worden monniken en nonnen opgepakt die beschuldigd worden van politiek activisme.

De beperkingen die aan de geloofsbeleving worden opgelegd, verschillen per regio.²¹²²¹³ Monniken in Tibetaanse regio's buiten de TAR melden dat zij grotere vrijheid hebben om hun geloof te praktiseren, maar ook hen wordt beperkingen opgelegd.²¹⁴ Zo is het tonen van een portret van de huidige Dalai Lama buiten de TAR over het algemeen geen probleem, zolang dit niet te openlijk gebeurt en de autoriteiten niet in verlegenheid worden gebracht. Binnen de TAR kan het tonen van een portret van de huidige Dalai Lama echter reden voor arrestatie zijn. Portretten van de hoogste Tibetaanse leider zijn in de TAR aanwezig maar worden zeer goed verborgen gehouden.

Religieuze leiders

De *Dalai Lama* is de hoogste spirituele leider van de Tibetanen. China beschouwt de huidige Dalai Lama als een politiek activist die de onafhankelijkheid van Tibet voorstaat. De Dalai Lama bevindt zich sinds 1959 in ballingschap in India. Naar

---

²¹⁰ South China Morning Post, 03.10.07

²¹¹ US Department of State, 'China (includes Tibet, Hongkong and Macau) Country Report on Human Rights Practices 2007', 11 maart 2008.

²¹² USDoS International Religious Freedom Report China (14.09.07)

²¹³ Sinds de grootschalige onlusten van maart 2008 in Tibet en de provincies buiten TAR waar veel Tibetanen woonachtig zijn, is het onduidelijk hoe de situatie zich heeft ontwikkeld. Sommige gebieden waren op het moment van verschijnen van dit ambtsbericht nog van de buitenwereld afgesloten.

²¹⁴ US Department of State, 'China (includes Tibet, Hongkong and Macau) Country Report on Human Rights Practices 2007', 11 maart 2008.

eigen zeggen is de Dalai Lama op zoek naar een oplossing waarbij Tibet weliswaar het politieke, economische en diplomatieke gezag van China accepteert, maar tegelijkertijd volledige autonomie behoudt over culturele en religieuze zaken. Vertegenwoordigers van China en van de Dalai Lama voeren sinds 2002 besprekingen achter gesloten deuren waarin de autonome status van Tibet onderwerp van gesprek is. Tot op heden is er nauwelijks sprake van vooruitgang.²¹⁵

De ontvangst van de Dalai Lama in het Amerikaanse Congres door president George W. Bush leidde in oktober 2007 tot protest van Chinese zijde, die de ontmoeting bestempelde als ‘inmenging in binnenlandse aangelegenheden’.²¹⁶ Toen Tibetaanse monniken in oktober 2007 vierden dat de Dalai Lama een hoge onderscheiding had ontvangen van de Amerikaanse president, sloten de Chinese autoriteiten een aantal kloosters en werd een onbekend aantal monniken gearresteerd.²¹⁷ Een maand eerder leidde de ontvangst van de Dalai Lama door de Duitse kanselier Merkel tot een Chinese afzegging voor de jaarlijkse Duits-Chinese mensenrechtendialoog.²¹⁸

In augustus 2007 kondigde het Chinese staatsorgaan voor religieuze zaken (SARA) een nieuwe wet af die erop moet toezien dat de selectie van nieuwe incarnaties van op dit moment levende Boeddha's alleen na formele toestemming van de Chinese overheid kan geschieden. De grip van Chinese overheid op religieuze processen binnen China wordt met deze regel verder versterkt. De maatregel zou bedoeld zijn om te voorkomen dat de opvolging van de nu 72-jarige Dalai Lama buiten de Chinese autoriteiten om geregeld zou worden.

De *Panchen Lama* is de tweede hoogste Lama. Na het overlijden van de vorige Panchen Lama in 1989 wees de Dalai Lama Gendun Choekyi Nyima aan als elfde Panchen Lama. In 1995 plaatsten de Chinese autoriteiten deze toen zesjarige jongen onder huisarrest. Aan China getrouwe monniken wezen vervolgens een eigen Panchen Lama aan, de nu 15-jarige Gyaltzen Norbu. Er zijn daardoor twee Panchen Lama's. De ‘Chinese’ Panchen Lama woont thans in Peking.

Over het lot van de Tibetaanse Panchen Lama is niets bekend. Het Comité voor de Rechten van het Kind van de Verenigde Naties deed eind september 2005 een beroep op China om onafhankelijke experts tot de Tibetaanse Panchen Lama toe te laten om zich te laten informeren over het welzijn van de jongen. Deze zou nog steeds onder huisarrest staan in Tibet. Volgens de Chinese autoriteiten zouden de

---

²¹⁵ Reuters, 03.07.07

²¹⁶ BBC, 12.10.07

²¹⁷ BBC, 22.10.07

²¹⁸ Reuters, 25.09.07

Tibetaanse Panchen Lama en zijn familie geen prijs stellen op buitenlandse bezoekers.²¹⁹

Arrestaties en detenties

De mensenrechtensituatie in Tibet blijft slecht. Martelingen, arrestaties en detenties zonder berechting komen voor. Deze zijn vooral gericht tegen mensen die openlijk uitkomen voor een onafhankelijk Tibet of publiekelijk hun steun betuigen aan de Dalai Lama. Personen die verdacht worden van politieke misdaden hebben niet altijd toegang tot rechtsbijstand. Berechting vindt vaak achter gesloten deuren plaats. Op het in gevaar brengen van de staatsveiligheid en op separatistische activiteiten staat elk 15 jaar celstraf, met een maximum van 20 jaar in totaal. Protesten hoeven niet gewelddadig te zijn om zwaar bestraft te worden.²²⁰

Er zijn geen exacte cijfers bekend van het aantal Tibetaanse politieke gevangenen. Ook over de omstandigheden waarin zij verkeren is weinig bekend, daar de Chinese autoriteiten nauwelijks bezoekers toelaten.

Onlusten

Op 10 maart 2008 was het 49 jaar geleden dat de Dalai Lama naar India vluchtte. De dagen rond deze datum kwam het op verschillende plaatsen tot schermutselingen tussen monniken en politie in Lhasa, waarbij een eerste groep monniken (30-40 personen) werd gearresteerd nadat zij had opgeroepen tot grotere vrijheid en terugkeer van de Dalai Lama naar Tibet. Bij een demonstratie op 10 maart werden honderden monniken in de Tibetaanse wijk Barkhor in Lhasa met harde hand opgepakt.

Hierop volgden weken van ongeregeldheden in de TAR en de nabijgelegen provincies waar veel Tibetanen wonen. Aan het einde van de verslagperiode van dit ambtsbericht was de situatie nog steeds onrustig. Doordat Chinese autoriteiten geen diplomaten en journalisten in de regio toelaten, is betrouwbare informatie over de mensenrechtensituatie schaars.

Bij de onlusten kwamen zowel Tibetanen als Han-Chinezen om het leven, al lopen de schattingen over het aantal slachtoffers uiteen: volgens de Chinese autoriteiten ging het om 10 doden, andere bronnen spreken van 120 dodelijke slachtoffers. Ook zou er sprake zijn van honderden gewonden (Tibetanen en Han-Chinezen). Ook in de andere provincies waar veel etnische Tibetanen wonen (Qinghai,

---

²¹⁹ AFP, 21.09.05; Reuters, 30.09.05.

²²⁰ US Department of State, 'China (includes Tibet, Hongkong and Macau) Country Report on Human Rights Practices 2007', 11 maart 2008.

Sichuan en Gansu) zijn Tibetaanse demonstranten (zowel monniken als burgers) de straat op gegaan. Ook hier vielen slachtoffers.²²¹

De Chinese autoriteiten houden de Dalai Lama verantwoordelijk voor de onlusten en beschouwen de demonstranten als terroristen met separatistische ambities. De autoriteiten reageerden met het sturen van grote aantallen militairen en politie-eenheden naar Lhasa om de orde te herstellen. Daarnaast kondigden de autoriteiten aan dat zij demonstranten die zich niet vrijwillig zouden melden, meedogenloos zouden aanpakken. Vooruitlopend op en na afloop van het verstrijken van een deadline die de Chinese autoriteiten hadden gesteld voor demonstranten om zich vrijwillig aan te geven bij de politie²²², doorzochten veiligheidstroepen woningen en werden bewoners opgepakt. Politie en leger controleerden de identiteitspapieren van burgers op strategische punten in de stad.

Volgens de Chinese autoriteiten hebben 660 personen zich uit eigen beweging aangegeven. Het is onduidelijk of zij vervolgd zullen worden en op grond waarvan. Na het verstrijken van de deadline vaardigden de autoriteiten een lijst uit met daarop 53 namen van personen die gezocht worden in verband met hun deelname aan de protesten.²²³

Ook vonden in de weken na het uitbreken van de protesten op grote schaal arrestaties plaats. In Lhasa werden vooral mannen in de leeftijdsgroep van 18 tot 30 jaar zonder duidelijke reden opgepakt. Er is geen informatie over de omstandigheden waaronder de arrestanten verblijven. Familieleden werd niet toegestaan contact te hebben met de arrestanten.

In de weken na het begin van de protesten was er sprake van aanhoudende ongeregelde heden in de verschillende provincies buiten de TAR waar veel Tibetanen woonachtig zijn. Ook hier was sprake van een grote militaire aanwezigheid, controle van burgers en grootschalige arrestaties. De 'Patriotic Education Campaign' (bijeenkomsten in kloosters met aanwezigheidsplicht waarbij Tibetaanse monniken de Dalai Lama moeten afzweren), werd door de Chinese autoriteiten geïntensiveerd, hetgeen op veel verzet van Tibetaanse monniken stuitte.

---

²²¹ The Guardian, 25.03.08

²²² De gouverneur van TAR gaf aan dat de 'oproerkrakers' tot maandagavond 17 maart 2008 de tijd hadden zich over te geven.

²²³ New York Times, 27.03.08

Tibetanen in het buitenland

Voor Tibetanen is het moeilijker om een paspoort te verkrijgen dan voor Han Chinezen. Verdenking van separatistische sympathieën is een grond voor het weigeren van uitreisdocumenten.²²⁴

Tibetanen die in het buitenland asiel hebben aangevraagd en/of langere tijd in het buitenland verbleven, hebben voor zover bekend bij terugkomst in China niets te vrezen. Van Tibetanen die zijn uitgereisd zonder geldige papieren of zonder de juiste procedures te volgen, kan het paspoort tijdelijk worden ingenomen. Tibetanen die in Nepal en India hebben gewoond worden door de Chinese autoriteiten met argusogen in de gaten gehouden en worden door hen veelal gezien als politiek actieve Tibetanen. De Tibetaanse gemeenschap in Nepal is de op één na grootste buiten Tibet en Chinese overheid oefent grote druk uit op de Nepalese overheid om 'anti-Chinese sentimenten' uit te bannen. Tibetanen, met name monniken, die uit Nepal terugkeren naar China, zijn in voorkomende gevallen gearresteerd en enkele maanden vastgehouden, in de meeste gevallen zonder dat een aanklacht tegen hen was ingediend.²²⁵

Jaarlijks steken honderden Tibetanen het Himalaya gebergte over op weg naar Nepal, teneinde onderdrukking in Tibet te ontvluchten. Daarbij kunnen ze op hardhandige wijze worden tegengehouden. In september 2006 opende een Chinese grenspatrouille het vuur op een groep van 70 Tibetanen die te voet probeerde de grens met Nepal over te steken. Tenminste één persoon kwam daarbij om het leven.²²⁶ Volgens de Chinese autoriteiten ging het om zelfverdediging, maar buitenlandse bergbeklimmers die het incident filmden, getuigden dat de militairen doelgericht schoten van grote afstand.²²⁷ Een deel van de groep Tibetanen wist Nepal te bereiken, maar zeker 20 migranten zijn gearresteerd. Volgens Amnesty International zijn enkelen van hen in detentie geslagen en met elektrische schokken bewerkt tijdens verhoren.²²⁸

3.5.2 Xinjiang

In Xinjiang (voluit: *Xinjiang Uighur Autonomous Region*, XUAR, in totaal 20 miljoen inwoners) vormen de Oeigoeren met 9 miljoen inwoners de grootste bevolkingsgroep. Han Chinezen vormen met 7,2 miljoen de tweede grootste bevolkingsgroep in Xinjiang. Tevens wonen er 1,2 miljoen Kazakken en een

---

²²⁴ US Department of State, 'China (includes Tibet, Hongkong and Macau) Country Report on Human Rights Practices 2007', 11 maart 2008.

²²⁵ US Department of State, 'China (includes Tibet, Hongkong and Macau) Country Report on Human Rights Practices 2007', 11 maart 2008.

²²⁶ Reuters, 16.10.06

²²⁷ Reuters, 12.10.06

²²⁸ 'China: Further information on excessive use of force/ fear for safety' (Amnesty International, 06.02.07)

miljoen mensen uit andere etnische groepen (o.a. Oezbeken, Kirgiziërs, Tadzjiken en Mongolen). Oeigoeren zijn etnisch verwant aan Turkse volkeren. Zij wonen al eeuwen in Xinjiang en grensgebieden onder diverse heerschappijen.

Vanuit cultureel en linguïstisch oogpunt hebben Oeigoeren een sterkere band met volkeren uit Centraal-Aziatische landen dan met de Han-Chinezen. De Oeigoerse taal is verwant aan het Turks. De islam is de overheersende Oeigoerse godsdienst sinds de tiende eeuw, daarvoor waren Oeigoeren voornamelijk boeddhisten. De identiteit van de Oeigoeren is dan ook niet zozeer gebaseerd op de islam, maar komt voort uit de etniciteit en geschiedenis van het Oeigoerse volk.

Evenals in Tibet is er een grote instroom van Han-Chinezen in de provincie. De Oeigoeren vrezen op den duur een etnische minderheid te worden in hun eigen regio. Het aantal Han-Chinezen (in 1949 slechts 6,3 procent) is nu rond de 40 procent (8 miljoen).²²⁹ In de regionale hoofdstad Ürümqi is 75 procent van de inwoners Han-Chinees. Oeigoeren maken er nog 13 procent van de bevolking uit. Grote aantallen militairen en Han-arbeiders die tijdelijk in Xinjiang gestationeerd zijn, zijn niet meegeteld in deze cijfers.

Grote infrastructurele projecten worden vaak uitgevoerd door Han-Chinese bedrijven, die eerder Han-Chinezen in dienst nemen. Oeigoeren voelen zich hierdoor achtergesteld. Oeigoeren die zich buiten Xinjiang vestigen, hebben veel moeite om werk te vinden. Veel van de protesten van Oeigoerse organisaties zijn gericht tegen de bevoordeling van de Han-bevolking in Xinjiang. De maatschappelijk achtergestelde positie van veel Oeigoeren valt voor een deel te verklaren door hun gebrekkige kennis van het Mandarijn en zonder die taal is het moeilijk werk vinden.

Om het westen van China te ontwikkelen investeert de overheid flink in Xinjiang. China gaat door met het economisch ontwikkelen van deze regio, onder meer door de aanleg van een spoorweg die de regionale hoofdstad Ürümqi verbindt met de westelijk gelegen plaats Kashgar. Sinds een aantal jaren bestaat een autoweg door de voorheen ontoegankelijke Taklamakan-woestijn, van Lunnan naar Minfeng. Een tweede snelweg door de Taklamakan-woestijn, van Aral in het noorden zuidwaarts naar Hotan, werd in november 2007 geopend.²³⁰ Met de verbeterende transportinfrastructuur vestigen zich groeiende aantallen Han-Chinezen in de opengelegde gebieden.

---

²²⁹ US Department of State, China (includes Tibet, Hongkong and Macau) Country Report on Human Rights Practices 2007, 11 maart 2008.

²³⁰ China Economic Review, 06.11.07

Onafhankelijkheidsstreven

Diverse groeperingen spannen zich in voor een onafhankelijk Xinjiang, dat Oost-Turkestan zou moeten heten. Niet bekend is hoe groot de aanhang onder de bevolking is. De separatistische aspiraties zijn eerder gebaseerd op etnisch-nationalistische gronden dan op de islam. Met name na de vorming van de onafhankelijke Centraal-Aziatische staten, na het uiteenvallen van de Sovjetunie, werd de drang naar onafhankelijkheid groter. Gevolg was een repressiever beleid van de Chinese regering.

Een kleine minderheid van de Oeigoeren grijpt naar geweld om het onafhankelijkheidsstreven kracht bij te zetten. De laatste jaren zijn voor zover bekend geen aanslagen gepleegd. Wel werden in januari 2005 door een explosie in een bus zeker elf mensen gedood. Volgens sommigen ging het om een bomaanslag, maar dit werd niet officieel bevestigd.²³¹

China voert in Xinjiang een actief beleid tegen de 'Drie Kwaden' separatisme, terrorisme en religieus extremisme, waarbij nauwelijks onderscheid wordt gemaakt tussen vreedzame uitingen van protest enerzijds en gewelddadige anderzijds.²³² De Chinese overheid treedt hierbij hard op.²³³

Tijdens de verslagperiode maakten Chinese autoriteiten melding van een aantal verijdelde aanslagen van Oeigoerse terroristen, waaronder een poging tot vliegtuigkaping, in maart 2008. Journalisten en onafhankelijke waarnemers hebben de gebeurtenissen niet kunnen bevestigen.

De Chinese autoriteiten zagen in deze vermeende toename van het risico op een terroristische aanslag een aanleiding om een aantal Oeigoerse activisten op te pakken en de bewegingsvrijheid van Oeigoeren in te perken. Zo zou het steeds moeilijker zijn voor Oeigoeren om een nieuw paspoort te verkrijgen. Ook werden paspoorten tijdens straatcontroles in beslag genomen.

In maart 2008 hadden op het platteland van Xinjiang meerdere kleinschalige demonstraties plaats naar aanleiding van de dood van een Oeigoer in detentie, waarbij de lokale Chinese autoriteiten honderden arrestaties verrichtten. De Chinese overheid maakt daarbij steeds de vermelding dat het zou gaan om separatisten en/of terroristen.²³⁴

---

²³¹ Reuters, 20 januari 2005; ANP/AFP, 21 januari 2005.

²³² US Department of State, China (includes Tibet, Hongkong and Macau) Country Report on Human Rights Practices 2007, 11 maart 2008

²³³ Amnesty International: 'Pakistan: no to forcible return of Uighurs to China' (22.06.07)

²³⁴ Time, (16.04.08)

Vrijheid van godsdienst en overtuiging

De Oeigoerse bevolking is moslim. De uitoefening van hun religie en culturele gebruiken worden door de Chinese overheid slechts binnen kaders getolereerd. Religieuze en volksgebruiken worden door de overheid extra gemonitord en geregeld verboden. Partijleden, ambtenaren, leraren en professoren mogen hun geloof niet in het openbaar belijden. Moslimstudenten, -ambtenaren en -werknemers klagen dat het hen niet wordt toegestaan om religieuze symbolen als baarden en hoofddoekjes te dragen.²³⁵ Het straatbeeld toont evenwel hoofddoekjes en andere religieuze uitingen.

Jongeren onder de achttien mogen naar verluidt niet naar de moskee gaan. In sommige delen van Xinjiang leggen lokale autoriteiten de bouw van moskeeën aan banden.²³⁶

Religieus onderwijs in het reguliere lespakket is taboe.²³⁷ Religieus onderricht voor de jeugd wordt door de autoriteiten ontmoedigd, maar is strikt genomen niet verboden. Aparte opleidingen tot imam zijn toegestaan. Studenten die een religieuze opleiding willen volgen mogen daartoe in het buitenland studeren. De overheid geeft hiervoor financiële steun.

Imams in Xinjiang moeten jaarlijkse politieke seminars bijwonen om hun vergunning niet te verliezen en lokale veiligheidsdiensten houden hen in de gaten. Hun preken worden gecontroleerd.²³⁸ Alleen religieuze publicaties van het Bureau voor Religieuze Zaken zijn toegestaan. Illegale religieuze publicaties worden in beslag genomen.

Volgens de Islamic Association of China (IAC) zijn sinds 1985 bijna 100.000 Chinese moslims op pelgrimage naar Mekka gegaan. Moslims in China moeten toestemming krijgen van de IAC alvorens zij op pelgrimage kunnen gaan. Het is onduidelijk welke moslims toestemming krijgen op bedevaart te gaan.

Mensenrechtenschendingen

Vooral sinds de aanslagen van 11 september 2001 in de VS treden de Chinese autoriteiten hard op tegen separatisten en Oeigoeren die de staatsveiligheid in gevaar zouden brengen met illegale religieuze activiteiten. Bij een Chinese aanval in januari 2007 op een trainingskamp van vermeende separatisten in Xinjiang, kwamen tenminste 18 mensen om het leven. Bij een politieactie in januari 2008 tegen een vermeende terroristische groepering in Urumqi kwamen volgens

---

²³⁵ Reuters, 16.10.06; USDoS "International Religious Freedom Report 2007" en NRC Handelsblad, 04.12.07

²³⁶ US Department of State "International Religious Freedom Report 2007"

²³⁷ US Commission on International Religious Freedom – Annual report - China (may 2007)

²³⁸ US Commission on International Religious Freedom – Annual report - China (may 2007)

Chinese staatsmedia twee vermeende terroristen om het leven, 15 anderen werden gearresteerd. Betrokkenen zouden samenwerken met de East Turkestan Islamic Movement. Over hun lot is niets bekend.²³⁹

Over de omstandigheden in gevangenissen en RTL kampen in Xinjiang is niets bekend, maar er zijn geen aanwijzingen om aan te nemen dat deze verschillen van de situatie in gevangenissen elders in het land.²⁴⁰

Oeigoeren verdacht van 'separatistische activiteiten' worden nog geregeld ter dood veroordeeld. Ook in deze verslagperiode zijn Oeigoeren om deze reden geëxecuteerd. Een aantal geëxecuteerden was eerder aan China uitgeleverd door buurlanden waar zij verbleven.²⁴¹

Vijf Oeigoeren die wegens verondersteld terrorisme sinds juni 2002 vastzaten op de Amerikaanse militaire basis in Guantanamo Bay op Cuba, hebben asiel gekregen in Albanië. De Amerikaanse autoriteiten hadden voorjaar 2005 al toegegeven dat betrokkenen geen 'vijandelijke strijders' waren, maar wilden de groep niet naar China terugsturen, omdat de mogelijkheid van mishandeling bij terugkeer van betrokkenen niet kan worden uitgesloten. De betrekkingen tussen Albanië en China, dat om uitlevering blijft vragen, zijn door de kwestie verslechterd.

Terugkeer

Er is een groeiend aantal Oeigoeren dat voor zakelijke of academische doeleinden naar het buitenland reist. (Langdurige) bezoeken aan het buitenland vormen voor Oeigoeren, net als voor elke andere Chinese staatsburger, geen probleem, zolang dit met geldige documenten gebeurt. Oeigoeren die in het buitenland asiel hebben aangevraagd en/of langere tijd in het buitenland verbleven, hebben voor zover bekend bij terugkomst in China niets te vrezen. Van Oeigoeren die zijn uitgereisd zonder geldige papieren of zonder de juiste procedures te volgen, kan het paspoort tijdelijk worden ingenomen. Oeigoeren die zich met separatistische activiteiten bezighouden of daarvan verdacht worden, kunnen bij terugkomst in China op problemen met de autoriteiten rekenen.

China legt geregeld verzoeken bij de omliggende landen neer om Chinese Oeigoeren die zich op hun grondgebied bevinden terug te sturen.²⁴² Het gaat dan met name om Oeigoeren die verdacht worden van separatistische activiteiten.

---

²³⁹ BBC, 18.02.08

²⁴⁰ Zie paragraaf 3.3.7 van dit ambtsbericht

²⁴¹ US Department of State, 'China (includes Tibet, Hongkong and Macau) Country Report on Human Rights Practices 2006', 6 maart 2007; 'Pakistan: no forcible return of Uighurs to China' (Amnesty International Press Release, 22.06.07); Reuters, 11.11.07

²⁴² Amnesty China report 2007

Hoewel onder de Aziatische bevolking sympathie voor de Oeigoerse zaak bestaat, hebben deze landen, waaronder ook Nepal, Pakistan en Afghanistan, grote belangen bij goede betrekkingen, rust in de grensregio en open grenzen met China, met name gezien de handelsrelaties. Deze landen werken mee aan het uitleveren van Oeigoeren aan China. Tientallen Oeigoeren zouden inmiddels zijn uitgezet. Hieronder bevinden zich ook personen die door UNHCR erkend waren als vluchteling.

De Chinese veiligheidsdiensten zijn in bovengenoemde landen actief betrokken bij de opsporing en repatriëring van Oeigoerse vluchtelingen en activisten. Internationale mensenrechtenorganisaties zoals Amnesty International en Human Rights Watch roepen op geen Oeigoeren naar China terug te sturen die verdacht worden van betrokkenheid bij pro-onafhankelijkheidsgroepen of andere activiteiten die door de Chinese autoriteiten worden beschouwd als terrorisme, religieus extremisme of separatisme. De vrees bestaat dat teruggestuurde Oeigoeren eenmaal terug in China mishandeling, foltering en wellicht executie te wachten staat.²⁴³

Familieleden dissidenten

Er zijn gevallen bekend van lastigvallen en afluisteren van familieleden van uitgeweken dissidenten en high profile asielzoekers. Ook worden zij in voorkomende gevallen bedreigd. Als familie een in het buitenland verblijvende dissident wil nareizen, kan zij te maken krijgen met autoriteiten die zich weinig coöperatief opstellen, bijvoorbeeld door slechts een deel van de familie in het bezit te stellen van een paspoort.

Familieleden, vrienden en werknemers van Rebiya Kadeer, een politieke gevangene die in maart 2005 vervroegd werd vrijgelaten en thans in de Verenigde Staten woont alwaar zij actief is als president van het World Uyghur Congress, worden bedreigd door Chinese autoriteiten. De Chinese autoriteiten hadden mevrouw Kadeer gewaarschuwd geen contact op te nemen met de media en haar eraan herinnerd dat zes van haar elf kinderen nog in China verbleven. In april 2007 werd haar zoon Ablikim Abdiriyim tot 9 jaar cel veroordeeld wegens het op internet zetten van een artikel dat zou gaan over afscheiding van Xinjiang.²⁴⁴ Volgens Amnesty International is hij in detentie mishandeld. Ook zou hem medische zorg worden onthouden.²⁴⁵ In diezelfde maand startten een Chinese autoriteiten een operatie om de bezittingen van de familie Kadeer te confisqueren,

---

²⁴³ 'China: Further information on Pakistan: Fear of forcible return' (Amnesty International. 01.08.07)

²⁴⁴ 'Member of uighur minority sentenced to nine years in jail for trying to post "secessionist" articles' (Reporters Without Borders, 20.04.07)

²⁴⁵ Amnesty International: 'People's Republic of China: Further information on fear of torture and ill-treatment/medical concern (08.03.07)

bij wijze van incasso van eerder opgelegde boetes wegens vermeende belastingsfraude.²⁴⁶

Terrorisme

De Chinese autoriteiten behandelen separatistische activiteiten en terrorisme op gelijke wijze.²⁴⁷ Wie zich met één van beide bezig houdt, loopt een groot risico vervolgd en gemarteld te worden. Het regionale ministerie van Justitie in Xinjiang schat dat er op dit moment zo'n 40 tot 50 separatistische organisaties actief zijn in Xinjiang, maar dit aantal fluctueert. Deze groepen zijn voornamelijk lokaal, maar er zouden ook internationale connecties bestaan, met name met Centraal-Aziatische organisaties. In de eerste helft van 2007 zouden 400 tot 500 vermeende separatisten/terroristen zijn gearresteerd.

Volgens de Chinese autoriteiten hebben Oeigoeren, vertegenwoordigd door onder andere de *East Turkestan Islamic Movement*, *East Turkestan Islamic Party*, *East Turkestan Liberation Organisation*, *The Shock Brigade of the Islamic Reformist Party* en de *East Turkestan Opposition Party* zich schuldig gemaakt aan verscheidene terroristische activiteiten. In augustus 2002 werd de *East Turkestan Islamic Movement* (ETIM) aan de Amerikaanse lijst van internationale terroristische organisaties toegevoegd. Vanaf september 2002 staat ETIM tevens op de VN-lijst van terroristische organisaties.

In november 2007 werden vijf vermeende leden van de *East Turkestan Islamic Movement* ter dood veroordeeld. Een zesde kreeg levenslang. De zes waren gearresteerd na een vuurgevecht op het Pamir plateau in zuid Xinjiang, in januari 2007 waarbij 18 anderen om het leven kwamen. Volgens de Chinese autoriteiten betrof het een separatistische groep, die zich bezig hield met het maken van explosieven en het participeren in een trainingskamp voor terroristen.²⁴⁸

De landen die lid zijn van de *Shanghai Cooperation Organisation*²⁴⁹ hebben toegezegd geen steun te geven aan Oeigoerse separatistische bewegingen. Onderling wordt informatie uitgewisseld en van terrorisme verdachte personen (kunnen) worden uitgeleverd.

---

²⁴⁶ Amnesty International: 'People's Republic of China: Further information on fear of torture and ill-treatment/medical concern (19.04.07)

²⁴⁷ US Department of State, 'China (includes Tibet, Hongkong and Macau) Country Report on Human Rights Practices 2007', 11 maart 2008.

²⁴⁸ Reuters, 11.11.07

²⁴⁹ De *Shanghai Cooperation Organisation* bestaat uit China, de Russische Federatie, Kazachstan, Kirgizië, Tadzjikistan en Oezbekistan.

3.5.3 Binnen-Mongolië²⁵⁰

Veiligheidssituatie

In de verslagperiode hebben zich voor zover bekend geen veranderingen voorgedaan in de veiligheidssituatie in Binnen-Mongolië. Activiteiten van Binnen-Mongolen die door de Chinese autoriteiten worden beschouwd als separatisme, zoals het bevorderen van de eigen cultuur en etnische identiteit, het bekritisieren van het regeringsbeleid en het aan de kaak stellen van de mensenrechtensituatie, worden niet geduld en kunnen leiden tot een lange gevangenisstraf.

Protestbewegingen die openlijk streven naar een onafhankelijk Binnen-Mongolië zijn sinds 1995 niet of nauwelijks meer actief in Mongolië. Zowel de Binnen-Mongoolse Volkspartij (IMVP) als de Zuid-Mongoolse Democratische Alliantie (ZMDA) zijn verboden in China. Indien een dergelijke onafhankelijkheidsbeweging in China actief naar buiten zou treden, kan verwacht worden dat de Chinese autoriteiten onmiddellijk daartegen optreden.

Discriminatie

De etnisch Mongoolse minderheid in Binnen-Mongolië wordt voor zover bekend niet gediscrimineerd. De meeste Binnen-Mongolen zijn, mede onder invloed van het onderwijs, ‘verchineest’. Er zijn geen aanwijzingen dat een etnisch Mongoolse Binnen-Mongool die uit het buitenland terugkeert, te vrezen heeft voor discriminatie of vervolging wegens zijn etnische achtergrond.

3.5.4 Hongkong²⁵¹

Politieke situatie

De burgerrechten, politieke rechten en vrijheden in Hongkong zijn vastgelegd in de per 1 juli 1997 in werking getreden *Basic Law*, de Hongkongse grondwet. De *Basic Law* garandeert Hongkong een hoge mate van autonomie. Alleen de integriteit van het grondgebied (defensie) en het buitenlandse beleid vallen onder de centrale autoriteiten in Peking. Daarnaast benoemt Peking de Hongkongse regeringsleider en op diens voordracht ook de Hongkongse ministers. De Hongkongse autonomie vindt onder andere zijn weerslag in zijn eigen rechtssysteem, paspoort, toelatingsbeleid, munteenheid en deviezenreserves. Verder is Hongkong een zelfstandige, aparte, douane-eenheid, zelfstandig lid van de WTO, APEC en andere internationale organisaties en zelfstandig partij bij vele multilaterale en bilaterale verdragen en overeenkomsten.

---

²⁵⁰ Voor een gedetailleerd overzicht inzake Binnen-Mongolië zie paragraaf 3.5.3 van het algemeen ambtsbericht van 30 juni 2005.

²⁵¹ Voor een gedetailleerd overzicht inzake Hongkong zie paragraaf 3.5.4 van het algemeen ambtsbericht van 30 juni 2005.

In overeenstemming met de bepalingen (en de geest) van de *Sino-British Joint Declaration* van 1984 heeft Hongkong na de soevereiniteitsoverdracht van 1 juli 1997, zijn eigen rechtssysteem behouden. De rechterlijke macht is politiek onafhankelijk. Hongkong heeft ook een eigen politiek systeem. In Hongkong bestaan verschillende politieke partijen die vrijelijk hun mening kunnen verkondigen, zowel binnen als buiten het Hongkongse parlement. Hongkong is echter geen democratie. Het Hongkongse parlement, de *Legislative Council*, telt zestig leden. Daarvan zijn er vierentwintig direct gekozen door de voltallige kiesgerechtigde bevolking, dertig door kiesgroepen bestaande uit bedrijven en organisaties uit een aantal belangrijke sectoren van de samenleving en zes door een achthonderd leden tellende verkiezingscommissie, bestaande uit leden afkomstig uit bedrijfsleven, religieuze- en andere maatschappelijke actoren. Aan de benoeming door Peking van de Hongkongse regeringsleider, de *Chief Executive*, gaan lokale verkiezingen vooraf. Echter, slechts de achthonderd leden van de hiervoor genoemde verkiezingscommissie zijn daartoe kiesgerechtigd. De bevoegdheden van de wetgevende macht zijn geringer dan die in Nederland.

Vrijheid van meningsuiting

In het politieke debat bestaat zowel binnen als buiten het parlement in zijn algemeenheid vrijheid van meningsuiting. Er worden, soms stevige, debatten gevoerd met de Chief Executive en zijn ministers en tussen de partijen onderling. De debatten zijn openbaar. Ook burgers kunnen hun mening vrij uiten. Demonstreren is mogelijk en er vinden geregeld demonstraties plaats. In juni 2007 protesteerden betogers tijdens de viering van tien jaar Chinese macht over Hongkong voor meer democratie.²⁵²

In Hongkong bestaat een vorm van zelfcensuur. De mediamagnaten in Hongkong hebben vaak belangrijke investeringen in China en willen om die reden de Chinese autoriteiten niet schofferen in hun kranten.

In Hongkong bestaat geen verbod op politieke partijen en groeperingen. Er zijn in Hongkong op allerlei terreinen ngo's actief. Veel mensenrechtenorganisaties die de situatie op het Chinese vasteland volgen zijn in Hongkong gevestigd.

Vrijheid van godsdienst en overtuiging

In Hongkong bestaat vrijheid van godsdienst die ook in de praktijk wordt gerespecteerd. Er bestaan geen semilegale of verboden spirituele bewegingen. De op het Chinese vasteland verboden, als 'evil cult' aangemerkte Falun Gong, is in Hongkong een legaal geregistreerde organisatie die de naam Falun Dafa draagt. Falun Gong-aanhangers kunnen vrijuit handelen en demonstreren. Er vindt geen

---

²⁵² ANP, 30.06.07

vervolgung van Falun Gong-aanhangers plaats. De bewegingsvrijheid van buitenlandse Falun Gong-aanhangers om in Hongkong tegen de centrale regering in Peking te ageren werd echter ingeperkt. Sindsdien wordt buitenlandse Falun Gong-aanhangers geregeld de toegang tot Hongkong ontzegd. De heersende opinie onder waarnemers is dat zowel de centrale autoriteiten als de regionale autoriteiten in Hongkong niet dulden dat Hongkong wordt gebruikt als internationale basis voor acties en propaganda tegen het regime in Peking.

Illegale migratie

Hongkong is een populaire migratiebestemming voor Chinezen die op zoek zijn naar werk. Velen hebben er familie wonen. De autoriteiten van Hongkong hebben een streng toelatingsbeleid. Met grote regelmaat worden illegale grensoverschrijders opgepakt en direct teruggestuurd naar het vasteland. Anderen werden gearresteerd omdat zij in Hongkong verbleven terwijl hun visum was verlopen.²⁵³

---

²⁵³ Amnesty China report 2007

4 MIGRATIE

4.1 Migratiefactoren en oorzaken

4.1.1 Migratie uit China

Bestaande traditie

In drie zuidelijke provincies in China, met name Fujian, Zhejiang en Guangdong bestaat al eeuwen een migratietraditie. Generaties familieleden bevinden zich in het buitenland en van jongeren die afkomstig zijn uit de migratiegebieden wordt vaak verwacht dat ze naar het buitenland zullen gaan. Jongeren zijn doorgaans flexibel en maken een grotere kans om het te redden in het buitenland. Ouders sturen hun kinderen weg met als doel geld te verdienen en een verblijfsvergunning of paspoort te verkrijgen. Men doet aan risicospreiding binnen de familie. Vaak blijft één van de kinderen in China om voor de ouders te zorgen. Het kind in het buitenland zorgt voor inkomsten.

Het familielid dat zich in het buitenland bevindt, geniet groot aanzien bij de thuisgemeenschap. Hoewel de situatie in het buitenland voor de illegale migrant niet altijd even rooskleurig is, geeft men dit vaak niet toe (vanwege ‘gezichtsverlies’) en zal het familielid dat hulp vraagt als potentiële illegale migrant, vaak worden aangemoedigd om eveneens de stap te wagen.

Vanuit de provincies Liaoning, Heilongjiang en Jilin vertrekken veel mensen naar Zuid-Korea en Japan. De Chinezen uit de zuidelijke provincies (met name Fujian) die naar Europa vertrekken als migrant behoren niet tot de armste lagen van de bevolking. De zuidelijke provincies zijn juist de rijkere provincies, waar mensen zich de dure reis naar het buitenland kunnen veroorloven. Wat lukt is nog steeds het idee dat in het Westen meer geld te verdienen valt.

Mensensmokkel-netwerken²⁵⁴

Gezien de lange migratietraditie bestaat in China en daarbuiten een groot netwerk van mensensmokkelaars, de zogeheten ‘Slangenkoppen’. Zij bieden allerlei reispakketten aan, waarbij vaak het organiseren van een paspoort en visum, illegaal transport, opvang bij aankomst etc. wordt gecombineerd. De potentiële migrant betaalt een grote reissom, maar krijgt daarvoor een georganiseerde reis tot de eindbestemming terug. De ‘Slangenkoppen’ variëren van verre familieleden tot professionele internationale smokkelnetwerken en alles wat daar tussen zit. In dorpen wordt vaak door reisagenten geadverteerd, gespecialiseerde bureaus bieden

---

²⁵⁴ Zie verder hoofdstuk 5: Mensenhandel van dit ambtsbericht

uitnodigingsbrieven of valse diploma's aan en in veel kranten en tijdschriften wordt (studenten)visabemiddeling aangeboden.

Legale uitreis

Door het wegnemen van een aantal administratieve obstakels begin 2001, heeft de Chinese overheid de legale uitreis van Chinese staatsburgers aanzienlijk eenvoudiger gemaakt. Zo is de procedure voor paspoortafgifte versoepeld en is de controle op de eerste uitreis, die voorheen geschiedde door middel van een systeem van uitreisvergunningen, afgeschaft. Een uitnodigingsbrief is niet meer nodig om een paspoort te verkrijgen. De uitreis van de migrant uit China geschiedt dikwijls legaal. Men reist daarna onder een valse naam verder. De reis eindigt veelal zonder papieren. Door de Chinese autoriteiten worden deze mensen niet als illegale emigranten beschouwd; zij hebben China immers legaal verlaten.

Vrijwel alle ambassades en consulaten in China hebben te maken met een groei van het aantal visumaanvragen. Chinezen reizen steeds meer, niet alleen zakelijk, maar ook als toerist. Met de inwerkingtreding van de EU-China ADS-overeenkomst per september 2004 kunnen Chinese toeristen in groepsverband naar de EU reizen. Het aantal visumaanvragen is sindsdien nog meer toegenomen. Onderzoek toont aan dat een aantal Chinese toeristen illegaal in de landen van de EU achtergebleven is.

Beleid Chinese autoriteiten

China heeft geen bijzondere aandacht voor teruggekeerde asielzoekers. Chinezen die in het buitenland politiek asiel aanvragen hoeven om die reden geen problemen te verwachten bij terugkomst. Wegens de grote bevolkingsdruk hebben de Chinese autoriteiten er op zich geen bezwaar tegen als hun burgers het land verlaten om zich ergens anders te vestigen.²⁵⁵

Bovendien brengen de overzeese Chinezen harde valuta terug het land in door investeringen in hun oorspronkelijke woonplaatsen. Steden als Changle en Wenzhou, waar veel Chinese migranten uit afkomstig zijn, zijn daardoor rijk geworden. Op sommige plaatsen (in Fujian bijvoorbeeld) stimuleert de lokale overheid illegale migratie zelfs om met de terugkomende valuta de lokale economie te stimuleren.

Anderzijds geeft China, sinds in 2000 in Dover 58 Chinezen in een container om het leven kwamen, meer prioriteit aan het bestrijden van illegale migratie. Men beschouwde deze tragische gebeurtenis ook als gezichtsverlies voor de Chinese overheid, wat reden was om veel publiciteit te geven aan een voortvarende aanpak van de illegale migratieproblematiek. Straffen op mensensmokkel zijn verhoogd.

---

²⁵⁵ Reuters, 10.07.07

Ook zijn controles op luchthavens, aan de landgrenzen en in de grenswateren toegenomen.

Op 1 januari 2007 werd een wet van kracht die grensgerelateerde vergrijpen zoals het illegaal de grens over steken, of – in de ogen van de Chinese autoriteiten - illegaal verblijf in het buitenland bestraft met een inbeslagname van het paspoort voor een periode van zes maanden tot drie jaar. Een boete voor dergelijke vergrijpen is afgeschaft. Makers en gebruikers van valse paspoorten riskeren gevangenisstraf en een boete.²⁵⁶

4.1.2 Migratie naar China

Vluchtelingen

Eind 2007 verbleven er zo'n 335.000 vluchtelingen en asielzoekers in China. Daarvan zijn er zo'n 302.000 Indo-Chinese vluchtelingen (etnische Chinezen, voornamelijk uit Vietnam, die lokaal geïntegreerd zijn, maar zonder Chinese nationaliteit). Verder zijn er vluchtelingen uit Birma (verblijven in de provincie Yunnan) en tussen de 30- en 50.000 Noord-Koreaanse vluchtelingen.²⁵⁷ In 2007 zette China 7 asielzoekers uit naar Sri Lanka.²⁵⁸ Er bestaat geen nationale wetgeving voor asielzoekers die naar China komen.

Noord-Koreaanse vluchtelingen

In de grensstreek met Noord-Korea in het noordoosten van China houden zich naar schatting tussen de 100.000 en 300.000 Noordkoreanen op. Velen reizen heen en weer om in China geld te verdienen of voedsel te kopen. De grens wordt zowel legaal als illegaal overgestoken. Het illegaal de grens oversteken lijkt niet erg moeilijk gezien het grote aantal illegale grensoverschrijders. China compenseert de afwezigheid van grensbewaking tussen China en Noord-Korea door actief te zoeken naar Noord-Koreaanse vluchtelingen die al in het land aanwezig zijn en ze vervolgens terug te sturen naar Noord-Korea.²⁵⁹ China heeft in 2007 tenminste 1800 Noordkoreanen gedwongen teruggestuurd.²⁶⁰

Bij terugkomst in Noord-Korea wacht de meeste vluchtelingen een straf in een werkkamp. Het komt echter ook voor dat vluchtelingen worden gemarteld of geëxecuteerd als zij in contact zijn geweest met niet-Chinese buitenlanders of met

---

²⁵⁶ China Daily, 02.06.06

²⁵⁷ CIA The World Factbook – China (2007)

²⁵⁸ US Committee for Refugees World Refugee Survey 2007 - Country Report China, geraadpleegd via www.refugees.org op 22 oktober 2007.

²⁵⁹ 'Perilous journeys: the plight of north Koreans in China and beyond' (International Crisis Group, 26.10.06)

²⁶⁰ US Committee for Refugees World Refugee Survey 2007 - Country Report China, geraadpleegd via www.refugees.org op 22 oktober 2007.

christelijke organisaties.²⁶¹ Ondanks de vele obstakels neemt het aantal Noordkoreanen dat naar het buitenland vlucht toe.²⁶²

In 2007 waren er berichten dat Noord-Koreaanse vrouwen die met een Chinese man waren getrouwd in sommige dorpen een tijdelijke verblijfsvergunning konden krijgen, dit in verband met een vrouwen tekort in veel plattelandsdorpen.²⁶³

De officiële positie van China is dat de Noord-Koreaanse migranten op zoek zijn naar betere leefomstandigheden. Volgens UNHCR gaat dit inderdaad op voor ongeveer 65 procent van degenen die de grens met China oversteken. Ongeveer 15 procent blijft iets langer in China, maar keert eveneens terug naar Noord-Korea. De resterende 20 procent wil definitief het land uit en tracht via China verder te reizen. Met dat doel voor ogen verschaffen verschillende groepen en individuele Noordkoreanen zich, met behulp van activisten uit verschillende landen, geregeld toegang tot diverse ambassades, consulaten of internationale scholen in China om asiel aan te vragen.

China heeft buitenlandse ambassades opgeroepen geen bescherming meer te bieden aan Noord-Koreaanse vluchtelingen. China arresteert en berecht tevens personen die verdacht worden van hulp aan de Noord-Koreaanse vluchtelingen. De Chinese autoriteiten zouden ook premies uitkeren aan burgers die Noord-Koreaanse vluchtelingen en degenen die hen daarbij behulpzaam zijn (zoals zendelingen en ontwikkelingswerkers) aangeven.²⁶⁴

Vietnamese vluchtelingen

Er verblijven naar schatting 300.000 Vietnamese vluchtelingen in China. De meesten zijn van Chinese etniciteit. Zij mogen werken in China en kunnen zich vrij in het land bewegen, maar zij kunnen geen aanspraak maken op staatsburgerschap of op een permanente verblijfsvergunning.²⁶⁵ In tegenstelling tot vluchtelingen van andere nationaliteit, hebben Vietnamezen in China toegang tot onderwijs. Chinese bedrijven worden door de overheid aangemoedigd om Vietnamese vluchtelingen in dienst te nemen.²⁶⁶

---

²⁶¹ US Committee for Refugees World Refugee Survey 2007 - Country Report China, geraadpleegd via www.refugees.org op 22 oktober 2007.

²⁶² 'Perilous journeys: the plight of north Koreans in China and beyond' (International Crisis Group, 26.10.06)

²⁶³ Asia Times, 20.07.07

²⁶⁴ Amnesty China report 2007

²⁶⁵ 'Vietnamese refugees well settled in China, await citizenship' (UNHCR, 10.05.07)

²⁶⁶ US Committee for Refugees World Refugee Survey 2007 - Country Report China, geraadpleegd op 22 oktober 2007.

4.2 Opvang in de regio

Er bevinden zich veel Tibetaanse vluchtelingen in Nepal en India. Met deze landen zijn door Nederland geen overname-overeenkomsten gesloten voor wat betreft personen afkomstig uit China.

In India zouden zich 100.000 tot 130.000 Tibetaanse vluchtelingen bevinden (ook tweede en derde generatie). Tibetaanse vluchtelingen worden daar zonder problemen opgevangen. Er zijn geen berichten dat Tibetaanse vluchtelingen door India worden teruggestuurd.

In de verslagperiode zijn door zowel Rusland, Pakistan als Kazachstan, Chinese asielzoekers teruggestuurd naar China. In sommige gevallen ging het om mensen die door de Chinese autoriteiten gezocht worden in verband met separatistische activiteiten in de autonome regio Xinjiang.²⁶⁷ Rusland stuurde een Chinese vrouw met haar 8-jarige dochter terug, terwijl beiden door UNHCR erkend waren als vluchteling en in aanmerking kwamen voor opvang in een derde land.²⁶⁸

Hoewel Taiwan in het verleden talrijke vluchtelingen van het Chinese vasteland heeft opgenomen, stelt het zich sinds 1989 uiterst behoedzaam op uit vrees voor een toestroom van Chinese dissidenten. Dit zou de gespannen relatie met de Chinese Volksrepubliek naar de mening van de Taiwanese autoriteiten alleen maar op scherp stellen. Bij afwezigheid van wetgeving terzake verleent Taiwan geen politiek asiel en faciliteert het slechts bij hervestiging in een derde land.

Nepal herbergt ongeveer 20.000, officieel als vluchteling erkende, Tibetanen. Deze groep is voor 1990 naar Nepal gekomen; het merendeel van hen is gearriveerd in de periode 1959-1960 toen de Dalai Lama vanuit Tibet naar Nepal vluchtte.²⁶⁹ Sinds 1990 weigert de Nepalese regering nieuwe Tibetanen de toegang tot Nepal. Een informele regeling tussen Nepal, UNHCR en de Tibetaanse regering in ballingschap, waardoor Tibetanen werd toegestaan om via Nepal naar India of een ander land te reizen, is in november 2007 afgeschaft. Tibetanen die in Nepal niet de juiste documenten kunnen tonen, kunnen beboet of aangehouden worden.²⁷⁰

---

²⁶⁷ Amnesty International: 'Pakistan: no to forcible return of Uighurs to China' (22.06.07); UNHCR: 'Kazakhstan: UNHCR concerned for Chinese Uighur asylum seeker' (12.07.07)

²⁶⁸ UNHCR: 'UNHCR protests forced return of Chinese asylum seekers from Russia' (12.07.07)

²⁶⁹ UNHCR, Country Operations Plan: Nepal. Planning Year: 2006. Schattingen over het precieze aantal Tibetanen in Nepal lopen uiteen. Sommige bronnen melden dat er alleen al in Kathmandu 30.000 Tibetanen zouden verblijven. De onduidelijkheid over het aantal Tibetanen heeft ermee te maken dat sinds 1990 Tibetanen zich illegaal in Nepal hebben gevestigd.

²⁷⁰ US Committee for Refugees and Immigrants: 'World Refugee Survey 2007 – Nepal'

4.3 **Activiteiten van internationale organisaties**

UNHCR is van mening dat het feit dat Noordkoreanen illegaal hun land verlaten maakt, dat zij bij terugkeer het risico lopen vervolgd te worden. Om die reden zijn alle Noordkoreanen in China als groep 'persons of concern'. Noordkoreanen werd deze verslagperiode niet toegestaan zich te melden bij UNHCR.²⁷¹ UNHCR noch ngo's hebben toegang tot het noordoostelijke grensgebied.

Mensenrechtenactivisten en ngo's die Noordkoreanen in China helpen, lopen het risico te worden gearresteerd op beschuldiging van 'mensensmokkel'²⁷².

UNHCR helpt naar Nepal gevluchte Tibetanen om door te reizen naar India, waar de meerderheid van de Tibetaanse vluchtelingen leeft.²⁷³

UNHCR heeft aangegeven geen officieel standpunt in te nemen ten aanzien van terugkeer naar China. Het algemene beleid is van toepassing: terugkeer van individuele afgewezen asielzoekers moet op een humane manier geschieden, met respect voor de rechten en waardigheid van de betrokkenen.

4.4 **Terugkeer**

Nederland heeft geen terug- en overname-overeenkomst met China.

Onderhandelingen over een terug -en overnameovereenkomst tussen de EU en China zijn gaande, maar verlopen traag. Met Hongkong is in 2002 door de EU een terug -en overnameovereenkomst gesloten.

---

²⁷¹ Amnesty China report 2007

²⁷² 'Grotesque indifference' (Human Rights Watch, 15.05.07)

²⁷³ Reuters, 04.08.07

5 Mensenhandel

Er zijn verschillende soorten mensenhandel in China. Zo komt het (in zeer achtergebleven gebieden) voor dat een man een echtgenote koopt, bij gebrek aan huwbare vrouwen. Relatief nieuw (sinds het begin van de jaren 1990) is mensenhandel met het oog op seksuele exploitatie. Recent kwamen gevallen van slavernij aan het licht. Ook veel kinderen zijn slachtoffer van deze vorm van mensenhandel.

Het Chinese wetboek voor strafrecht stelt wederrechtelijke vrijheidsberoving in algemene zin strafbaar in artikel 238. In artikel 240 wordt ontvoering met het oogmerk van mensenhandel beschreven.

In de meeste gevallen gaat het om binnenlandse mensenhandel. Daarnaast worden Chinese vrouwen onder valse voorwendselen naar andere landen gelokt, met name naar Taiwan, Thailand, Maleisië en Japan. Daar worden zij vervolgens tot prostitutie gedwongen.²⁷⁴ Omgekeerd worden ook vrouwen en kinderen uit Mongolië, Birma, Noord-Korea, Rusland en Vietnam naar China gesmokkeld voor een gedwongen huwelijk of om in China tot prostitutie te worden gedwongen.²⁷⁵

Mensensmokkel en mensenhandel lopen vaak door elkaar. Chinese mannen en vrouwen betalen grote bedragen aan bendes om illegaal een grens over gesmokkeld te worden. Op de plaats van bestemming worden ze afgeperst of gedwongen een 'schuld' af te betalen alvorens voor zichzelf te kunnen beginnen.

Plattelandskinderen die met hun ouders naar de steden trekken zijn steeds vaker slachtoffer van mensenhandel. Zij worden gedwongen te bedelen, te stelen of zich te prostitueren. Ook komt voor dat zij verkocht worden aan rijke stellen die een tweede kind wensen.²⁷⁶ Dit gebeurt veelal via tussenpersonen. Ook geestelijk gehandicapten vormen een kwetsbare groep, met name op het gebied van dwangarbeid.²⁷⁷

In juli 2007 loofden de Chinese autoriteiten een beloning uit voor informatie die kon leiden tot de aanhouding van een echtpaar uit de provincie Guizhou dat kinderen van school ontvoerde met het doel ze in de prostitutie te doen belanden.

---

²⁷⁴ Trafficking in Persons Report, US Department of State (12.06.07)

²⁷⁵ CIA The World Factbook (2007)

²⁷⁶ Associated Press, 04.04.07

²⁷⁷ South China Morning Post, 07.06.07

Eerder diezelfde maand kwam aan het licht dat twee leraren ten minste 18 kinderen in de leeftijd van 13 tot 17 jaar tot prostitutie hadden gedwongen.²⁷⁸

Mensenhandel gebeurt vooral vanuit de achtergebleven provincies Yunnan, Sichuan, Guizhou en de overbevolkte stadsprovincie Chongqing. De slachtoffers worden te werk gesteld in Binnen Mongolië, Anhui en Shanxi. In de provincies Fujian, Zhejiang en Guangdong is veel vraag naar mannelijke baby's die uit de provincie Guizhou worden gehaald door welgestelde families.

De Chinese autoriteiten zijn zich bewust van het mensenhandelp probleem en proberen er tegen op te treden. De Tier 2 Watch lijst van het Trafficking in Persons (TIP) Report van het US Department of State schaaft China onder de landen die niet voldoende doen om mensenhandel tegen te gaan. Volgens het TIP rapport toont China niet voldoende voortgang op het gebied van slachtofferbescherming en treden de Chinese autoriteiten niet voldoende op tegen mensenhandel.²⁷⁹

De maximale straf voor handel in vrouwen en kinderen en voor het exploiteren van prostituees is de doodstraf.

5.1 Rechtsbescherming

De strafwetgeving van China biedt voldoende mogelijkheden om aangifte te doen. De artikelen 232 tot en met 241 handelen over misdrijven tegen een persoon. Er is vooral aandacht voor het oppakken van mensenhandelaars maar er is weinig aandacht voor de slachtoffers.

Niet alleen het verkopen van een vrouw of kind is strafbaar, de koper van een verhandelde vrouw of kind is ook strafbaar (artikel 241). Wordt de vrouw vervolgens door de koper seksueel misbruikt, dan is het artikel verkrachting van toepassing.

Artikel 238 handelt over wederrechtelijke vrijheidsberoving in algemene zin. Hier geldt maximaal 5 jaar gevangenisstraf. Op ontvoering met het oogmerk van mensenhandel staat de doodstraf indien een vrouw of een kind wordt ontvoerd en naar het buitenland wordt overgebracht en verhandeld. Deze strafverzwaring is niet van toepassing voor een zelfde feit binnen de Volksrepubliek. Verkrachting, artikel 236, wordt gestraft met 3 tot 10 jaar straf.

---

²⁷⁸ Reuters, 25.07.07

²⁷⁹ Trafficking in Persons Report, US Department of State (12.06.07)

De onzekerheid ligt bij het probleem mensenhandel op het lokale niveau. Of men in de praktijk daadwerkelijk door de wet beschermd wordt, is afhankelijk van de mate waarin lokale notabelen bij deze praktijken zijn betrokken en van het optreden van het plaatselijke Public Security Bureau (PSB). Het ene PSB handelt heel anders dan het andere.

Met name tussen de grote steden en het platteland zijn grote verschillen in de mate van rechtsbescherming. In juni 2007 kwam aan het licht dat in steenfabrieken in de provincie Henan honderden arbeiders als slaaf tewerk waren gesteld. Het lokale PSB had nooit maatregelen daartegen genomen.

China werkt aan een 'National Plan of Action on Anti-trafficking of Women and Children', dat begin 2008 van start moet gaan. De focus van dit plan ligt op preventie van mensenhandel.²⁸⁰

5.2 Risico van represaille

Chinese mensensmokkel en –handel organisaties kunnen zeer gewelddadig zijn. Er zijn incidentele gevallen bekend van geweld en afpersing van familieleden of van betrokkene zelf indien deze met mensensmokkelaars in zee was gegaan en vervolgens terugkeerde naar China. Of dit rechtstreeks aan mensenhandel te relateren is, is niet bekend.

5.3 Risico van strafrechtelijke vervolging van prostituees

Prostitutie komt op grote schaal voor in China maar wordt wel op een afgeschermd manier aangeboden (bijvoorbeeld in karaoke bars, kapsalons en massagesalons). Er zijn ook mannen die werken als prostituee, maar hierover zijn geen gegevens bekend. Prostitutie op zich is niet opgenomen als strafbaar feit in het Wetboek van Strafrecht.

Sekswerkers staan buiten de wet. Hen wordt geen bescherming of hulp geboden. Ze worden in voorkomende gevallen 'opgevoed' in RTL kampen, maar worden niet als crimineel gezien. Naar verluidt wordt 80-90 procent van alle vrouwen die in prostitutie werken, daartoe gedwongen. Als prostituees of hun klanten tot een opvoedingskamp worden veroordeeld, is dat doorgaans voor een periode tussen de 6 maanden en de 2 jaar.²⁸¹ Chinese overheidsfunctionarissen, sociale wetenschappers en gezondheidswerkers onderkennen hoe langer hoe meer dat prostitutie eerder veroorzaakt wordt door armoede en een gebrek aan economische perspectieven dan door een gebrek aan morele waarden.²⁸²

---

²⁸⁰ China Daily, 04.09.07

²⁸¹ UK Home Office – China Country of Origin Report, augustus 2007

²⁸² Washington Post, 05.08.07

Op lokaal niveau wordt in voorkomende gevallen wel tegen prostituees opgetreden, al valt niet te zeggen onder welke omstandigheden dit gebeurt. In november 2006 werden 100 prostituees in de stad Shenzhen door het Public Security tentoongesteld terwijl hun namen door luidsprekers werden omgeroepen. De vrouwen werden vervolgens zonder proces tot een heropvoedingskamp veroordeeld.²⁸³ Andere prostituees werden na het bijwonen van een voorlichtingsbijeenkomst over hiv/aids gearresteerd, omdat zij condooms in hun handtas hadden. De lokale politie noemde de bijeenkomst 'onacceptabel'.²⁸⁴

Prostituees, die weten dat zij aan een seksueel overdraagbare ziekte lijden en toch hun beroep uitoefenen, kunnen veroordeeld worden tot maximaal 5 jaar cel.

Bepaalde vormen van zedenmisdrijven zijn vanaf artikel 358 wetboek van Strafrecht opgenomen. De artikelen zijn gericht op souteneurschap, het met geweld dwingen tot prostitutie, 'loverboys', het geven van gelegenheid of de acquisitie van klanten door hotel- of taxipersoneel. Wanneer het gestelde leidt tot zeer ernstige gevolgen, waaronder de dood van een tot prostitutie gedwongen vrouw, kan de doodstraf worden opgelegd.

Opvoedingsprogramma's in RTL kampen zijn met name bedoeld voor strafbare feiten die in China zijn begaan. Het is niet aannemelijk dat een persoon die in het buitenland in de prostitutie heeft gewerkt, bij terugkeer in China het risico loopt in een RTL kamp te worden opgesloten. Ook strafrechtelijke vervolging wegens prostitutie in het buitenland wordt niet aannemelijk geacht.

5.4 Sociale en maatschappelijke herintegratie

De Chinese overheid is zich bewust van het probleem van mensensmokkel/handel en tracht daar met wetgeving tegen op te treden. Het bewustzijn beperkt zich voornamelijk tot de nationale context. Voor de internationale dimensie van mensensmokkel is nog weinig aandacht.

Vrouwen die zijn gedwongen tot prostitutie worden niet wettelijk beschermd. Klanten krijgen een boete en worden 2 tot 5 dagen in de politiecel vastgehouden. Prostituees worden in voorkomende gevallen naar een heropvoedingskamp gestuurd, waar zij gemiddeld drie tot vier maanden verblijven. Het is niet bekend of de politie verschillende strafmaten hanteert voor vrouwen die vrijwillig in de prostitutie zitten en zij die ertoe worden gedwongen.

---

²⁸³ US Department of State, 'China (includes Tibet, Hongkong and Macau) Country Report on Human Rights Practices 2006', 6 maart 2007.

²⁸⁴ Reuters, 16.10.07

Na vrijlating worden zij naar hun plaats van herkomst teruggestuurd. Over het algemeen kunnen ze daar hun activiteiten in de prostitutie wel geheim houden. Bij terugkeer verzwijgen de meeste vrouwen dat ze hebben gewerkt als prostituee, uit vrees voor sociale uitsluiting.

5.5 Opvangmogelijkheden

Er zijn opvanghuizen waar (ex) prostitué(e)s en slachtoffers van mensenhandel terecht kunnen, maar de capaciteit is niet voldoende om aan de behoefte te voldoen. Er zijn geen specifieke voorzieningen voor (meerderjarige) slachtoffers die na een tijdelijke opvang niet terug kunnen keren naar de familie.

UNICEF, ILO en Save the Children zijn actief met slachtofferbescherming voor mensenhandel. De overheid is zeer betrokken bij hun projecten, die in samenwerking worden uitgevoerd met de All China Women's Federation en met het ministerie van Openbare Veiligheid.

Er zijn voor zover bekend drie zogenaamde *shelters* in China, waar korte termijn opvang en hulp worden verleend. Deze *shelters* staan onder bescherming van de politie. In een *shelter* wordt voor een paar dagen onderdak geboden, totdat de familie getraceerd is en deze bereid is gevonden het slachtoffer terug te nemen. In het uiterste geval biedt een *shelter* huisvesting voor enkele maanden. Minderjarige slachtoffers van mensenhandel kunnen, indien nodig, terecht bij *welfare instituten*, die zorgen voor opvang in een dorpsgemeenschap of bij familieleden.

ILO heeft in samenwerking met de All China Women's Federation 137 vrouwenopvanghuizen opgezet in zes provincies, waaronder Anhui en Henan.²⁸⁵ ILO traint treinpersoneel en politieagenten om slachtoffers van mensenhandel te herkennen en leert hen wat ze moeten doen als iemand om hulp vraagt. UNICEF traint agenten in slachtofferopvang indien vrouwen aangifte doen. Sinds februari 2007 loopt een voorlichtingscampagne op het platteland die waarschuwt voor de risico's van mensenhandel. De campagne is een samenwerkingsproject van de ILO en de Chinese autoriteiten.

Als een criminele organisatie nog geld van een remigrant tegoed heeft, kan deze het gevaar lopen bedreigd te worden. Het is niet bekend hoe ver de arm van mensensmokkelaars reikt. Bescherming door autoriteiten in een dergelijke situatie zal per dorp verschillen en is afhankelijk van de welwillendheid en eventuele nevenbelangen van de plaatselijke politiecommandant. Gegeven de sterke familieband ligt het voor de hand dat betrokken personen uitwijken naar familieleden elders in China om zich aan represailles te onttrekken.

---

²⁸⁵ China Daily, 04.09.07

Voor zover bekend heeft China geen officieel getuigenbeschermingsprogramma vergelijkbaar met het getuigenbeschermingsprogramma zoals dat in Nederland bestaat.

6 GERAADPLEEGDE BRONNEN

Amnesty International (www.amnesty.org)

‘China's Anti-Terrorism Legislation and Repression in the Xinjiang Uighur Autonomous Region’, (maart 2002)

‘China: Tragedy of Tiananmen remains still alive’, press release (03.06.05)

‘The Olympics countdown – failing to keep human rights promises’ (september 2006)

‘China: review of death penalty by supreme court welcome, but abolition needed’ (31.10.06)

Amnesty International China Report 2007

<http://thereport.amnesty.org/eng/Regions/Asia-Pacific/China> (geraadpleegd op 03.08.07)

‘China: Further information on excessive use of force/ fear for safety’ (06.02.07)

‘China: The human cost of the economic ‘miracle’’ (01.03.07)

‘People’s Republic of China: Further information on fear of torture and ill-treatment/medical concern (08.03.07)

‘Internal migrants: discrimination and abuse. The human cost of an economic ‘miracle’. Maart 2007

‘China: Canadian Uighur sentenced to life in prison’(19.04.07)

‘People’s Republic of China: Further information on fear of torture and ill-treatment/medical concern’ (19.04.07)

‘The Olympics countdown – repression of activists overshadows death penalty and media reforms’ (april 2007)

‘Olympics Countdown – Important reforms marred by increasing repression’ (30.04.07)

‘Torture: Yang Maodong (also known as Guo Feixiong (m) China’ (07.06.07)

‘Pakistan: no to forcible return of Uighurs to China’ (22.06.07)

‘China: Further information on Pakistan: Fear of forcible return’ (01.08.07)

China Economic Review (www.chinaeconomicreview.com)

‘New road across China’s largest desert opens to traffic’ (06.11.07)

CIA (www.cia.gov)

‘The World Fact Book - China (2007)’

Economist Intelligence Unit

‘China Country Profile 2007’

Europa World (www.europaworld.com)

‘China Country Profile 2007’

Human Rights in China (www.hrichina.org)

‘State Secrets: China’s legal labyrinth’ (12.07.07)

Human Rights Watch (www.hrw.org)

‘Race to the bottom: corporate complicity in Chinese internet censorship’
(10.08.06)

‘China: Fewer Tibetans on Lhasa’s key ruling body’ (07.11.06)

‘“A great danger for lawyers.” New regulatory curbs on lawyers representing
protesters’ (December 2006)

‘World Report 2007, published in January 2007’

‘China: Repression Spikes as People’s Congress Closes (14.03.07)

‘Grotesque indifference’ (15.05.07)

‘China: Media Freedom Under Assault Ahead of 2008 Olympics’ (31.05.07)

‘No one has the liberty to refuse: Tibetan herders forcibly relocated in Gansu, Qinghai, Sichuan and the Tibetan Autonomous Region’ (11.06.07)

‘China: No Progress on rights One Year Before Olympics’ (02.08.07)

‘China: Beijing Closes Schools for Migrant Children in Pre-Olympic Clean-Up’ (25.09.07)

‘Beijing petitioners’ village faces demolition’ (06.11.07)

‘“One Year of My Blood” Exploitation of Migrant Construction Workers in Beijing’ (maart 2008)

International Crisis Group (www.crisisgroup.org)

‘Perilous journeys: the plight of north Koreans in China and beyond’ (26.10.06)

International Institute for Strategic Studies (www.iiss.org)

‘Strengthen Dialogue and Cooperation, Maintain Peace and Prosperity - Speech at the Plenary Session, 6th Shangri-La Dialogue by Lieutenant General Zhang Qinsheng, Deputy Chief of General Staff, PLA, China’

<http://www.iiss.org/conferences/the-shangri-la-dialogue/plenary-session-speeches-2007/second-plenary-session--lt-gen-zhang-qinshen>

Ministerie van Buitenlandse Zaken (www.minbuza.nl)

Algemeen ambtsbericht China van 29 november 1991

Algemeen ambtsbericht China van 28 augustus 2000

Algemeen ambtsbericht China van 15 april 2004

Algemeen ambtsbericht China van 30 juni 2005

Algemeen ambtsbericht China van 31 mei 2006

Nieuwsberichten en (kranten)artikelen uit onder andere:

AFP, ANP, Asia Times, Associated Press, BBC, China Daily, The Christian Science Monitor, Committee to Protect Journalists, The Economist, New York Times, NRC Handelsblad, People’s Daily Online, Reporters Without borders,

Reuters, South China Morning Post, Time, The Times, de Volkskrant, The Washington Post

Oxford Analytica

‘China: One-child policy will need revision’ (10.02.06)

‘Taiwan: Referendum politics unsettles relations’ (07.08.07)

‘US/Taiwan: Tensions grow over Chen’s referendum plan’ (14.09.07)

Reporters Without Borders (www.rsf.org)

‘China Annual Report 2007’

‘Member of uighur minority sentenced to nine years in jail for trying to post “secessionist” articles’ (20.04.07)

United Kingdom Home Office (www.homeoffice.gov.uk)

‘China Country of Origin Report’, augustus 2007

UNICEF (www.unicef.org)

‘Background information on China’

http://www.unicef.org/infobycountry/china_china.html Bezoekt op 26 september 2007

United Nations

‘Civil and political rights, including the question of torture and detention’ - Report of the Special Rapporteur on torture and other cruel, inhuman or degrading treatment or punishment (10.03.06)

United Nations Development Programme (www.undp.org)

‘Human Development Report 2007’

United Nations High Commissioner for Human Rights (www.ohchr.org)

United Nations High Commissioner for Refugees (www.unhrc.org)

‘Country Operations Plan: Nepal. Planning Year: 2006’

‘Vietnamese refugees well settled in China, await citizenship’ (10.05.07)

‘Kazakhstan: UNHCR concerned for Chinese Uighur asylum seeker’ (12.07.07)

‘UNHCR protests forced return of Chinese asylum seekers from Russia’ (12.07.07)

United States Commission on International Religious Freedom

(www.uscirf.gov)

‘Annual report – China’ (may 2007)

United States Committee for Refugees and Immigrants (www.refugees.org)

World Refugee Survey 2007 – ‘Country Report China’

World Refugee Survey 2007 – ‘Country Report Nepal’

United States Department of State (www.state.gov)

‘China (includes Tibet, Hongkong and Macau) Country Report on Human Rights Practices 2007’ (11.03.08)

‘China (includes Tibet, Hongkong and Macau) Country Report on Human Rights Practices 2006’ (06.03.07)

‘China (includes Tibet, Hongkong and Macau) Country Report on Human Rights Practices 2005’ (08.03.06)

‘Trafficking in Persons Report’ (12.06.07)

‘International Religious Freedom Report 2007 – China (includes Tibet, Hongkong and Macau)’ (September 2007)

I Kaart van China

